

Evaluatie landschapsvisie Drentsche Aa

Dorpen en hun vrijetijdseconomie

18-12-2015
Studentengroep
Wageningen University

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Colofon

Evaluatie Landschapsvisie Drentsche Aa

18 December 2015

Auteurs:

Ties Blaauw

Jorn Haalboom

Opdrachtgever provincie Drenthe:

ir. M. van der Merwe

Coördinatoren Wageningen Universiteit

dr. ir. M.Brinkhuijsen

ir. G.Bartelse

Capita Selecta

Master landscape architecture and
planning

Wageningen Universiteit, Nederland

Inhoudsopgave

>>> **Samenvatting** 4

>>> **Introductie** 5

Achtergrond en ontwikkeling 7

Analyse

>>> Analyse op grote schaal 9

>>> Analyse op kleine schaal15

Dorpsranden 47

Ommetjes 53

Leefstijlen 59

Scenario's 63

>>> **Tot slot**..... 77

>>> **Literatuurlijst** 78

>>> **Figurenlijst** 79

>>> **Bijlage** 81

Samenvatting

In 2005 werd de landschapsvisie Drentsche Aa gepresenteerd door landschapsarchitect Berno Strootman. Nu, 10 jaar later, is het tijd om deze landschapsvisie te evalueren en herijken.

Dit document dient als opstap voor deze herijking en richt zich voornamelijk op de dorpen in de Drentsche Aa en hun vrijetijdseconomie.

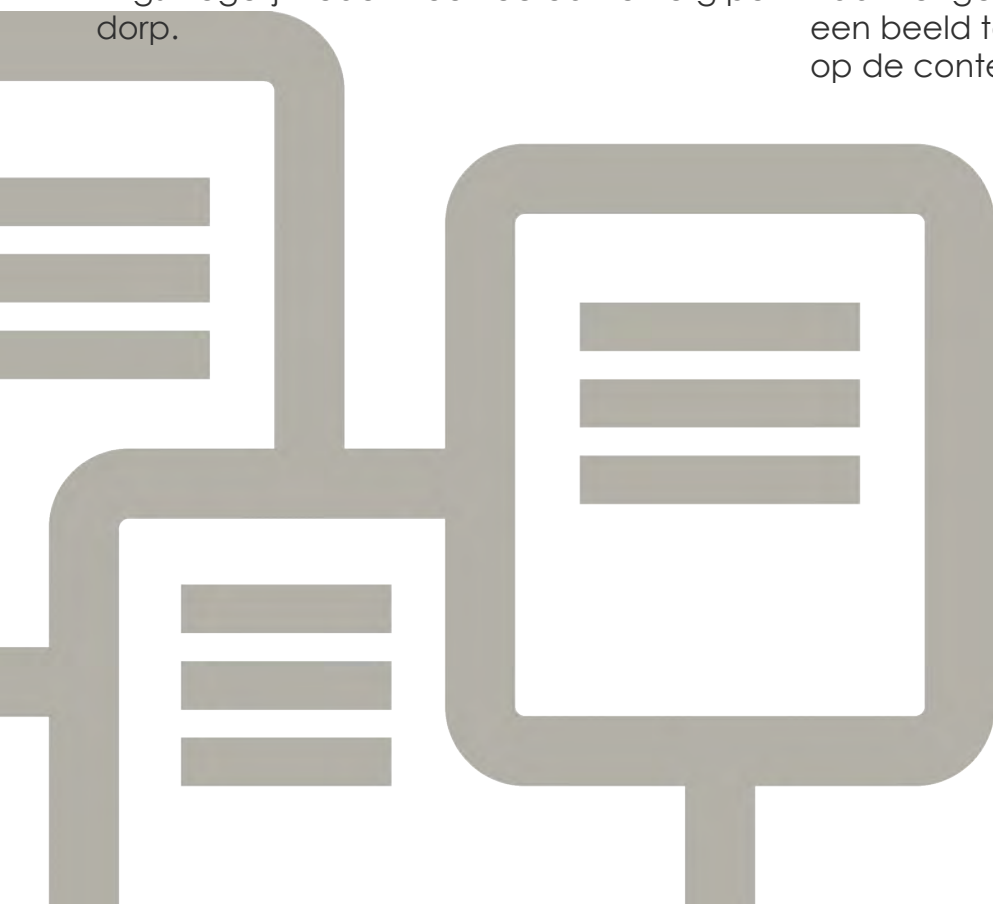
Door middel van een uitgebreide inventarisatie en analyse is er getracht een beeld te krijgen van de huidige en nieuwe ontwikkelingen in een aantal Drentse esdorpen. De geanalyseerde dorpen zijn Tynaarlo, Anderen en Zeegse.

Uit het analyse onderzoek blijkt dat de dorps-elementen (o.a. brink en dorpsstraat) en landschapselementen (o.a. velden en essen) vaak nog goed herkenbaar zijn, maar gevoelig zijn voor aantasting door nieuwbouw. Deze nieuwbouw leidt vaak tot 'harde randen', abrupte overgangen van bebouwing naar het landschap). Daarnaast zijn de dorpen infrastructureel goed ontsloten, maar ontbreken ommetjes vaak. Verder zijn activiteiten in de dorpen matig aanwezig en liggen trekpleisters vaak buiten de dorpskernen. Tot slot verschillen overnachtingsmogelijkheden voor recreanten erg per dorp.

Naast deze analyse is er een literatuuronderzoek gedaan naar de (verblijfs)recreatie in Drenthe. Uit dit onderzoek blijkt dat er een verzadigde recreatiemarkt is opgetreden in Drenthe, met name in de kampeersector. Daarnaast is er gebleken dat er veel aanbod is in de rustige en natuurlijke voorzieningen, maar slechts weinig aanbod in de luxe, sportieve en avontuurlijke voorzieningen.

Op basis van de conclusies uit het analyse- en literatuuronderzoek zijn er concrete voorstellen gedaan voor de drie dorpen. Deze voorstellen zijn nader uitgewerkt in drie mogelijke scenario's. Scenario 1 (Contemplatief) gaat uit van weinig nieuwe ingrepen en richt zich voornamelijk op mensen die rust zoeken. Scenario 2 (Traditioneel actief) gaat uit van ingrepen die historisch verantwoord zijn en richt zich voornamelijk op mensen die cultuur zoeken. Scenario 3 (Lokaal actief), gaat uit van zoveel mogelijk ingrepen (passend in de dorpsstructuur) gericht op de vrijetijdseconomie. Mensen in dit scenario zijn voornamelijk op zoek naar activiteiten.

Tot slot zijn de scenario's geëxtrapoleerd naar het gehele Drentsche Aa gebied, om een beeld te geven wat voor impact deze op de context hebben.

Introductie

In 2005 werd de landschapsvisie Drentsche Aa gepresenteerd door landschapsarchitect Berno Strootman. De landschapsvisie Drentsche Aa 2005 (versie 1.0) werd destijds positief ontvangen vanwege zijn heldere structuur, fraaie kaarten en duidelijke voorstellen.

Nu, 10 jaar later, is het tijd om deze landschapsvisie te evalueren en herijken. Hiervoor zijn er in opdracht van de provincie Drenthe verschillende werkgroepen opgezet, waaronder een studentenwerkgroep. Dit document is opgesteld door studenten van de Wageningen Universiteit en levert een opstap voor de herijking van de landschapsvisie.

De provincie ziet graag een verbetering van het aanbod aan vrijetijdseconomie in de dorpen van het Drentsche Aa, wat in mindere mate naar voren komt in de landschapsvisie 1.0. In dit onderzoek is daarom een uitgebreide inventarisatie en analyse gedaan van enkele dorpen gelegen in de Drentsche Aa (casusstudie). Uit deze analyse zijn enkele voorstellen naar voren gekomen, welke zijn uitgewerkt tot verschillende scenario's.

Naast de provincie hebben de gemeentes Tynaarlo en Aa en Hunze een adviserende rol gehad tijdens dit project, om hun visie te geven omtrent de vrijetijdseconomie in de Drentsche Aa.

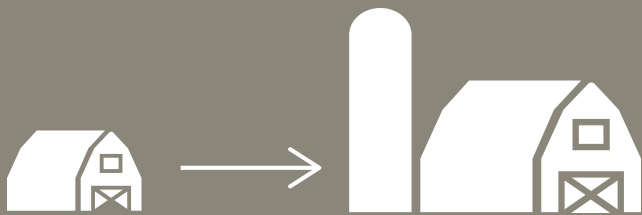
De volgende documenten zijn als leidraad gebruikt bij het opstellen van dit rapport:

- Landschapsvisie Drentsche Aa (2005)
- Landschapsontwikkelingsplan Tynaarlo (2009)
- Strategische toekomstvisie Aa Hunze (2009)
- Toolboek Rondje Rand (2014)
- Handleiding ommetjes (2005)
- Verblijfsrecreatie in Drenthe (2014)

Fig. 1 Drentsche Aa

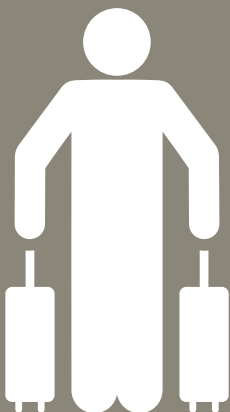
Schaalvergroting + stoppende boeren

Vergrijzing

Ontgroening

Verzadigde markt

Land- en tuinbouwbedrijven Drenthe

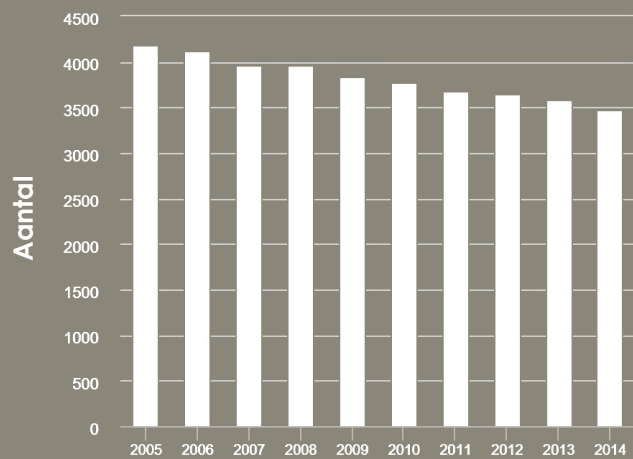

fig. 2 (Cbs, 2015)

65-plussers

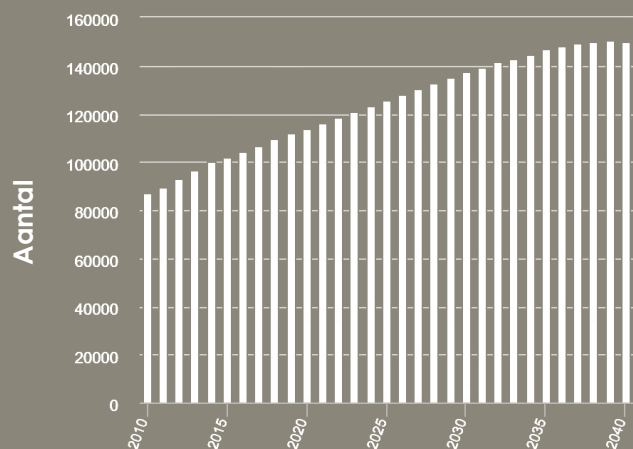

fig. 3 (Cbs, 2015)

Verdeling leeftijdsgroepen

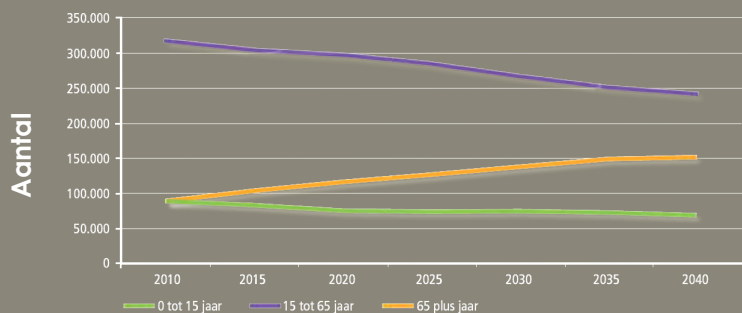

fig. 4 (Cbs, 2015)

Geïndexeerde bezettingsgraad van kampeerterrijnen in Nederland en Drenthe - 2003-2012 (Drenthe 2003 = 100)

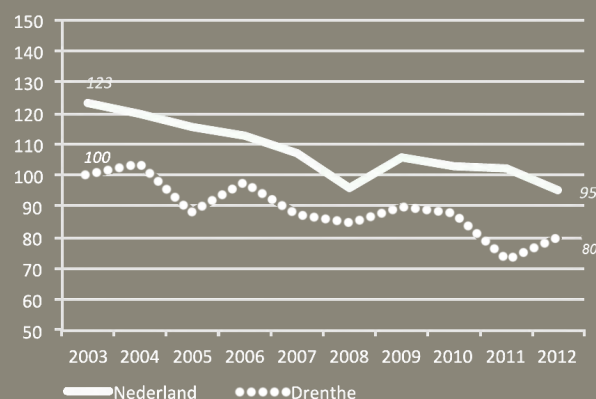

fig 5. (Thijs et al. 2014)

Achtergrond en ontwikkelingen

In de landschapsvisie 2005 is een uitgebreid onderzoek gedaan naar de ontstaanswijze van het landschap van de Drentsche Aa. Hieruit bleek dat er de afgelopen eeuwen hevige veranderingen hebben plaatsgevonden in het landschap. In de landschapsvisie wordt genoemd dat het huidige landschap van de Drentsche Aa beschouwd kan worden als een rudiment van 1900. Het gaat hierbij voornamelijk om de beekdalen, essen en dorpen (Strootman, 2005). De afgelopen eeuw is het landschap steeds bruikbaar geworden, maar daardoor is er veel kwaliteit verloren gegaan. Een van de belangrijkste verandering die heeft plaatsgevonden is het 'onleesbaar' worden van het landschap. Dit betekent dat de landschapselementen (essen, beek, velden) niet meer goed te onderscheiden zijn van elkaar. Echter moeten we uitkijken dat het beeld van 1900 niet als ideaalbeeld wordt gezien, waarin 'museumdorpen' ontstaan. Elk dorp heeft zijn eigen identiteit en kwaliteit en er zal maatwerk plaats moeten vinden om in te spelen op huidige en nieuwe ontwikkelingen.

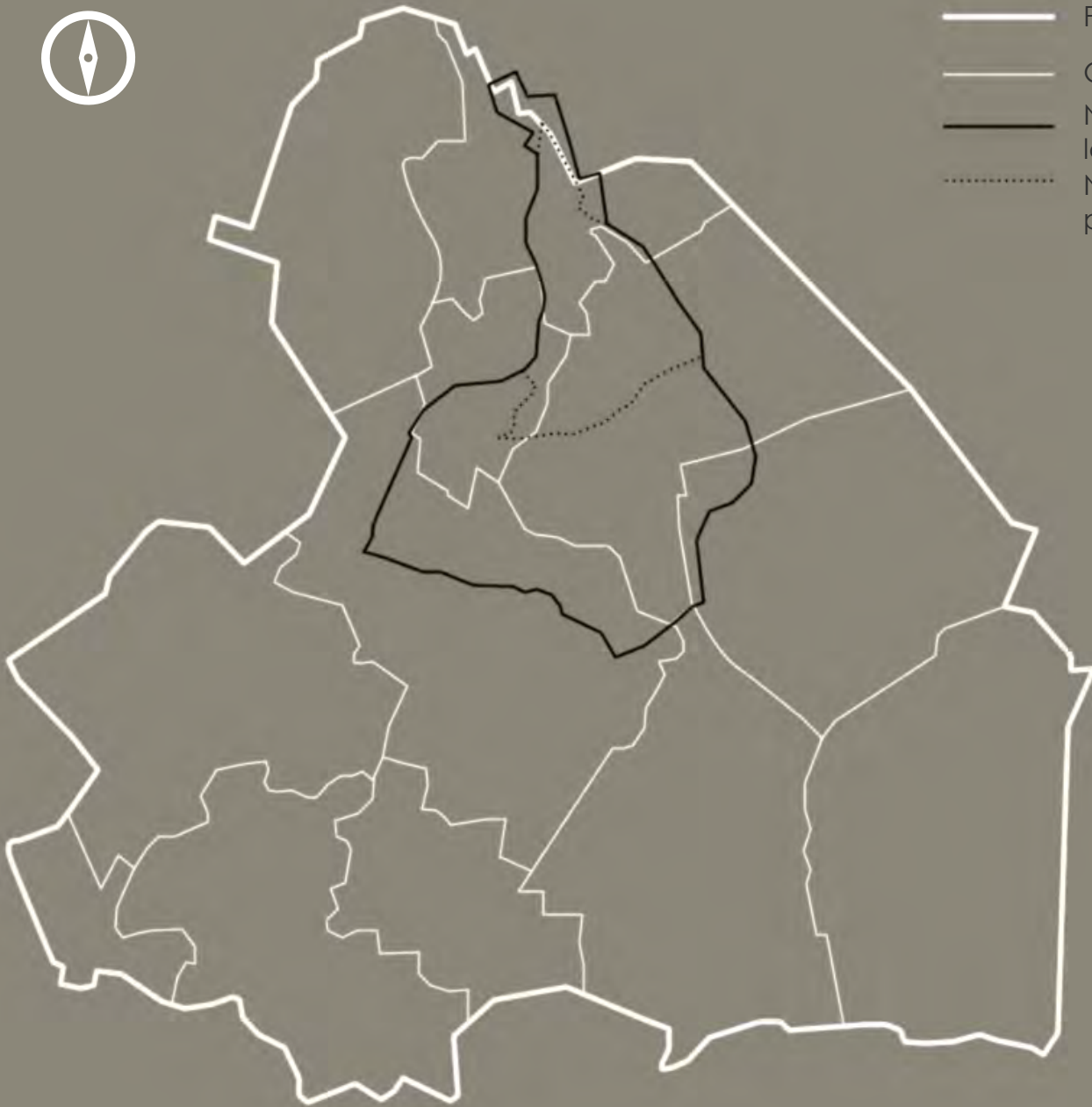
Een van de ontwikkelingen die al jaren plaatsvindt, in zowel het Drentsche Aa gebied en Nederland in zijn geheel, is de schaalvergroting in de agrarische sector. Sinds 2005 is het aantal agrarische bedrijven in Drenthe gedaald met bijna 17%, van 4.200 naar 3.500 bedrijven (CBS, 2015). In vergelijking met Nederland daalt het aantal agrarische bedrijven gemiddeld minder snel (19%). Gepaard met de schaalvergroting gaat de groei van het landbouwareaal. In Drenthe is dit gestegen van 37 hectare in 2005 tot 43 hectare in 2014. De Drentse bedrijven zijn bovendien groter en extensiever dan gemiddeld in Nederland (CBS, 2015).

Naast schaalvergroting speelt vergrijzing en ontgroening een grote rol in de toekomst van het gebied. In Drenthe zal het aantal 0-15 jarigen in de periode 2015 tot 2040 met bijna 11.500 personen afnemen. In dezelfde periode zal het aantal 65-plussers met 48.000 toenemen. De bevolking in de leeftijdsgroep 15-67 zal in de periode 2020-2040 met 18% dalen tot 260.000. Per 1 januari 2015 was bijna 21% van de Drentse bevolking 65 jaar of ouder. Rond 2040 zal dit aandeel meer dan 32% zijn. Het Nederlandse cijfer zal daar onder liggen met ca. 26% (CBS, 2015).

Adviesbureau ruimte & vrije tijd heeft een onderzoek gedaan naar de verblijfsrecreatie in Drenthe (Thijs et al. 2014). Zij concludeerden dat er sprake is van een verzadigde recreatiemarkt, met name in de kampeersector. De verzadigde markt blijkt voornamelijk te gaan om een vervangingsmarkt, waarin bedrijven meer richten op kwaliteit in plaats van kwantiteit. (Thijs et al. 2014). Verder is het verblijfsrecreatieve product voornamelijk gericht op de 'groene leefstijlen', wat resulteert in een eentonig aanbod in de vrijetijdsector (nader toegelicht in hoofdstuk leefstijlen).

Tot slot zijn er ook koplopers die kansen zien in de markt. Zij investeren graag en hebben hier ook de mogelijkheid toe.

- Provincie
- Gemeente
- Nationaal landschap
- Nationaal park

fig. 6 Gebiedsgrenzen

Analyse op grote schaal

Om de vrijetijdseconomie in de dorpen te onderzoeken is het van groot belang om het grotere geheel in acht te nemen. Op de kaart links is goed te zien hoe het nationale park, de Drentsche Aa, ligt ingebed in de grotere grensgebieden.

Op de volgende pagina's zijn de overnachtingsmogelijkheden, parkeerplaatsen en fietsroutes in kaart gebracht. De overnachtingsmogelijkheden voor het gebied zijn te zien in figuur 8. Omwille van de beperkte tijd zijn vakantiehuizen buiten beschouwing gelaten. In figuur 9 ziet u de parkeerplaatsen, het is goed te zien dat deze zich voornamelijk buiten de dorpskernen bevinden. Het fietsknooppuntennetwerk is afgebeeld in figuur 10, dit is van belang om de fietsmogelijkheden en ontslotenheid van het gebied te kunnen onderzoeken. Bij voorkeur waren ook de wandelroutes in kaart gebracht. Echter blijkt dat de documentatie van wandelroutes erg gefragmenteerd is, door onder andere Staatsbosbeheer, Nationaal park, de provincie en gemeenten. Dit is niet alleen verwarrend voor beleidsmakers en ontwerpers, maar ook voor de bewoners en recreanten. Nader onderzoek zal plaats moeten vinden om het wandelroutenetwerk in kaart te brengen.

Een aantal analyse kaarten zijn ontwikkeld om de 'vrijetijdseconomie' in beeld te brengen. Op basis van deze analyse kaarten, en onderstaande criteria, zijn een aantal dorpen uitgekozen voor nadere uitwerking.

Criteria dorpskeuze:

- voorstellen en ingrijpende maatregelen (essen) landschapsvisie 2005 (zie figuur 7)
- Dorpsgrootte (mix van grootte)
- Potentie vrijetijdseconomie
- Bereikbaarheid steden/natuur
- Liggt in zowel nationaal landschap als park

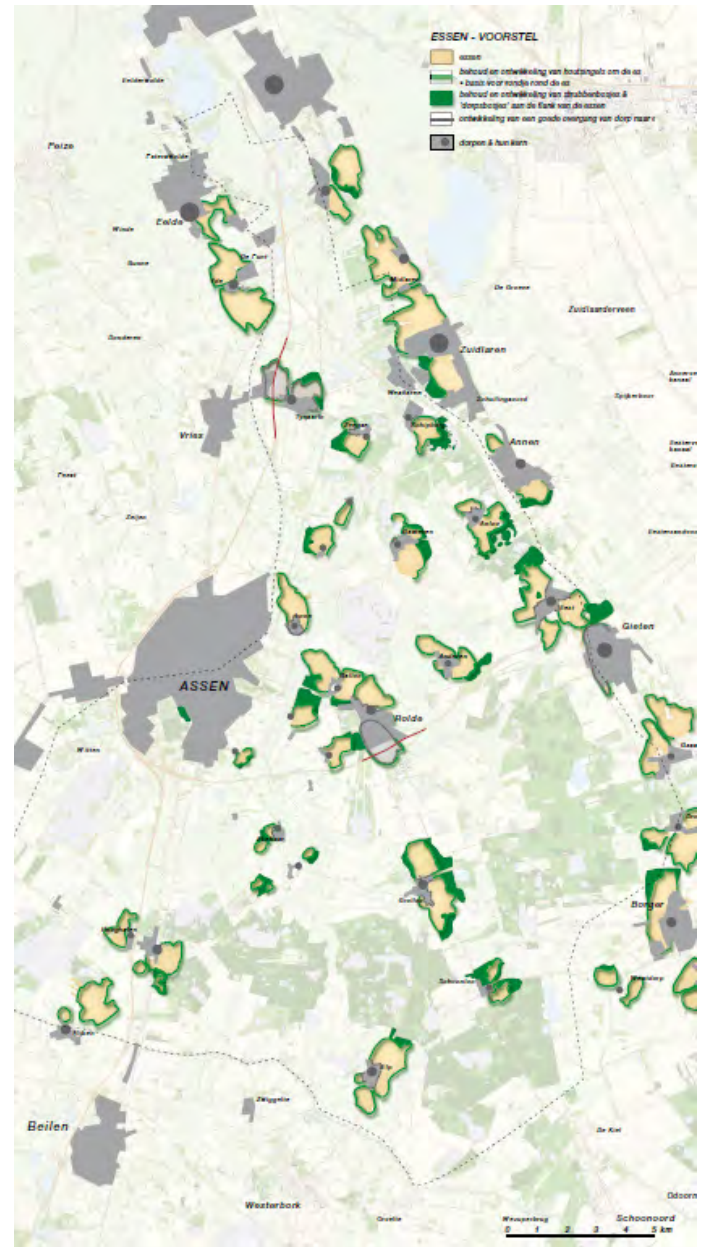
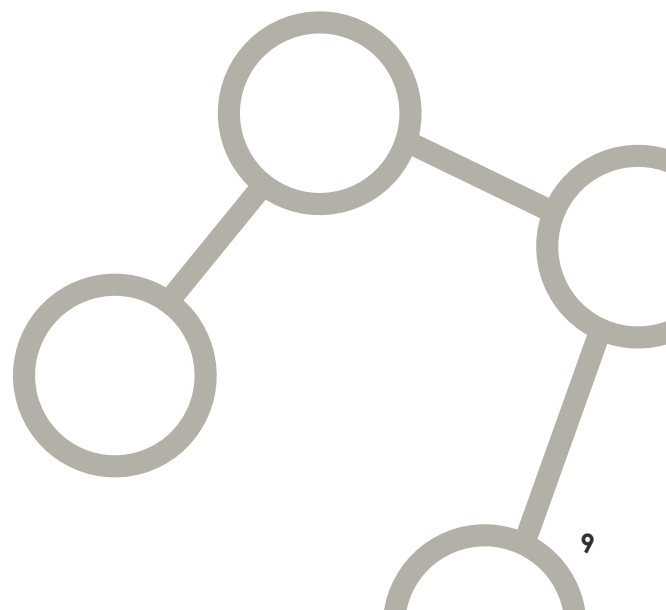

fig. 7 Voorstellen essen (Strootman, 2005)

Overnachtingsmogelijkheden

Legenda

Hotel

Bed & Breakfast

Camping

Bungalowpark

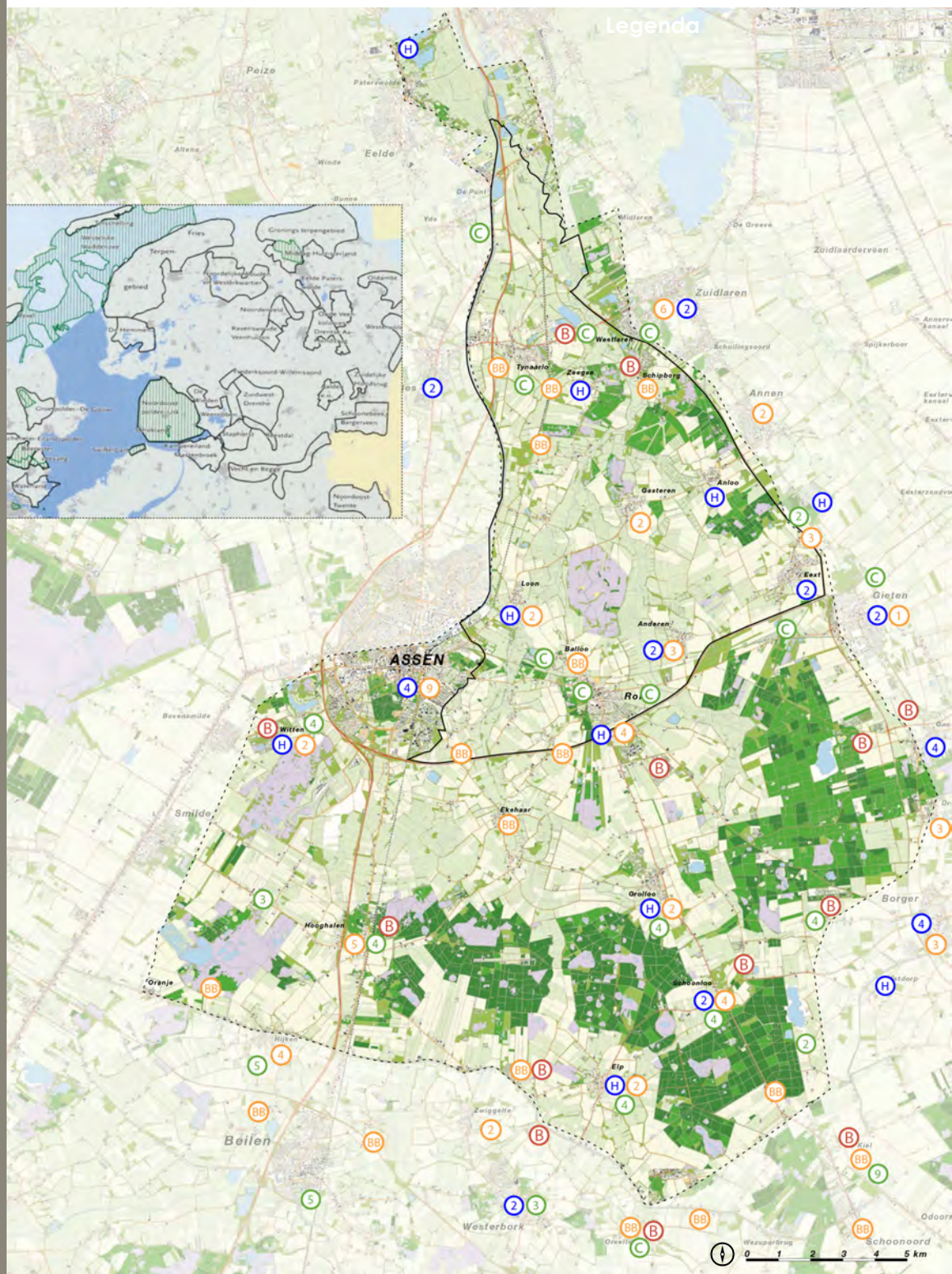

fig. 8 Basiskaart (Strootman, 2005)

Overnachtingen conclusies

- Overnachtingsmogelijkheden bevinden zich voornamelijk aan de randen van het nationaal landschap
- Hotels en B&B's zijn voornamelijk in de dorpskernen gevestigd (zie figuur 11)
- Bungalowparken en campings liggen voornamelijk buiten de dorpskernen

Parkeer- mogelijkheden

Legenda

Parkeerplaats

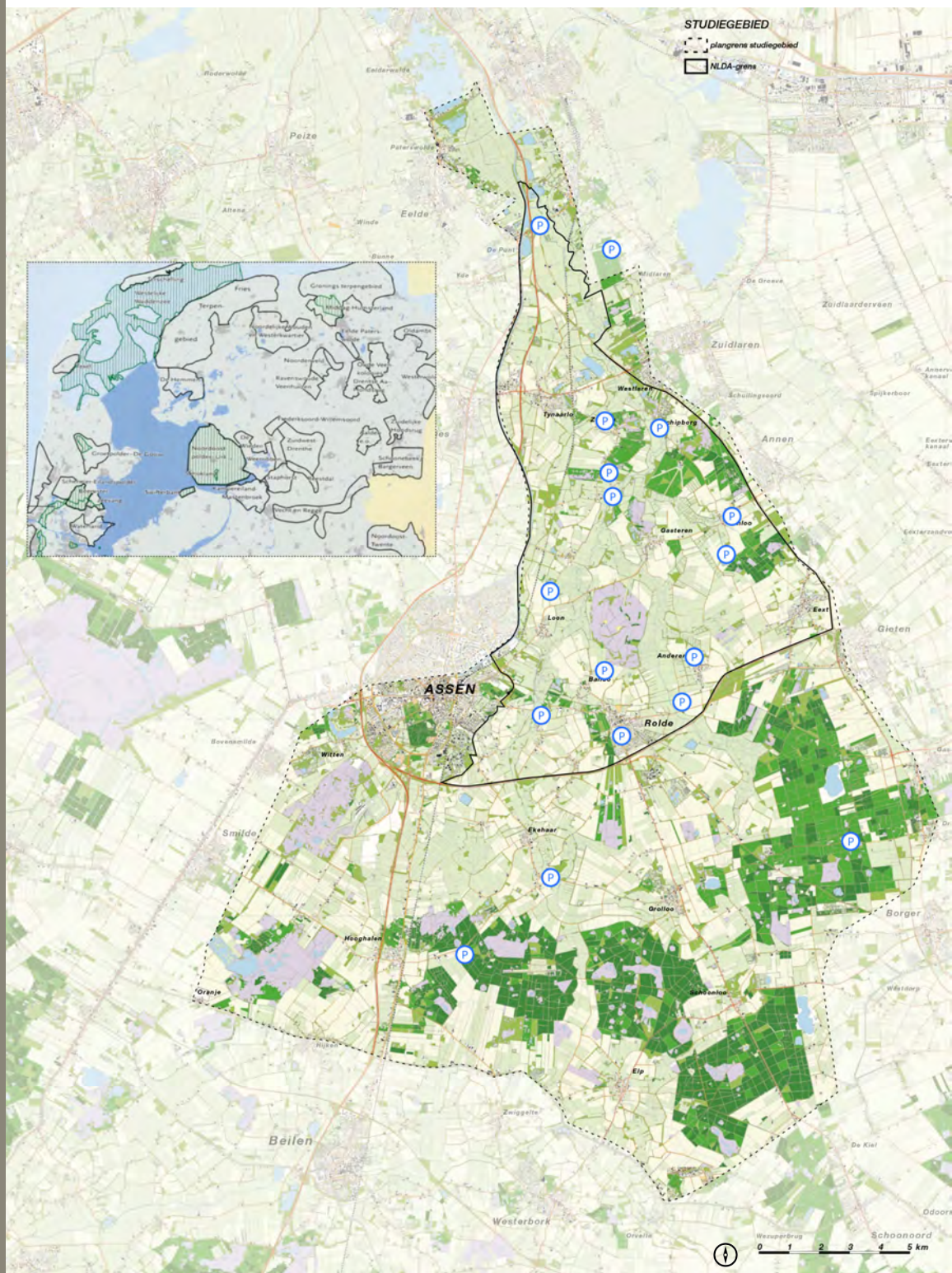

fig. 9 Basiskaart (Strootman, 2005)

Parkeren conclusies

- Parkeren is matig in kaart gebracht (momenteel voornamelijk in tekst)
- Parkeerplekken bevinden zich voornamelijk in nationaal park en in mindere mate in het nationaal landschap.
- Parkeren gebeurt voornamelijk buiten de dorpskernen (zie figuur 13)

Fiets- mogelijkheden

Legenda

Fietsknooppunten

1

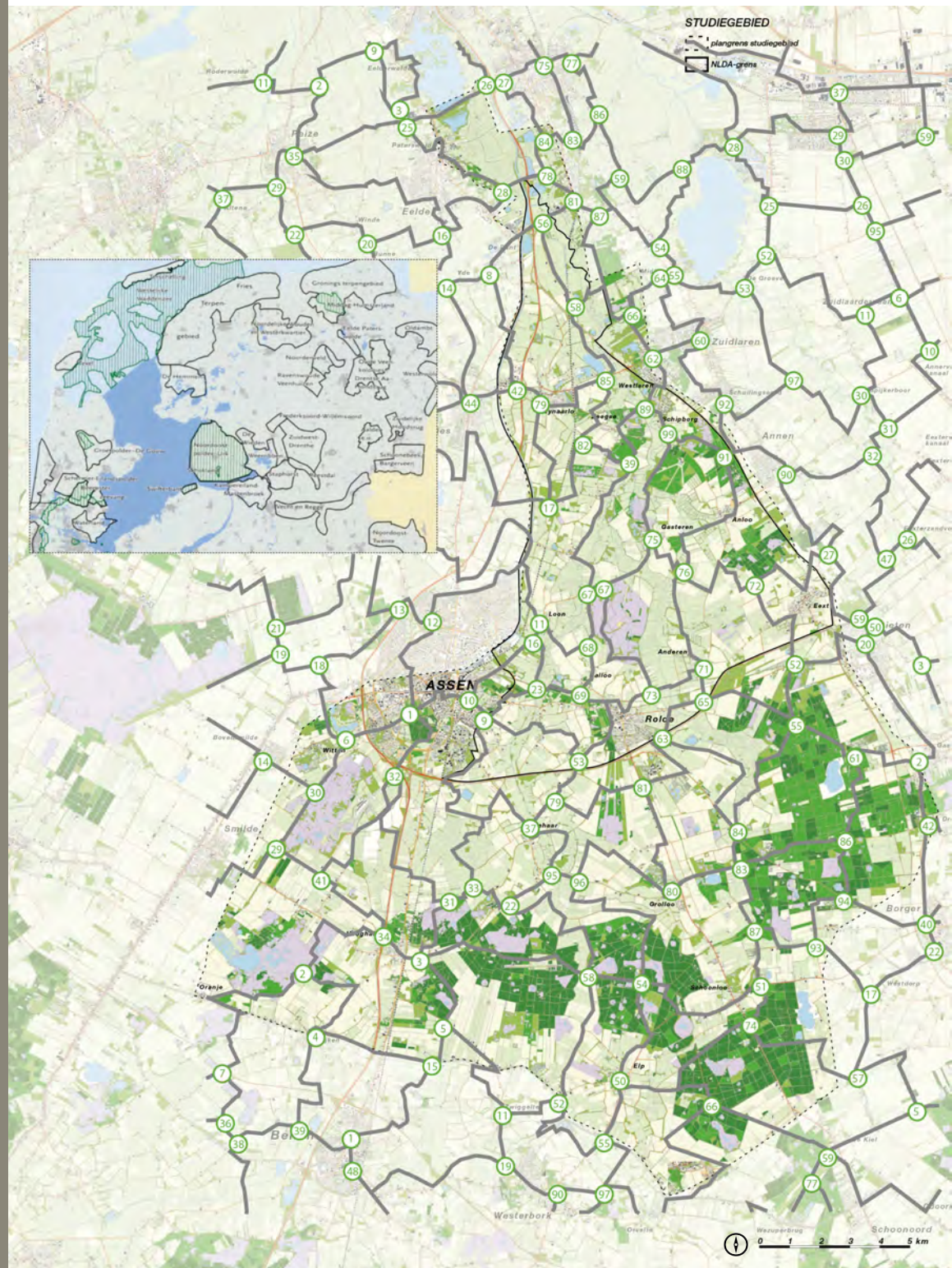

Fig. 10 Basiskaart (Strootman, 2005)

Fietsroutes conclusies

- Fijnmazig goed ontsloten netwerk
- Routes lopen door oude dorpskernen (zie figuur 12)
- Voornamelijk rustige routes (behalve bij grote overgangen, zoals snelwegen/ spoorwegen)

Dorpskeuze

Op basis van de genoemde criteria, is er gekozen om een drietal dorpen nader te analyseren. Deze dorpen liggen in zowel het nationaal landschap als het nationaal park de Drentsche Aa. De dorpen zijn goed bereikbaar vanaf Assen en Groningen, hebben een goede bereikbaarheid ten opzichte van het beekdal en zijn van verschillende grootte.

Het eerste dorp *Tynaarlo*, is voornamelijk gekozen op basis van de voorstellen (essen) uit de landschapsvisie (Strootman, 2005). Hierin is duidelijk te zien dat Tynaarlo de aandacht vereist als het gaat om de dorpsranden. Als tegenhanger van Tynaarlo is het dorp Zeegse gekozen om nader uit te werken. Dit dorp is een stuk kleiner en vereist minder grote ingrepen. Daarnaast is Zeegse erg gericht op toerisme met haar uitgebreide pakket aan overnachtingsmogelijkheden (vakantiehuisjes, camping en hotel).

Naast deze twee dorpen was in eerste instantie het voornemen om nog twee dorpen nader uit te werken. Bij voorkeur een groot- en een klein dorp. Rolde en Anderen zijn hierbij gekozen vanwege hun ligging en bereikbaarheid. Rolde een complex dorp waar veel ontwikkelingen hebben plaatsgevonden in de afgelopen eeuw. Anderen wederom als tegenhanger, waar veel potenties zijn voor de verdere ontwikkeling van de vrijetijdseconomie. Omwille van de beperkte tijd is er gekozen om Rolde buiten beschouwing te laten.

Fig.11 Hotel in dorpskern, Zeegse

Fig. 12 Goed ontsloten fietsnetwerk

Fig. 13 Parkeren buiten dorpskern, Anderen

Tynaarlo

Zeegse

Anderen

Analyse op kleine schaal

Een uitgebreide inventarisatie en analyse zijn gedaan om tot gepaste voorstellen te komen voor het drietal dorpen. Tijdens deze analyse fase hebben een aantal veldbezoeken plaatsgevonden en zijn er gesprekken geweest met een aantal medewerkers van de gemeente Tynaarlo- en Aa Hunze (Schreiber 2015 en Thieme & Rotteveel 2015).

In deze fase zijn er analyse kaarten ontwikkeld op basis van zeven verschillende thema's:

- Historische ontwikkeling
- Identiteit
- Zicht
- Open/gesloten
- Randen
- Bereikbaarheid
- Voorzieningen

Een aantal van deze thema's zijn uiteindelijk samen gebracht in een conclusiekaart met nadere toelichting.

De zeven thema's zijn deels ontleent aan het boek 'Dorp als Daad' (Habets et al. 2004) en het toolboek 'Rondje rand'. In dit toolboek wordt een methode aangeboden om stapsgewijs een analyse te maken. Op een snelle en eenvoudige manier kan daarmee een dorp geanalyseerd worden.

Naast deze analysekaarten worden de voorstellen en maatregelen van de landschapsvisie 2005 tegen het licht gehouden (zie figuur 14).

Fig. 14 : Maatregelen Assen (Strootman, 2005)

TIP

Gebruik het toolboek 'Rondje rand' om snel en eenvoudig een dorp te analyseren!

Tynaarlo

1. Historische ontwikkeling

Tynaarlo is een esdorp met twee brinken. Aan de meest noordelijke brink staan van oudsher de meeste boerderijen. Deze boerderijen zijn nu niet meer in gebruik als boerenbedrijf, maar als woonhuis. Hierdoor is het karakter van de brink, waar veel bedrijvigheid plaatsvond, veranderd naar een stille en rustige plek. Tynaarlo heeft van oorsprong twee grote essen. De wester es en de ooster es. De wester es is voor een gedeelte nog intact, maar over de oostzijde is een snelweg en een industrieterrein geplaatst. Op de ooster es zijn voor het grootste gedeelte nieuwbouwwijken gebouwd, waardoor er niet veel meer over is van deze es. In 1900 werd het dorp met zijn essen nog omgeven door heidevelden (zie figuur 15). Bijna al deze heidevelden zijn nu ontgonnen, waardoor het dorp meer tussen de akkers en weilanden ligt. In 1900 lag Tynaarlo al tussen het spoor en het kanaal van Assen naar Groningen. Later in hier ook nog een snelweg bijgekomen, waardoor het dorp ingeklemd ligt tussen het spoor en de snelweg (zie figuur 17).

Fig. 15 1900 (Topotijdreis, 2015)

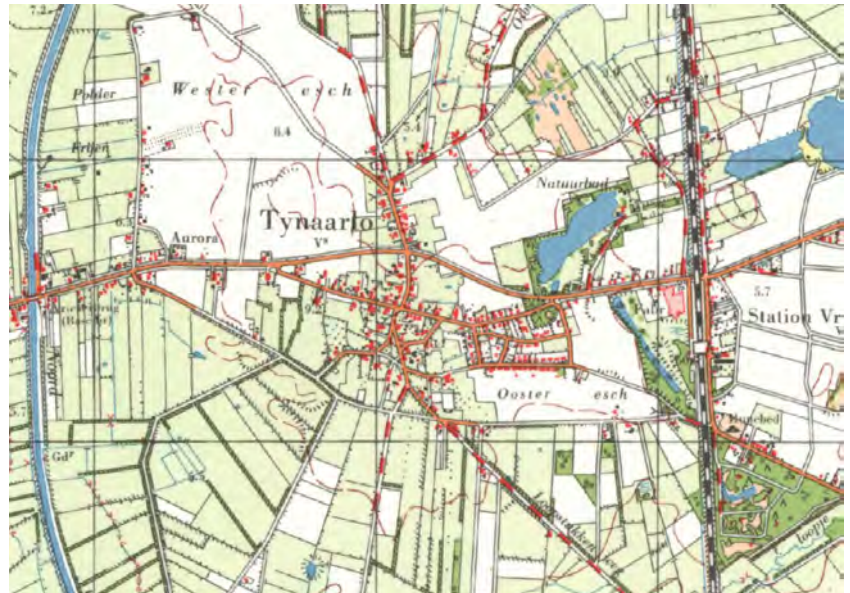

Fig. 16 1960 (Topotijdreis, 2015)

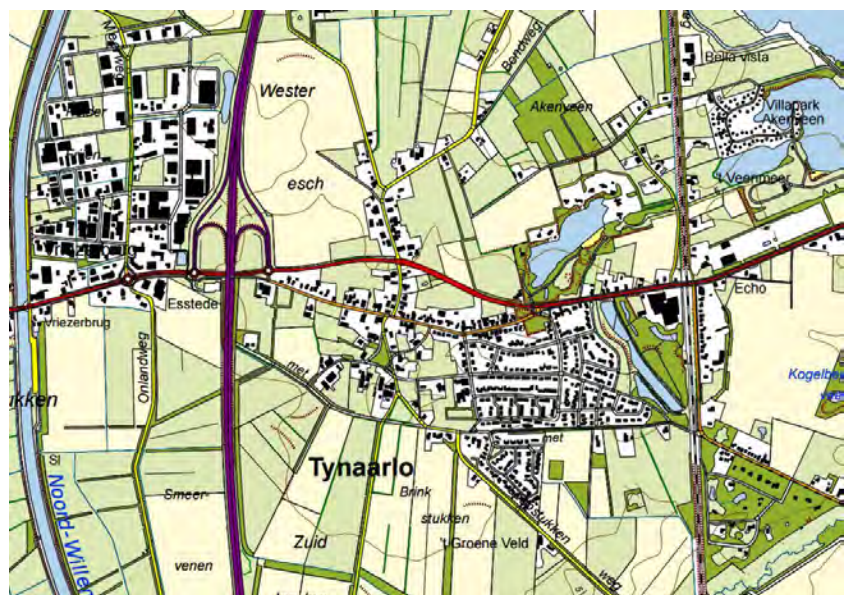

Fig.17 2015 (Topotijdreis, 2015)

2. Bebouwing

Legenda

< 1850

1851 - 1900

1901 - 1960

1961 - 1995

1996 - 2015

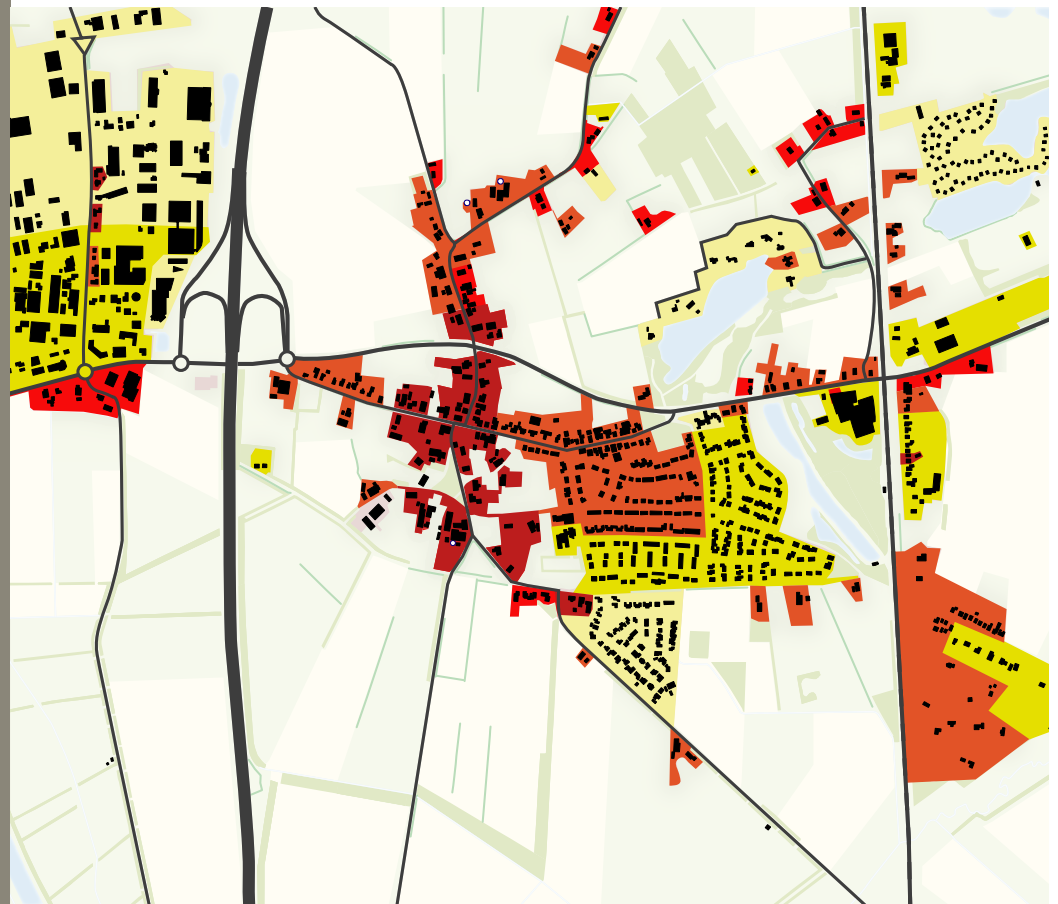

Fig. 18 (Gebaseerd op topotijdsreis 2015)

Fig. 19 Brink in de oude dorpskern

Tynaarlo is in eerste instantie vanuit de oude kern naar buiten gegroeid (zie figuur 18). Later zijn er nieuwbouwwijken gebouwd en is het gewicht naar de oostzijde verplaatst. Daarnaast is er net ten westen van Tynaarlo, aan de andere kant van de snelweg, een groot industrieterrein verzezen. De nieuwbouw en het industrieterrein zijn niet ingepast in de oude dorpsstructuur (zie figuur 20).

Fig. 20 Jaren 60 woonwijk

3. Identiteit

Legenda

Brink

Karakteristieke
landschappen

Fig. 21

Fig. 22 Centrale brink van Tynaarlo

Fig. 23 Dorpsstraat (Google street view)

De twee brinken van Tynaarlo geven het dorp een karakteristieke uitstraling (zie figuur 22). Rond deze brinken bevinden zich dan ook de meeste oude boerderijen. Aan de dorpsstraat, staan ook nog veel oude huizen en boerderijen, die in een onregelmatige volgorde langs de weg staan (zie figuur 23).

De twee essen zijn karakteristieke plekken voor het dorp. De wester es is nog redelijk intact. Als je vanaf Tynaarlo over de es heen kijkt, kijk je echter tegen de snelweg en het industrieterrein aan. De ooster es is grotendeels aangetast door nieuwbouw.

De Zuidlanden met hun houtwallen, waartussen vroeger het vee graasde, zijn grotendeels intact gebleven. Wel zijn de weides in akkers veranderd.

4. Zicht

Legenda

Zichtlijn

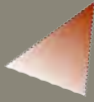

Fig. 24

fig. 25 Zicht over noorder es met aan de rand de snelweg en het industrieterrein

Vanuit Tynaarlo kun je op veel plekken het landschap inkijken (zie figuur 24). De meeste (historische) zichtlijnen zijn nog intact. Alleen de zichtlijnen over de ooster es zijn verdwenen door geconcentreerde nieuwbouw.

fig 26 Zicht over de Zuidlanden met zijn karakteristieke houtwallen

5. Open/ gesloten

Legenda

Open ruimtes

Rechtlijnig open

Fig. 27

Fig. 28 Kleinere open ruimtes in het dorp.

Bij de oude kern is er een duidelijke afwisseling tussen open en gesloten ruimtes (zie figuur 28). Vanuit de oude kern is een geleidelijke overgang van kleine gesloten ruimtes naar grote open ruimtes (noord- en zuidzijde) te zien.

De nieuwbouwwijken bezitten deze open ruimtes niet of nauwelijks. Dit steekt erg af met de oude bebouwingsstructuur (zie figuur 29).

Fig. 29 In de nieuwbouw bevinden zich nauwelijks open ruimtes.

6. Dorpsranden

Doorlopende rand

Landschap en dorp lopen in elkaar over.

Fig. 29

Zachte frontale rand

Zachte scheiding tussen landschap en rand, waarbij het dorp een duidelijk gezicht heeft naar het landschap.

Fig. 30

Randlandschap

De rand staat op zichzelf als groengebied (bijvoorbeeld park, water of natuurgebied en werkt als buffer).

Fig. 31

De Harry-de-Vroomerand

Bomenweide als transparante overgang tussen landschap en bebouwing.

Fig. 32

Doodlopende rand

Een harde groene rand scheidt landschap en dorp.

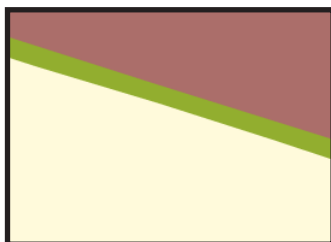

Fig. 33

Harde frontale rand

Het landschap sluit zonder verbindingen aan op de dorpsomgeving.

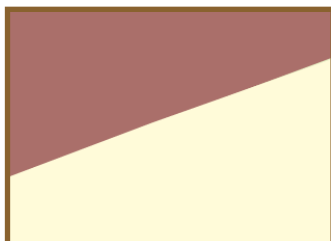

Fig. 34

6. Randen

Legenda

Doorlopende rand

Zachte frontale rand

Randlandschap

De Harry de Vroomerand

Doodlopende rand

Harde frontale rand

 500m

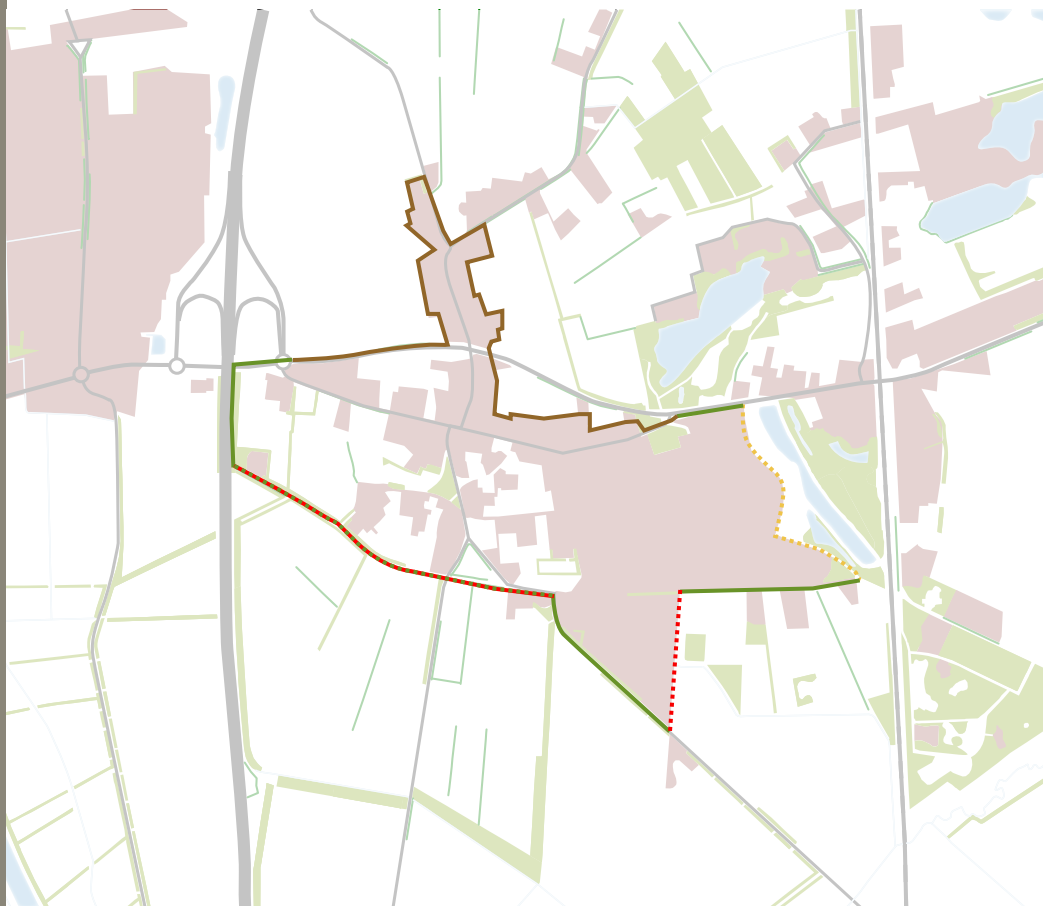

Fig. 35

Fig. 36 Harry de Vroomerand langs park in Tynaarlo

Fig. 37 Langs de nieuwbouw in het zuidoosten een doodlopende rand

Langs de oude kern bevinden zich voornamelijk 'zachte' randen (geleidelijke overgang van bebouwing naar landschap). Langs de nieuwbouw bevinden zich voornamelijk 'harde' randen, wat resulteert in een abrupte overgang tussen bebouwing en landschap (zie figuur 35).

Aan de oostkant van de nieuwbouw bevindt zich een Harry de Vroomerand (zie figuur 36). Hier is tussen de rand van de bebouwing en een oude zandafgravingsplas een transparante bomenweide gepland. Hier blijkt dat het dus wel mogelijk is om zachte randen te creëren langs nieuwbouw.

7. Bereikbaarheid

Legenda

Entrees

Fietsroute knooppunten

Fietsroutes

Knapzak route (lokale wandelroute)

SBB route

Wandelpaden

Fig. 38

Fig. 39 Fietspad langs zandpad in Tynaarlo

Met de auto is Tynaarlo goed bereikbaar, omdat het vlak langs de snelweg ligt en ook nog een N-weg om het dorp heen loopt (zie figuur 40). Hierdoor komt er momenteel weinig autoverkeer door de dorpsstraat heen.

Met de fiets is het dorp goed ontsloten, de fietsroutes lopen tactisch door de oude kern.

Voor wandelaars is Tynaarlo goed bereikbaar voor langeafstandsroutes. Kleine ommetjes vanuit verschillende punten uit het dorp zijn echter lastiger te maken. Hierbij loop je vaak over de autowegen en moet je al snel lange afstanden lopen.

Fig. 40 N-weg langs de rand van Tynaarlo (Google street view)

8. Voorzieningen

Legenda

Detailhandel	
Publiek	
Sport	
Horeca	
Oude kern	
Es	
Park	
Hunebed	
Natuur	

Fig. 41

Fig. 42 Café Centraal in Tynaarlo

In Tynaarlo zijn enkele voorzieningen aanwezig. De voorzieningen zijn gemixt en bevinden zich voornamelijk in de dorpsstraat tussen de woonhuizen (zie figuur 42 & 43).

Er geen supermarkt aanwezig in Tynaarlo. De bewoners zijn hierdoor genoodzaakt om naar omliggende dorpen te gaan voor hun boodschappen.

Fig.43 Buurthuis van Tynaarlo

9. Conclusie

Legenda

Open ruimtes

Rechtlijnig open

Zichtlijnen

Negatief

Positief

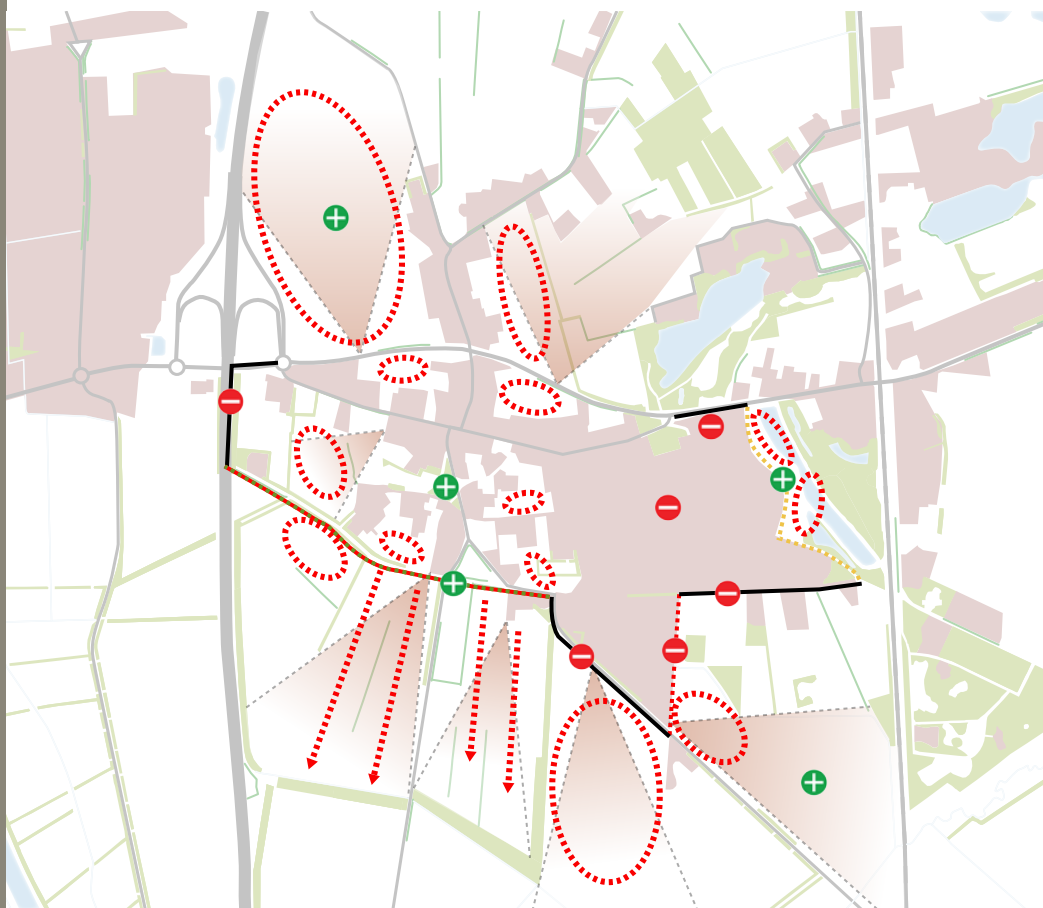

Fig. 44

Tynaarlo is goed bereikbaar per auto, fiets en voet. Echter zijn er weinig mogelijkheden tot het maken van een ommetje.

Er zijn niet veel voorzieningen in het dorp aanwezig, maar andere dorpen zijn makkelijk te bereiken.

De oude kern is intact gebleven. De kern heeft zachte randen en er is veel afwisseling tussen open en gesloten ruimtes. De randen van de oude kern zijn hoofdzakelijk intact. De oude kern met zijn brinken en dorpsstraat, geeft een bepaalde identiteit weer van het dorp.

De nieuwbouwwijken zijn daarentegen dichtbebouwd, hebben harde randen en weinig open ruimtes.

Anderen

1. Historische ontwikkeling

Anderen is wederom een esdorp met een karakteristieke dorpskern, essen en velden. Het eigenaardige aan Anderen is zijn bijzondere rechtehoekige brink (zie figuur 45) Anderen heeft twee grote essen, de noorder es en de ooster es.

Fig. 45 1900 (Topotijdreis, 2015)

In het westen van Anderen lagen vroeger de hooilanden, met een kleine verenigingsstructuur. Deze zijn na 1960 omgezet in grootschalige akkers en weides (zie figuur 46). Aan de westkant van het dorp is de kleinschalige kavelstructuur grotendeels intact gebleven.

Fig. 46 1960 (Topotijdreis, 2015)

In de periode van de jaren 60 is het dorp uitgebreid langs de hoofdwegen (zie figuur 46). Hierdoor zijn de essen grotendeels gespaard gebleven.

Na de jaren 60 is alleen in het oosten van Anderen nog een uitbreidingswijk gebouwd (zie figuur 47).

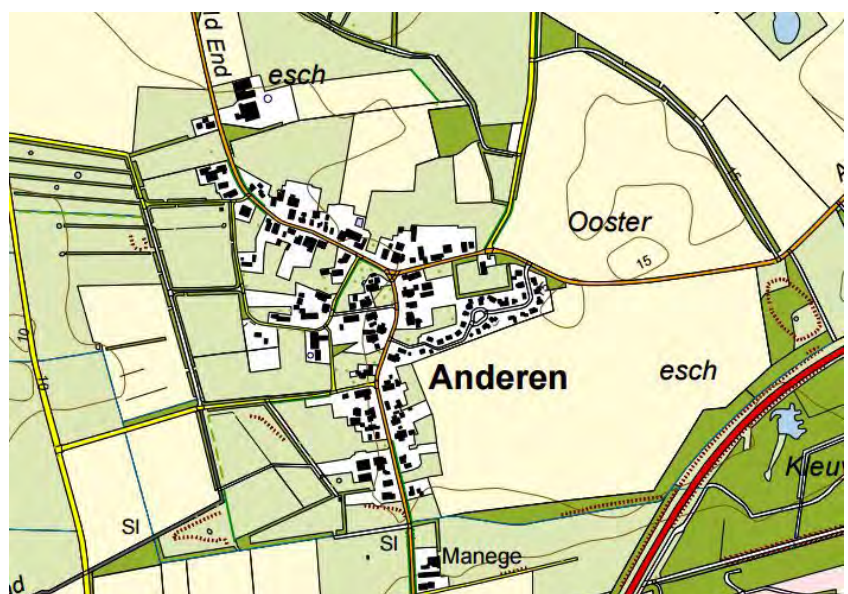

Fig. 47 2015 (Topotijdreis, 2015)

2. Bebouwing

Legenda

< 1850	
1851 - 1900	
1901 - 1960	
1961 - 1995	
1996 - 2015	

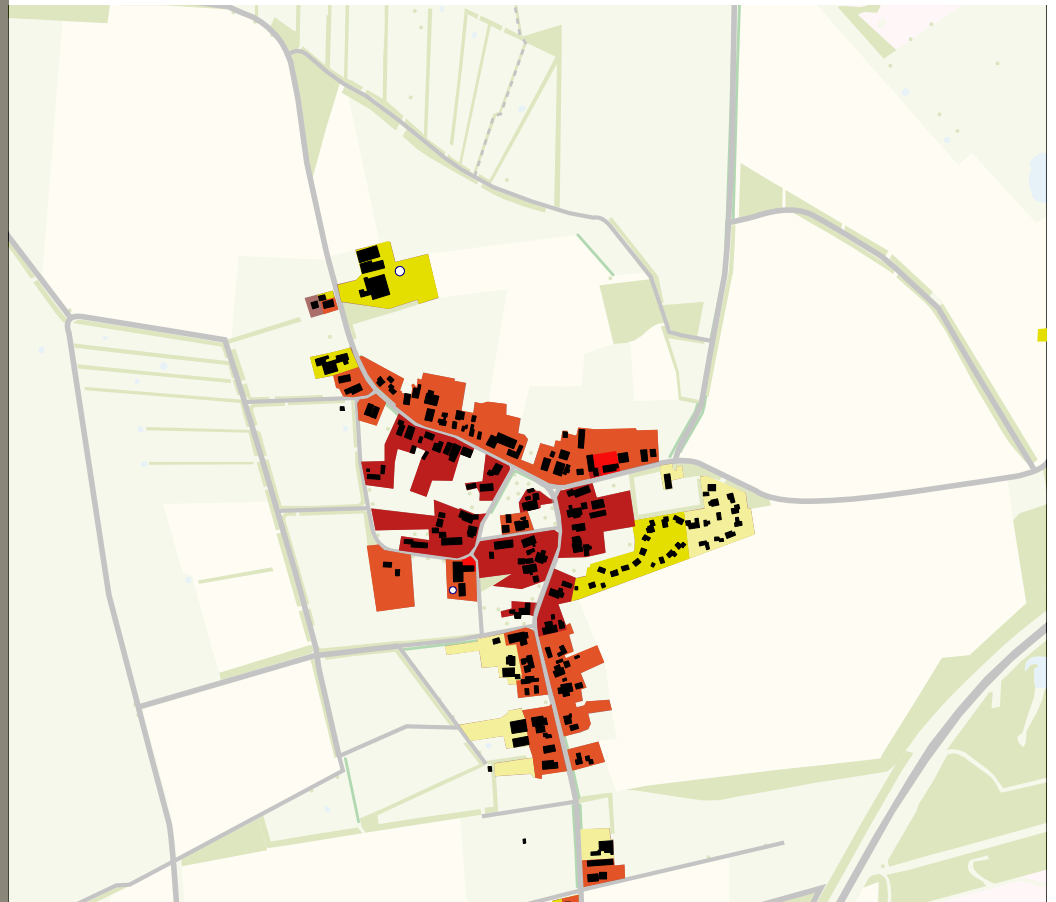

Fig. 48 (Gebaseerd op topotijdreis 2015)

Fig. 49 Rechthoekige brink van Anderen.

Vanuit de oude kern is Anderen naar meerdere kanten uitgebreid (zie figuur 48). Tot 1960 gebeurde dit hoofdzakelijk langs de bestaande wegen. Voor de nieuwbouwwijken (zie figuur 50) zijn aparte wegen aangelegd. Deze wegen lopen over de oude es. Doordat Anderen niet veel nieuwbouwwijken heeft, is de dorpsstructuur nog goed intact gebleven (zie figuur 49).

Fig. 50 Nieuwbouw op de oude es.

3. Identiteit

Legenda

Brink

Karakteristieke landschappen

Fig. 51

Fig. 52 Karakteristieke oude boerderij aan de brink.

Fig. 53 Zicht over de westlanden.

Doordat de dorpsstructuur van Anderen nog grotendeels intact is gebleven, heeft dit dorp een erg karakteristieke uitstraling (zie figuur 52). Langs de brink en de dorpsstraten staan veel oude boerderijen. Naast de essen die, erg open zijn, hebben de westlanden juist een veel meer besloten uitstraling, door alle bomenlanen die er nog staan (zie figuur 53). De lanen zijn voorzien van (boeren)paden en lenen zich daarom goed voor een ommetje.

4. Zicht

Legenda

Zichtlijn

Fig. 54

Fig. 55 Zicht over de ooster es.

Vanaf de randen van Andereen kun je op veel plekken het landschap inkijken (zie figuur 54). Bijna alle zichtlijnen zijn nog intact. De zichtlijnen over de open essen (zie figuur 55) zijn uiteraard groter dan de zichtlijnen over de westlanden (zie figuur 56).

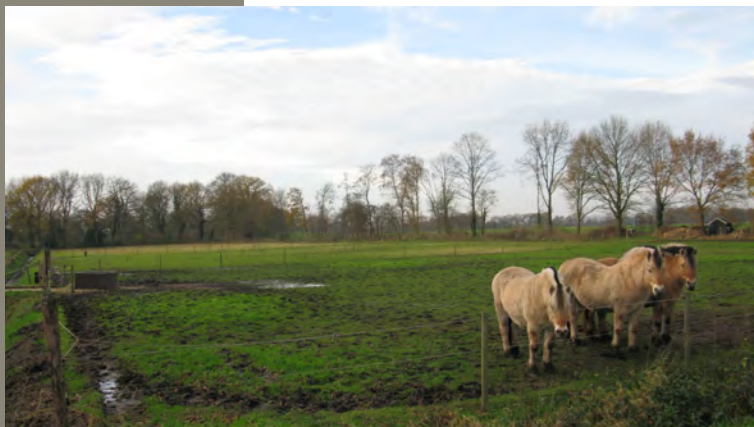

Fig. 56 Zicht over de westlanden.

5. Open/ gesloten

Legenda

Open ruimtes

Rechtlijnig open

Fig. 57

Fig. 58 Openheid van de ontgonnen hooilanden in het westen (Google streetview)

De kleine open ruimtes (zie figuur 59) in de dorpskern gaan geleidelijk over in grote open ruimtes (zie figuur 58) buiten het dorp. Vanuit de kern naar de westlanden toe, is deze gradient mooi te zien in figuur 57.

De grotere open gebieden bestaan voornamelijk uit de essen en daarnaast uit de oude hooilanden (ten westen van de westlanden).

Fig. 59 Kleine open ruimtes in het dorp.

6. Randen

Legenda

Doorlopende rand

Zachte frontale rand

Randlandschap

De Harry de Vroomerand

Doodlopende rand

Harde frontale rand

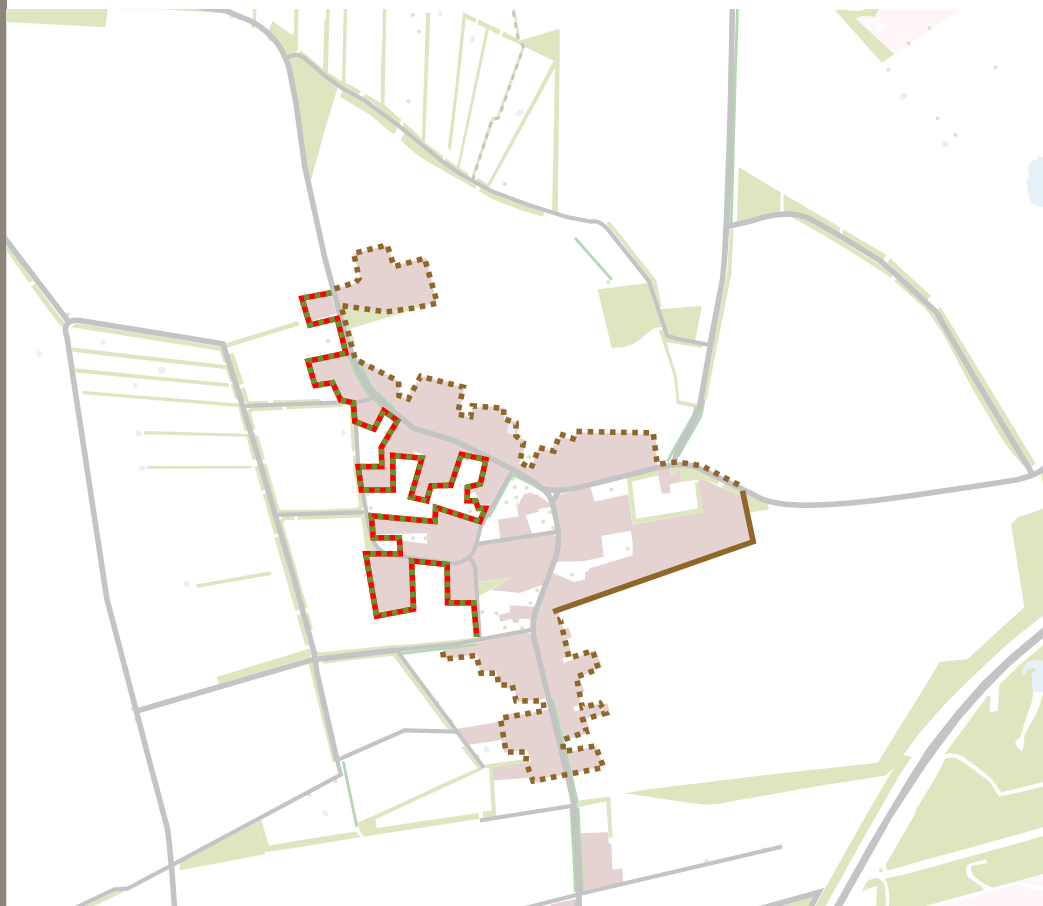

Fig. 60

Fig. 61 Harde rand vanuit de nieuwbouwwijk.

Door de onaangetaste dorpsstructuur van Anderen, verkeren veel dorpsranden nog in goede staat. Alleen bij de nieuwbouwwijk is een harde frontale rand aanwezig (zie figuur 60 & 61)

Verder bevinden zich, achter de grotendeels historische bebouwing, een zachte frontale rand en een doorlopende rand. (zie figuur 62)

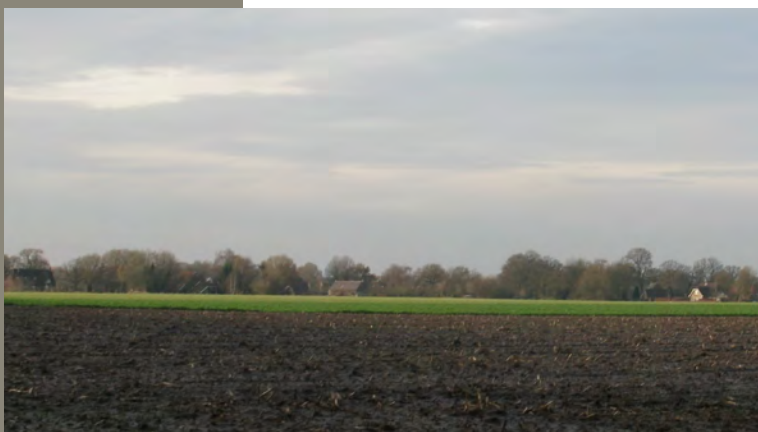

Fig. 62 Zachte frontale rand vanuit de oude kern.

7. Bereikbaarheid

Legenda

Entrees

Fietsroute knooppunten

Fietsroutes

Knapzak route (lokale wandelroute)

SBB route

Wandelpaden

Fig. 63

Fig. 64 Fietzers op de brink in Anderen

Anderen is met de auto goed te bereiken via lokale landwegen. Daarnaast ligt iets ten zuiden van Anderen de N33, een grote N-weg die in verbinding staat met Assen (zie figuur 63).

Met de fiets is het dorp goed ontsloten. Wederom gaat de fiets knooppunten route door de oude kern (zie figuur 64).

Voor wandelaars is Anderen goed bereikbaar via langeafstandsroutes. Kleine ommetjes vanuit verschillende punten uit het dorp zijn vooral over de westlanden goed te maken. Rond de essen zijn langere ommetjes mogelijk.

Fig. 65 Parkeerplaats net buiten het dorp als opstartplaats voor wandelroutes

8. Voorzieningen

Legenda

Detailhandel	
Publiek	
Sport	
Horeca	
Brink	
Es	
Park	
Hunebed	
Natuur	

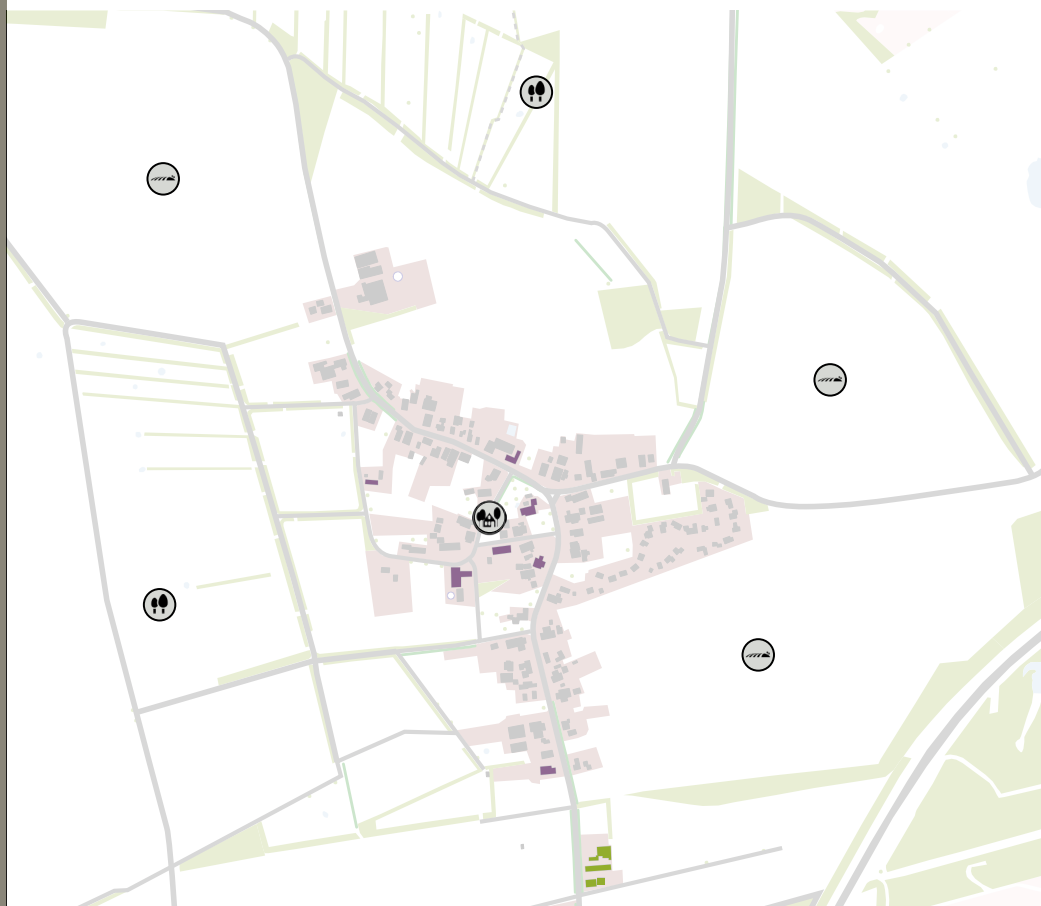

Fig. 66

Fig. 67 Restaurant in een oude schuur.

Voorzieningen in Anderen richten zich voornamelijk op de vrijetijdsector (horeca). De ondernemingen zijn voornamelijk gevestigd in oude boerderijen en schuren (zie figuur 67 & 68). Naast de horecagelegenheden zijn er sportverenigingen, een buurthuis en een zorgboerderij in het dorp aanwezig.

Fig. 68 De Herberg van Anderen

9. Conclusie

Legenda

Open ruimtes

Rechtlijnig open

Zichtlijnen

Negatief

Positief

Fig. 69

Anderen is cultuurhistorisch gezien een erg aantrekkelijk dorp. De oude kern is nog intact, met geleidelijke overgangen naar het omliggende landschap. De nieuwbouwwijk is matig ingepast in het landschap en bevat een harde rand. De bebouwing in de woonwijk heeft niet tot nauwelijks een relatie met het landschap.

Veel oude boerderijen in Anderen hebben geen agrarische functie meer. Lokale ondernemers in de vrijetijdsector zien hun kans om hun bedrijf hier te starten. Voor grote voorzieningen is Anderen aangewezen op de omliggende dorpen.

De ontsluiting van Anderen is goed, maar net als in Tynaarlo, zijn er meer kansen voor het maken van ommetjes.

Zeegse

1. Historische ontwikkeling

Zeegse is net als Anderen een klassiek voorbeeld van een Drents esdorp. Er is een centrale brink, met daaromheen de boerderijen. Aan de westkant van het dorp ligt een grote es en om de dorpskern een aantal weilandjes om het vee te laten grazen. Van oudsher lagen er heidevelden om de akkers en weilanden. Op deze heidevelden graasden de schapen (zie figuur 70). Ook waren er enkele stukken bos aanwezig die het dorp van hout konden voorzien. Op de lager gelegen plekken lagen de hooilanden met daaraan hun beken. Na 1900 werd de heide grotendeels ontgonnen en kwamen er in het westen akkers voor in de plaats en in het oosten bossen (zie figuur 71). Later zijn er in deze bossen veel vakantiehuizen geplaatst en is er op de zuider es een nieuwbouw wijk gebouwd (zie figuur 72).

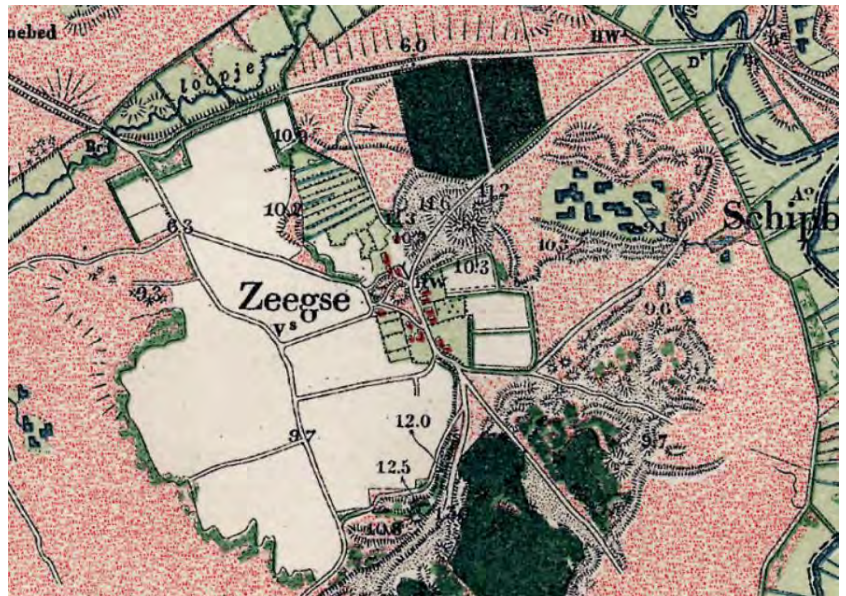

Fig. 70 1900 (bron: Topotijdreis)

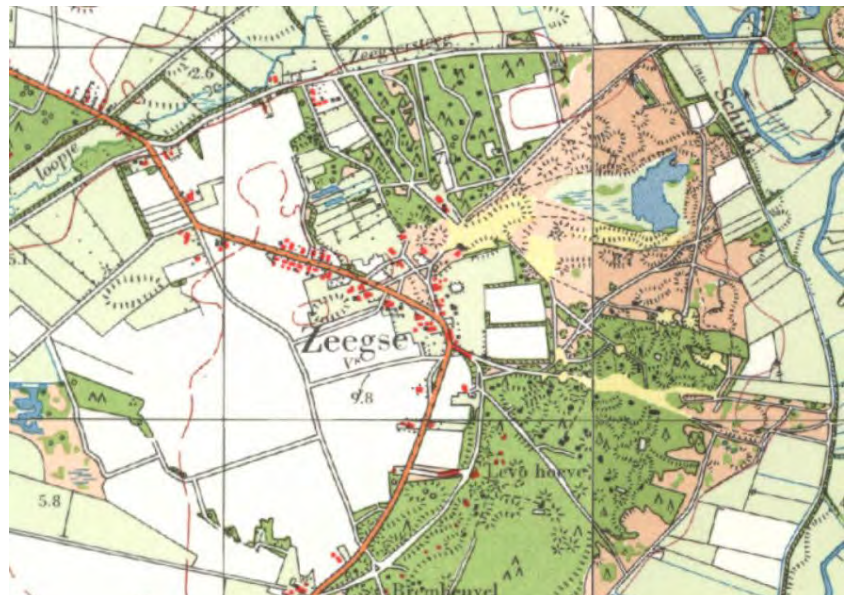

Fig. 71 1960 (bron: Topotijdreis)

Fig. 72 2015 (bron: Topotijdreis)

2. Bouwing

Legenda

< 1850

1851 - 1900

1901 - 1960

1961 - 1995

1996 - 2015

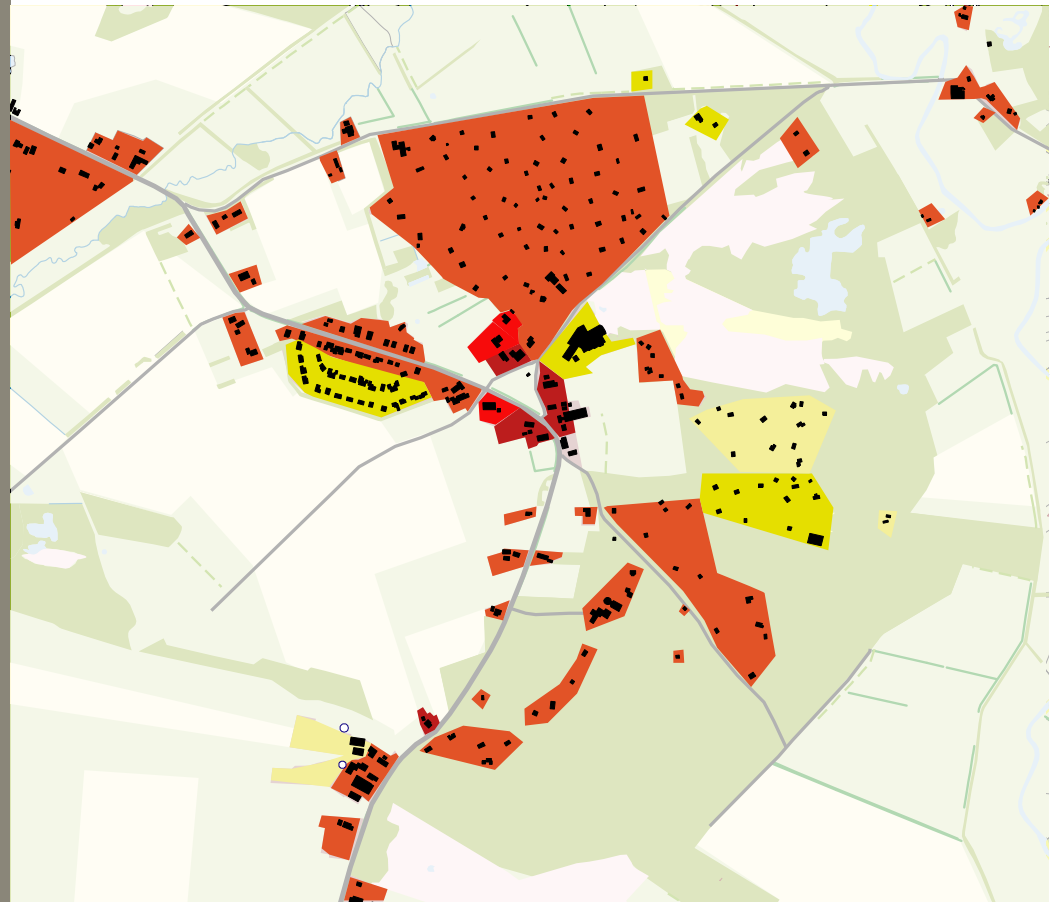

Fig. 73 (Gebaseerd op topotijdreis 2015)

Fig. 74 Brink van Zeegse

De oudste bebouwing bevindt zich wederom aan de brink (zie figuur 73 & 74). Vanuit heeft de reguliere bebouwing zich langs de hoofdweg uitgebreid en is er later een nieuwbouwwijk tegen de zuider es aan gebouwd. Wat erg opvalt zijn de vele vakantiehuisen die in de bossen van Zeegse staan (zie figuur 75). De meeste hiervan zijn al voor 1960 gebouwd, maar ook later zijn er twee extra locaties aangewezen voor het bouwen van vakantiehuisen.

Fig. 75 Vakantiewoningen in het bos (Google street view)

3. Identiteit

Legenda

Brink

Karakteristieke
landschappen

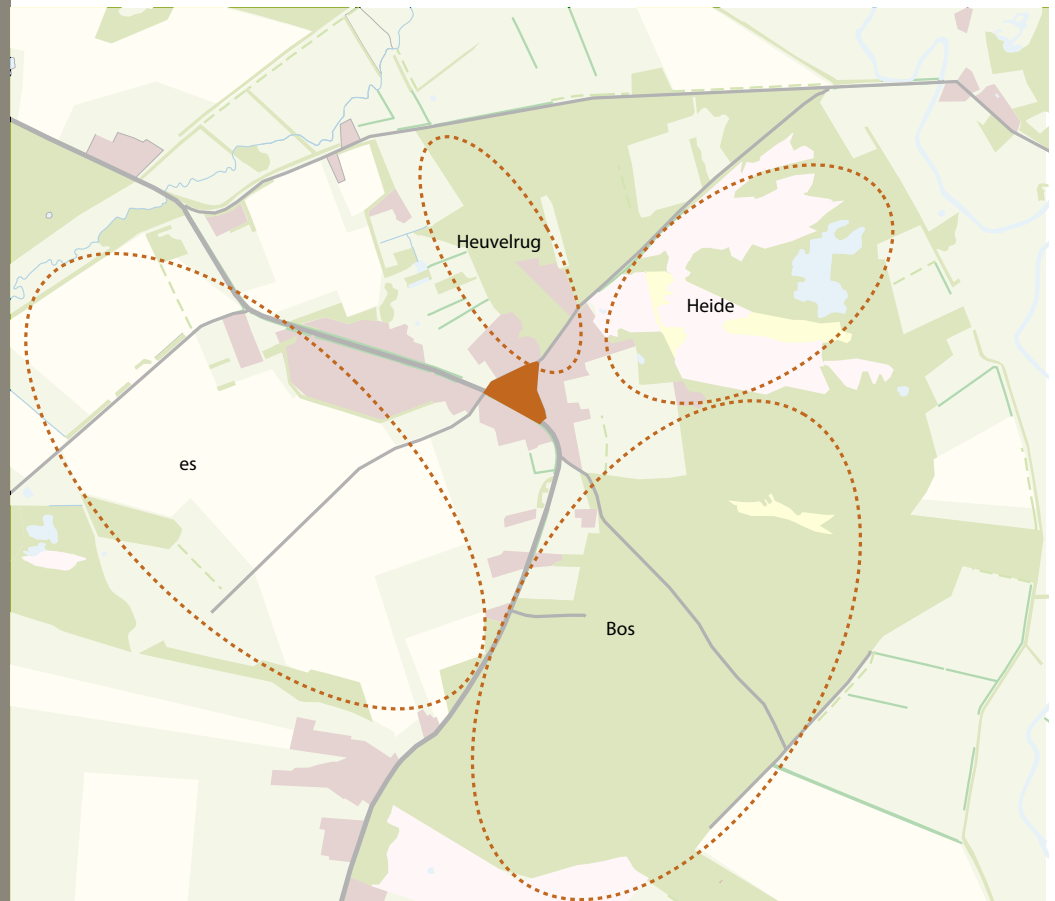

Fig. 76

Fig. 77 Zicht naar de kleine heuvelrug.

Naast de boerderijen die om de brink zijn heen gebouwd, bevinden zich een aantal karakteristieke landschappen. Aan de zuidwest-zijde ligt de es met zijn weidse uitzichten en aan de oost-zijde liggen van oudsher de heidevelden (zie figuur 78).

Het bos aan de noordzijde is hoger gelegen op een heuvelrug en is zichtbaar vanaf het dorp (zie figuur 77).

Fig. 78 Heide van Zeegse (Van Noord. 2015)

4. Zicht

Legenda

Zichtlijn

Fig. 79

Fig. 80 Zicht vanaf de brink richting de es

De zichtlijnen over de es zijn weids en zelfs al vanaf de brink zichtbaar (zie figuur 80). Op de weilanden aan de beekdal-zijde en op de heidevelden zijn nog kleine zichtlijnen herkenbaar (zie figuur 81).

Fig. 81 Zicht over het beekdal aan de rand van Zeegse

5. Open/ gesloten

Legenda

- Open ruimtes
- Rechtlijnig open

Fig. 82

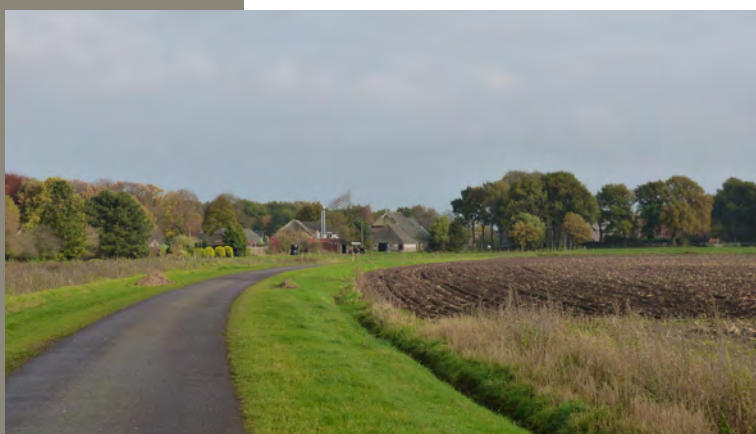

Fig. 83 De open ruimte van de es met zicht naar de dorpskern

Er bevindt zich geen beplanting op de centrale brink, waardoor hier een mooie grote ruimte ontstaat. Er is echter geen geleidelijke overgang van de dorpskern naar het omliggende landschap, zoals dat bij Anderen wel het geval is.

Kleinere ruimtes bevinden zich rondom de weilanden aan de noordzijde van het dorp. Op de heidevelden bevinden zich iets grotere open ruimtes (zie figuur 84) en is de es wederom de grootste open ruimte (zie figuur 83).

Fig. 84 De heide gezien vanaf het hotel.

6. Randen

Legenda

Doorlopende rand

Zachte frontale rand

Randlandschap

De Harry de Vroomerand

Doodlopende rand

Harde frontale rand

500m

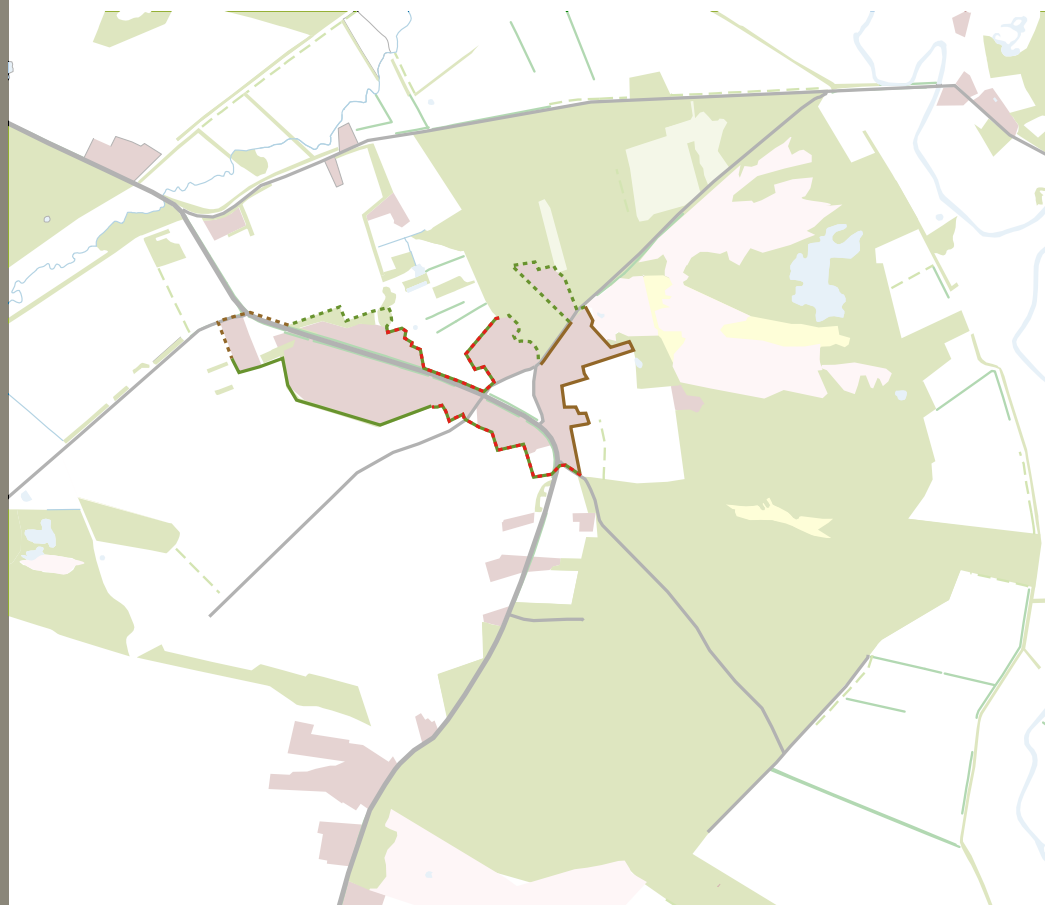

Fig. 85

Fig. 86 Kleinere open ruimte in het dorp.

Fig. 87 Harde frontale dorpsrand aan de oostkant van Zeegse

Rond de oude bebouwing in de kern bevindt zich het doorlopende landschap (zie figuur 85 & 86). Echter aan de oostzijde van de brink is dit landschap niet meer aanwezig, omdat hier een aantal stallen en een groot hotel zijn neergezet. Hierdoor is aan de oostzijde een harde frontale rand ontstaan (zie figuur 87). De overgang van de nieuwbouwwijk in het zuidwesten van Zeegse is maar licht beplant. De gebouwen staan vrij direct tegen de es en er zijn geen fysieke verbindingen. De rand kan getypeerd worden als doodlopende rand. De randen waar bos aan grenst worden getypeerd als randlandschap.

7. Bereikbaarheid

Legenda

Entrees

Fietsroute knooppunten

Fietsroutes

Knapzak route (lokale wandelroute)

SBB route

bestaande wandelpaden

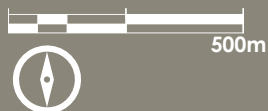
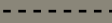

Fig. 88

Fig. 89 Geleidelijke entree ten Westen van Zeegse (Google street view)

Fig. 90 Wandelroute aan de rand van het bos

De dorpsontsluiting van Zeegse met de auto is vrij simpel, er ligt een hoofdweg van noord naar zuid. Met de fiets is het dorp goed ontsloten en de knooppuntenroute ligt wederom mooi door de oude dorpskern. Lange-afstand-wandelroutes lopen langs het dorp, maar doen de dorpskern waar de horeca zich bevindt, niet aan. Kleine ommetjes, die vanuit verschillende punten van het dorp beginnen, zijn vooral aanwezig aan de oostzijde door de bossen en over de heide heen. De entrees van Zeegse zijn geleidelijk (zie figuur 89), behalve langs noordkant waar je langs de parkeerplaats van een groot hotel rijdt.

8. Voorzienin- gen

Legenda

Detailhandel	
Publiek	
Sport	
Horeca	
Brink	
Es	
Park	
Hunebed	
Natuur	

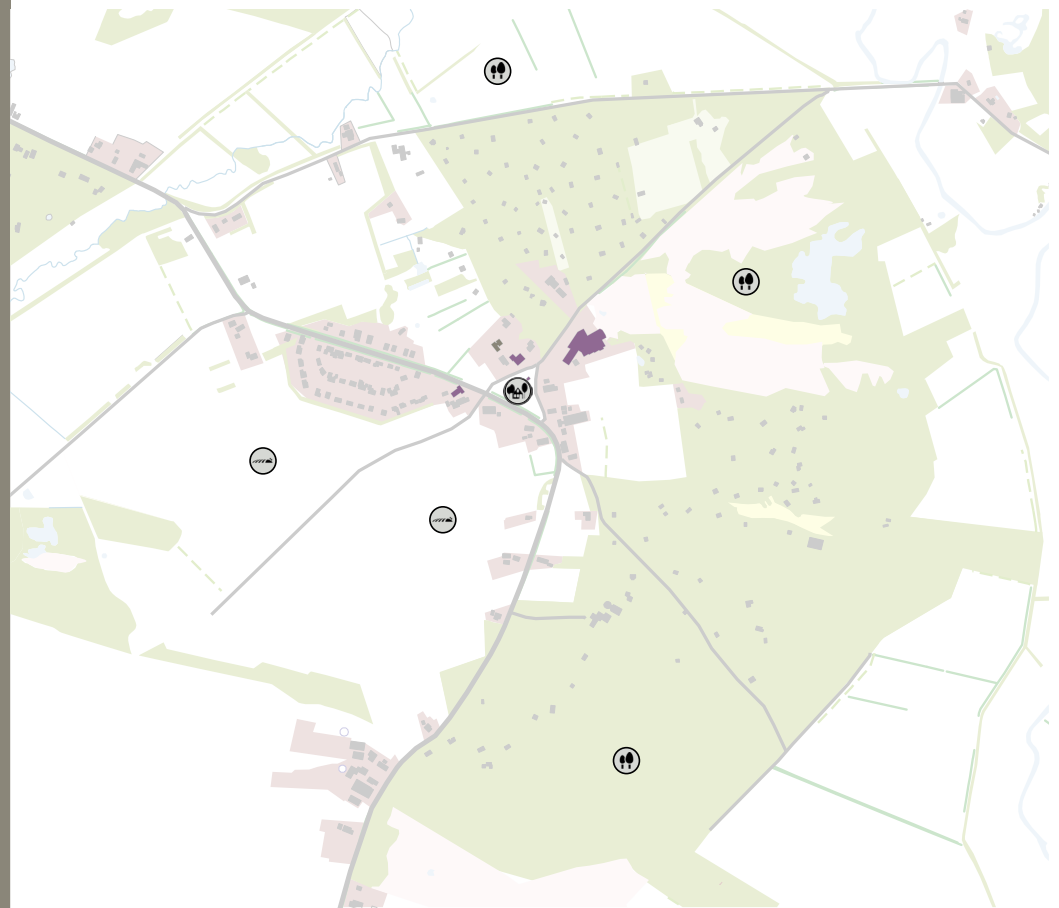
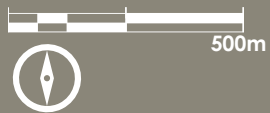

Fig. 91

Fig. 92 Fletcher hotel in Zeegse

Bijna alle voorzieningen in Zeegse zijn gericht op de vrijetijdsector (horeca). De meeste voorzieningen zijn geplaatst als nieuwbouw en matig ingepast in het landschap (korrelgrootte, architectuur, etc.), zie figuur 92 & 93.

Fig. 93 Texaans restaurant aan de brink

9. Conclusie

Legenda

Open ruimtes

Rechtlijnig open

Zichtlijnen

Negatief

Positief

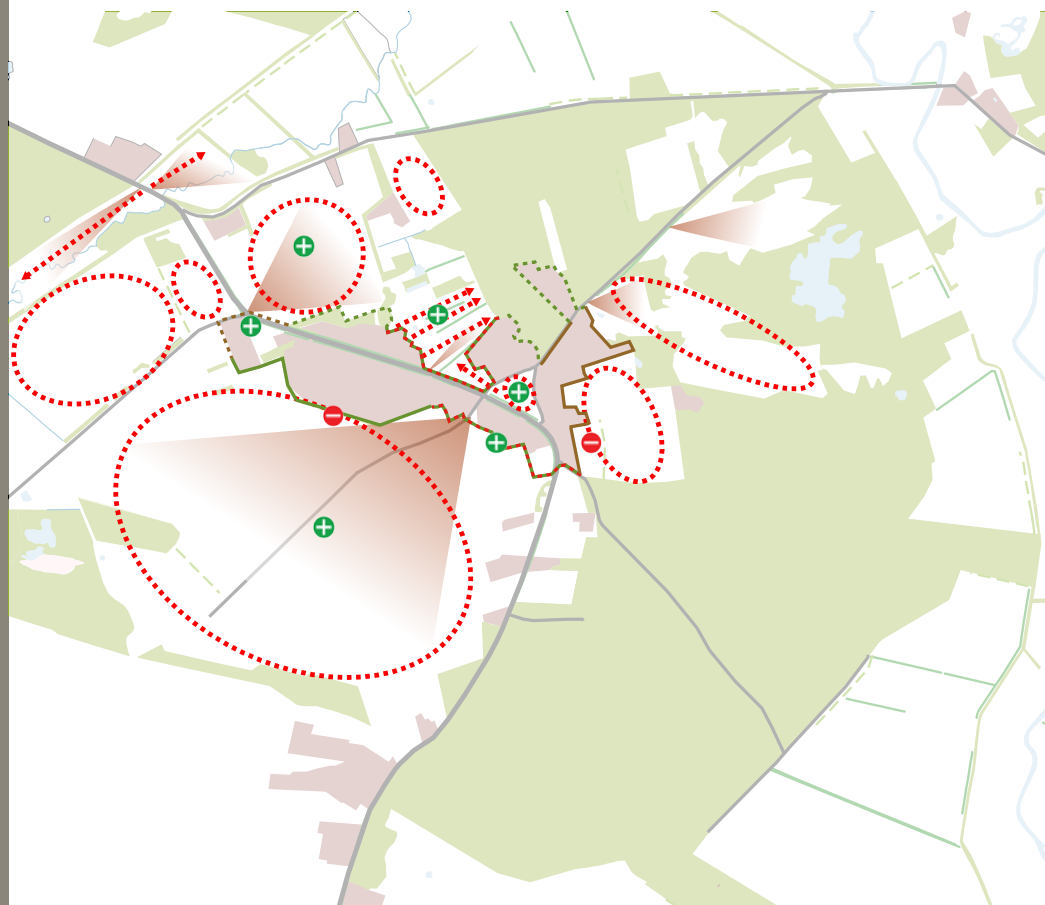

Fig. 94

Zeegse is een esdorp dat ongeveer voor de helft wordt omgeven door bos, waarin veel vakantiewoningen zijn opgenomen. In dit bos zijn nauwelijks open ruimtes te vinden. De es is grotendeels intact en geeft een open karakter aan het dorp. Langs de brink en de hoofdweg bevindt zich veel oude bebouwing. Tegen de es is een nieuwbouwwijk aangebouwd, waarachter zich een doodlopende groene rand bevindt.

Het dorp is voor alle vervoersmogelijkheden goed ontsloten. Echter lopen ometjes vaak nog over verharde paden. Voorzieningen in Zeegse richten zich voornamelijk op de vrijetijdsector.

Conclusies analyse op kleine schaal

De dorpen zijn over het algemeen radiaal (vanuit het midden) uitgebreid. De landschapselementen (es, veld) en de dorps-elementen (brink, dorpskern) zijn vaak nog goed herkenbaar, maar zijn gevoelig voor aantasting door nieuwbouw. Nieuwbouwwijken zijn grotendeels matig ingepast in het landschap, doordat ze weinig open ruimtes en harde randen hebben, en omdat ze niet tot nauwelijks een eigen identiteit hebben (deze nieuwbouwwijken kunnen zich overal in Nederland bevinden).

De dorpen zijn over het algemeen goed ontsloten door autowegen, fietspaden en wandelpaden. Echter ontbreken kleine ommetjes vaak (nader toegelicht in het hoofdstuk Ommetjes).

Activiteiten zijn matig aanwezig in de drie dorpen. Typische trekpleisters (hunebedden/grafheuvels, etc.) liggen over het algemeen buiten de dorpskernen.

De overnachtingsmogelijkheden verschillen erg per dorp. In Tynaarlo zijn geen overnachtingsmogelijkheden in het dorp, terwijl in Anderen hier meerdere mogelijkheden voor zijn. Overnachtingsmogelijkheden vinden voornamelijk plaats buiten de dorpskernen (vakantiehuisjes, bungalowparken en campings). Restaurants en café's zijn matig aanwezig. De dorpen hebben vaak een tot twee restaurants/café's.

Landschapvisie

De voorstellen en maatregelen uit de landschapvisie bieden een stap in de goede richting voor het behouden/versterken van de dorpen in de Drentsche Aa. Echter wordt er aangeraden om voornamelijk op de kleine schaal te werken (maatwerk) als er ingegrepen moet worden in de dorpen. Hou hierbij niet teveel vast aan principes, maar kijk ook naar de uitvoerbaarheid. Het principe 'rondje es' is een prachtig idee, maar als de route vervolgens over een snelweg en een bedrijventerrein loopt, zoals in Tynaarlo, moet men zich wel afvragen of dit wenselijk is.

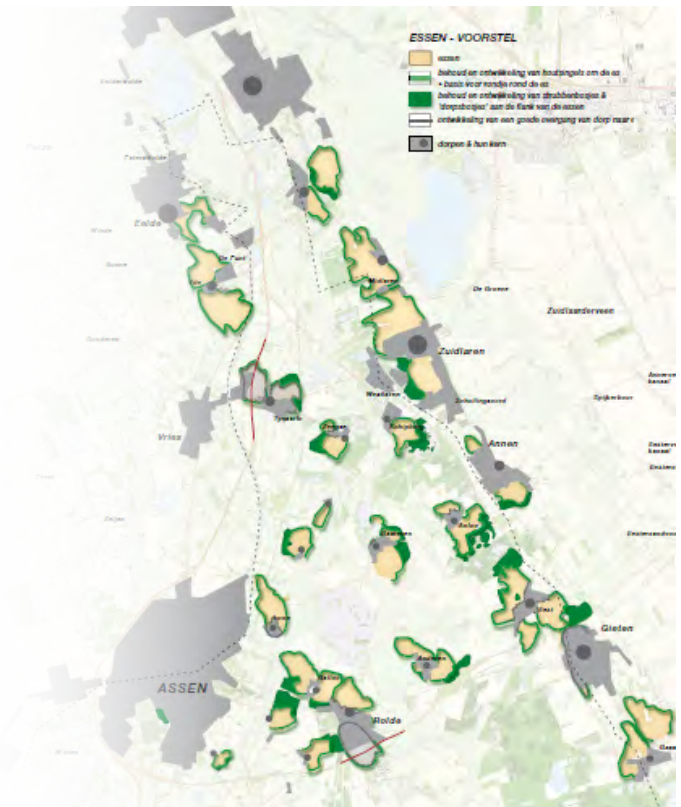

fig. 95 Voorstellen essen (Strootman, 2005)

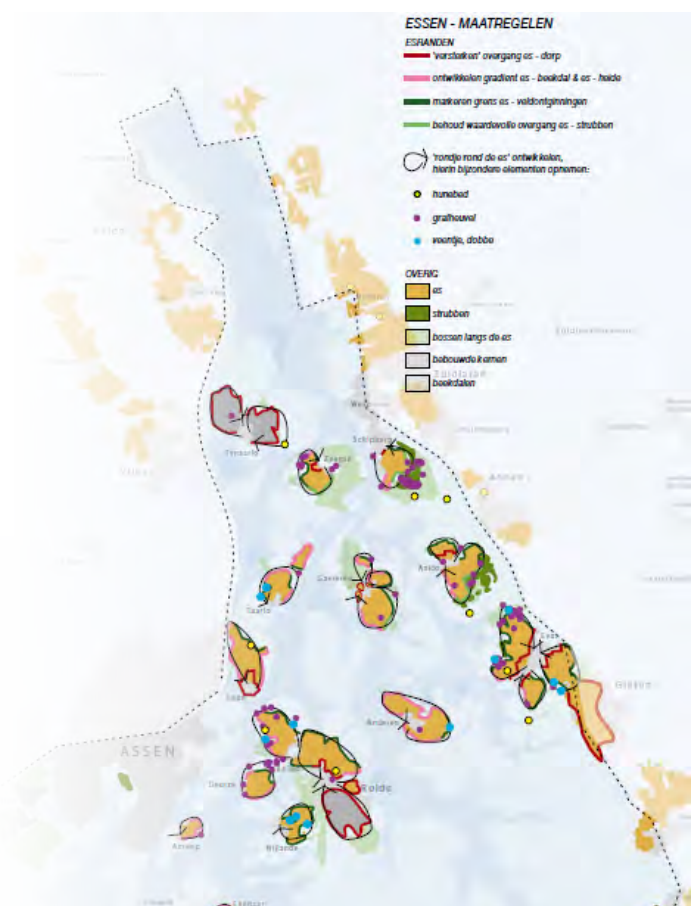

Fig. 96 Maatregelen essen (Strootman, 2005)

Fig. 97

fig. 98 Doorlopende rand

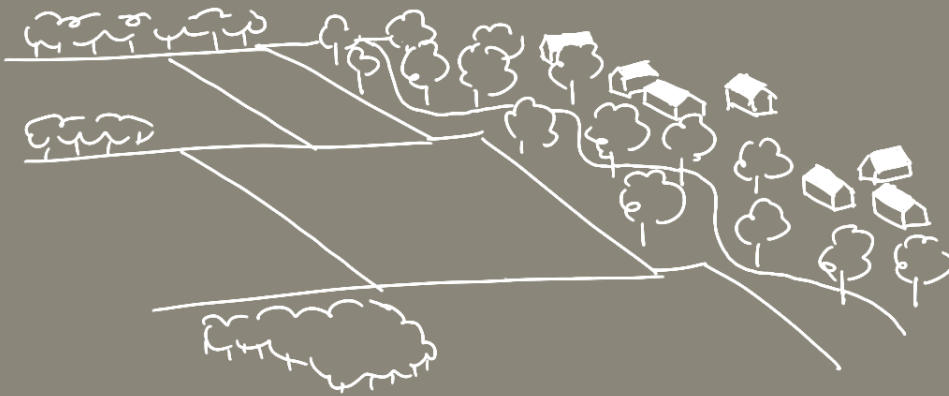

fig. 99 Harry-de-Vroome rand

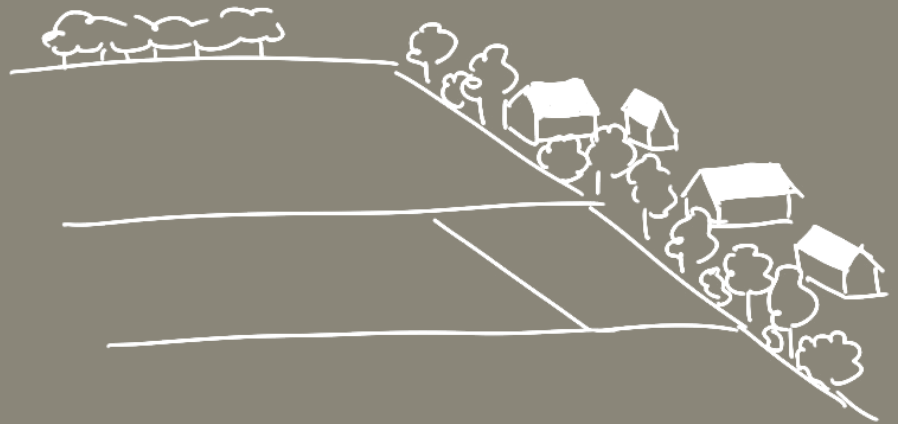

fig. 100 Doodlopende rand

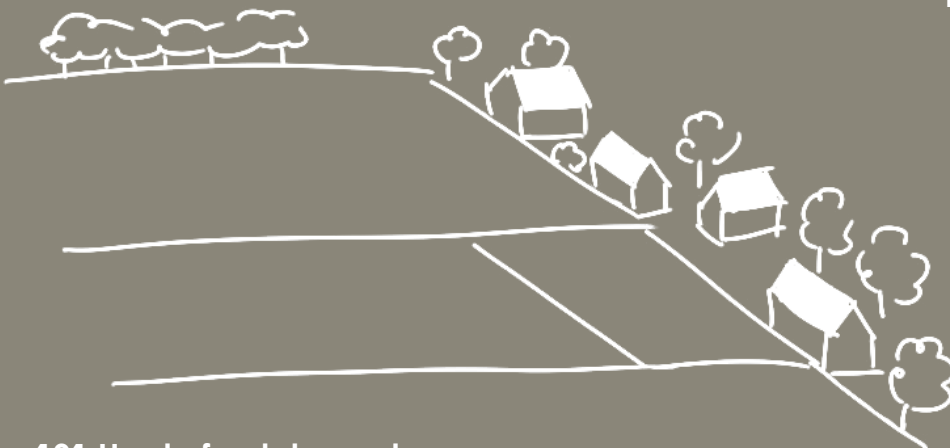

fig. 101 Harde frontale rand

Dorpsranden

Als onderlegger voor de scenario's zijn er per dorp voorstellen ontwikkeld met betrekking tot de dorpsranden en ommetjes. Deze voorstellen zijn toepasbaar op elk scenario.

In dit hoofdstuk wordt er verder ingegaan op de noodzaak van goed ontworpen dorpsranden.

De dorpsrand is de plek waar het landschap en het dorp elkaar ontmoeten. Een rand waar wonen, werken, recreëren, natuur- en park zich afwisselen. De rand verbindt, maar staat ook op zichzelf. Soms komen randen liefdevol samen, maar soms ook met een harde confrontatie. Een voorbeeld van een ingepaste dorpsrand zien we bij het dorp Vries (zie onderstaande figuur). Een bomenweide zorgt voor een zachte gradiënt, van dorp naar landschap en andersom. Een rand waar men in de avond een lekker ommetje kan lopen met de hond (meer over ommetjes in het volgende hoofdstuk).

Het creëren van mooie dorpsranden klinkt misschien als een eenvoudige taak, maar kwalitatief hoogwaardige dorpsranden zijn in recente dorpsuitbreidingen vaak een uitzondering (H. de Jong, 2011). Volgens de Jong wordt er vaak geredeneerd vanuit het sparen van het landschap. Echter kan het landschap soms juist helpen om de dorpsuitbreiding beter in te passen.

Veel vragen komen naar voren bij het ontwerpen van nieuwe dorpsranden: waar is de relatie met het dorpslandschap slecht en kunnen we iets bijdragen, waar kan bebouwing ingezet worden om een gewenst landschap te creëren, welk type rand past het beste op deze plek?

Het toolboek 'Rondje rand' geeft grotendeels antwoord op deze vragen. Dit toolboek voorziet u van een eenvoudige methode om uw dorpsrand binnen enkele dagen te waarderen en hiermee naar voren te komen met voorstellen voor kwaliteitsimpulsen. Het resultaat van een 'Rondje Rand' laat zien waar meerwaarde kan worden gecreëerd ten opzichte van de huidige situatie (van Assen et al. 2014). Daarnaast geeft het boekje tal van argumenten waarom dorpsranden van groot belang zijn.

Uit de analyse is gebleken dat voornamelijk langs de nieuwbouwwijken, de overgangen naar het landschap hard zijn. De voorstellen voor de dorpsranden zijn hierdoor grotendeels gericht op deze harde randen.

TIP

Gebruik het toolboek 'Rondje rand' om snel en eenvoudig uw dorpsranden te analyseren!

Voorstel dorpsrand

Legenda

Doorlopende landschap

Zachte frontale rand

Rand behouden

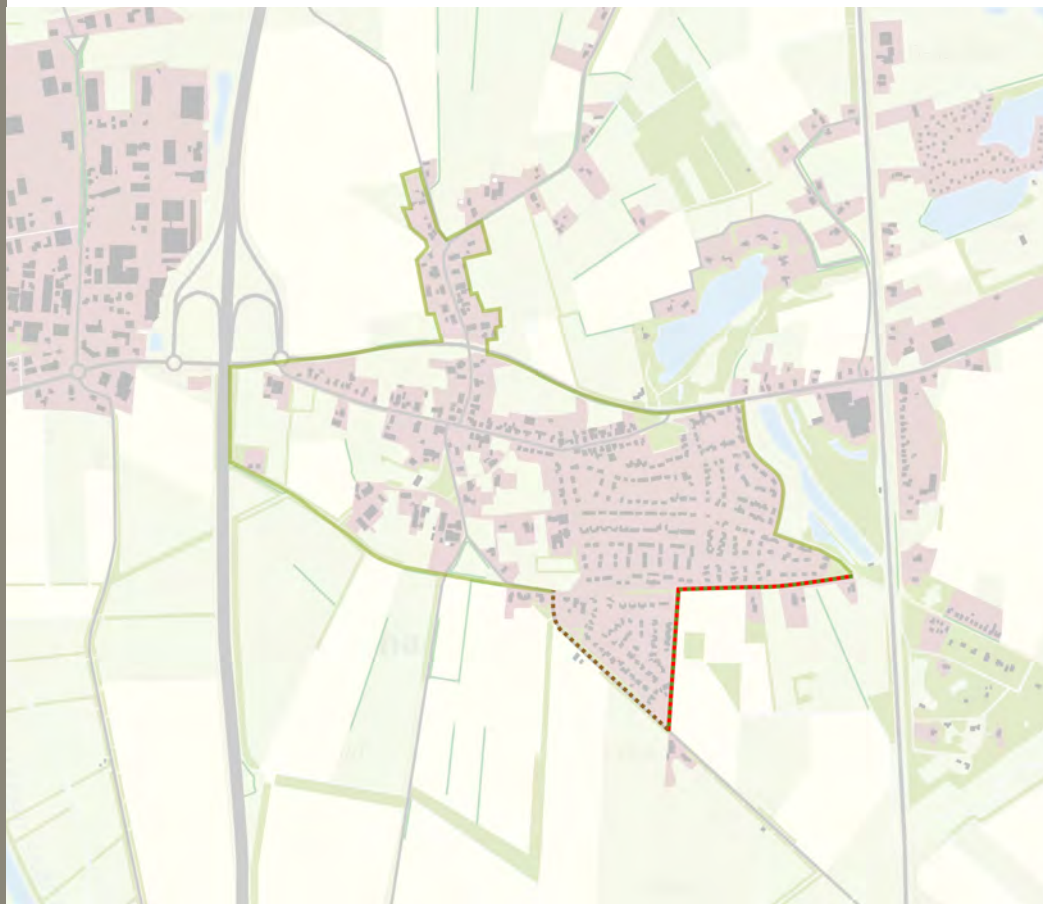

Fig. 103

fig 104 Huidig: Doodlopende rand zuid-oostkant Tynaarlo

Aan de zuid-oostkant van Tynaarlo ligt momenteel een doodlopende rand (zie figuur 104). Er wordt voorgesteld om hier een doorlopende rand van te maken (zie figuur 105). Hiermee wordt een gradiënt gecreëerd naar het landschap toe.

Aan de zuidkant van Tynaarlo ligt momenteel ook een doodlopende rand. Hier wordt een zachte frontale rand voorgesteld, om meer doorzicht te creëren vanaf de bebouwing.

De rest van de dorpsranden is van dusdanige kwaliteit dat hier geen ingrepen voor nodig zijn.

fig 105 Voorstel: Doorlopende rand zuid-oostkant Zeegse

Voorstel dorpsrand

Legenda

Harry-de-Vroome rand

Rand behouden

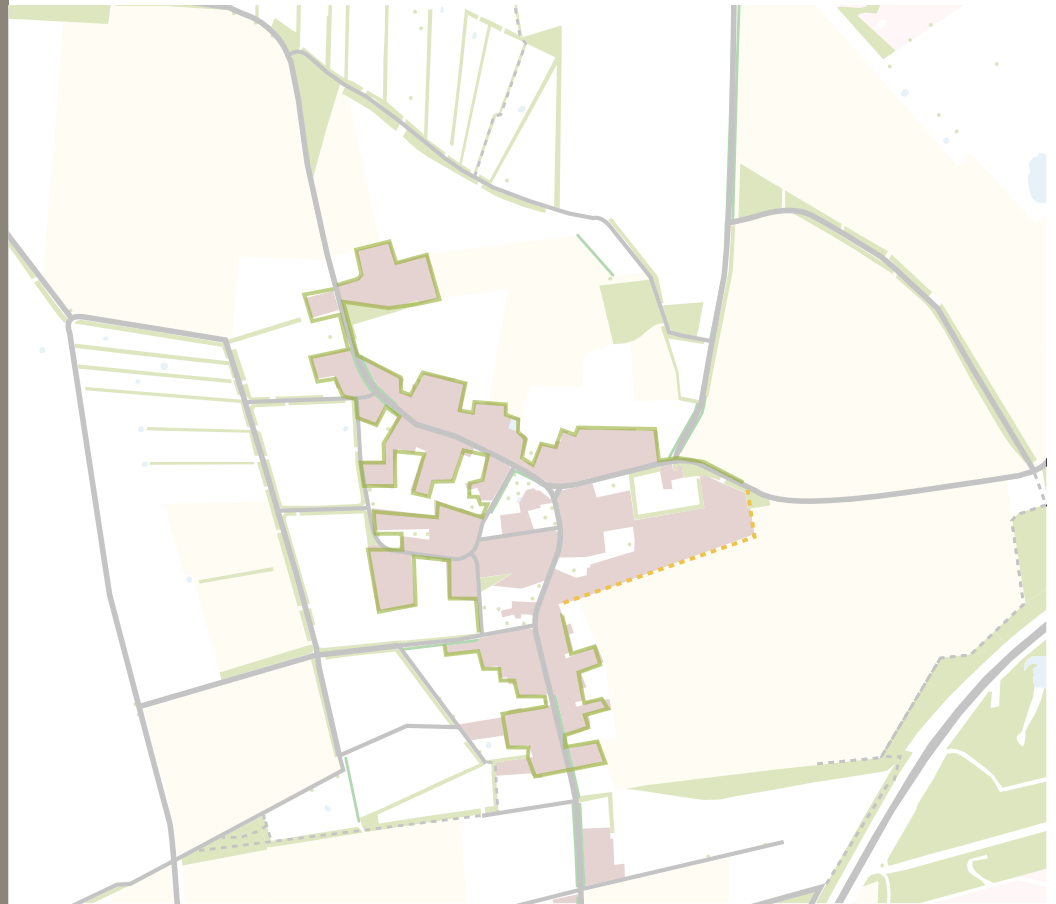

Fig. 106

fig.107 Huidig: Harde frontale rand oostkant Anderen

Een nieuwe rand wordt voorgesteld aan de oostkant van Anderen. Momenteel is dit een harde frontale rand (zie figuur 107). Er wordt voorgesteld om hier een Harry-de-Vroome rand te plaatsen (zie figuur 108). Door middel van deze rand, wordt het mogelijk om een extra ommetje te kunnen wandelen.

De rest van de dorpsranden is van dusdanige kwaliteit dat hier geen ingrepen voor nodig zijn.

fig. 108 Voorstel: Harry-de-Vroome rand Vries

Anderen

Voorstel dorpsrand

Legenda

Doorlopende
landschap

Harry-de-
Vroome rand

Rand behou-
den

Fig. 109

fig. 110 Huidig: Harde frontale rand oostkant Zeegse

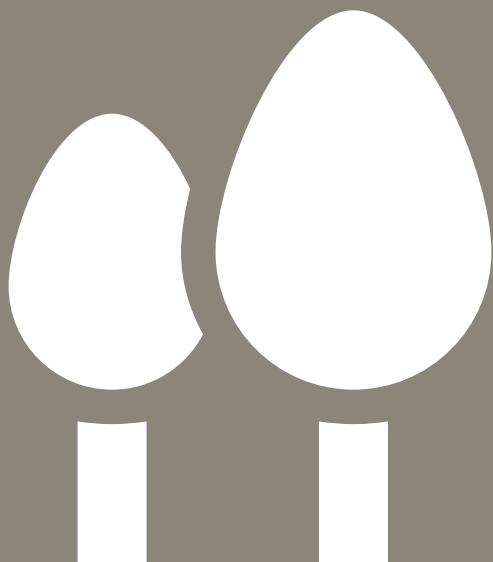
fig. 111 Voorstel: Doorlopende rand Zeegse

Aan de westkant van Zeegse ligt momenteel een doodlopende rand. Hier wordt een Harry-de-Vroome rand voorgesteld, om een extra ommetje te creëren.

Aan de oostkant van Zeegse ligt momenteel een harde frontale rand (zie figuur 110). Hier wordt een doorlopende rand voorgesteld (zie figuur 111). Hiermee wordt een gradiënt gecreëerd naar het landschap toe.

De rest van de dorpsranden is van dusdanige kwaliteit dat hier geen ingrepen voor nodig zijn.

Genieten en leren van natuur en
landschap

Mogelijkheid om dichtbij huis te
wandelen en de omgeving te
leren kennen

Verbetering imago landbouw/
agrotourisme

Positieve bijdrage
volksgezondheid

TIP

Gebruik de handlei-
ding 'Ommetjes' voor
het realiseren van een
ommetje in het dorp!

Ommetjes

Ontwikkeling

Vroeger waren er tal van mogelijkheden om je door de velden en essen te verplaatsen. Wandelen werd gedaan als vrijetijdsbesteding, maar ook vooral om zich te verplaatsen, bijvoorbeeld van en naar het werk.

Verschillende ontwikkelingen, zoals de ruilverkaveling, stadsuitbreidingen en aanleg van nieuwe infrastructuur, hebben er voor gezorgd dat veel (onverharde) wandelpaden zijn verdwenen. Een goed voorbeeld van deze ontwikkelingen is terug te vinden in het dorp Tynaarlo. Vergelijk de situatie van 1900 met nu in figuur 113 & 114.

Tegenwoordig ligt er weer een tamelijk goed netwerk van LAW's (lange-afstands-wandelroutes), maar ontbreken kortere wandelroutes, waardoor er per saldo weinig wandelruimte over blijft (De Bruin en Burger 2004).

Gelukkig zijn er ook positieve berichten, want wandelen is tegenwoordig hartstikke hip. Er zijn een aantal trends die voor (het draagvlak voor) ommetjes interessant zijn om te noemen (De Bruin en Burger 2004). Er is een toenemend belang van natuurgerichte recreatie en er is meer belangstelling voor cultuurhistorie en streekgevoel. Daarnaast is er een opkomst van het (agrarisch) landelijk gebied als recreatieruimte. Verder is er een groei van de bestedingen ten behoeve van vrijetijdsactiviteiten en het aantal verschillende activiteiten dat per uitstapje beoefend wordt. Tot slot is er een toenemende zorg voor een gezond leven (De Bruin en Burger 2004).

Definitie

Maar wat is nu precies een ommetje? Over het algemeen wordt de volgende definitie gehanteerd: Een onverhard pad in agrarisch landschap op cultuurhistorische basis, op natuurvriendelijke/landschappelijk manier ingepast en opgebouwd uit bestaande paden en/of nieuw aangelegde paden (bij voorkeur herstelde historische paden). Daarnaast het liefst met aanpalende horeca gelegenheden en/of agrotourisme (Jansonius, 2005).

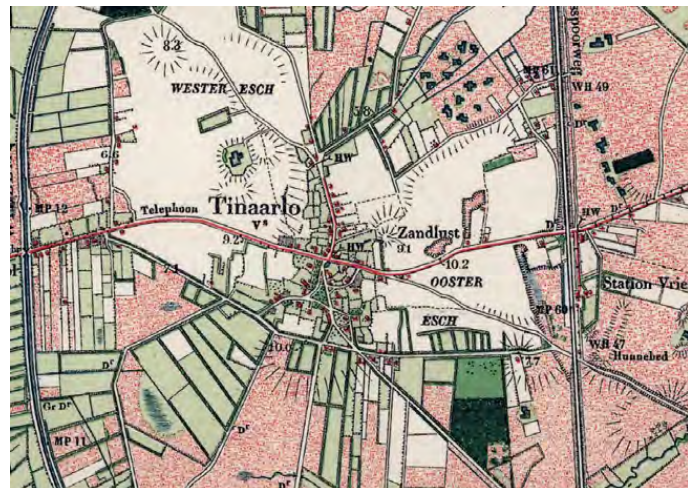

fig. 113 Tynaarlo 1900 (topotijdreis, 2015)

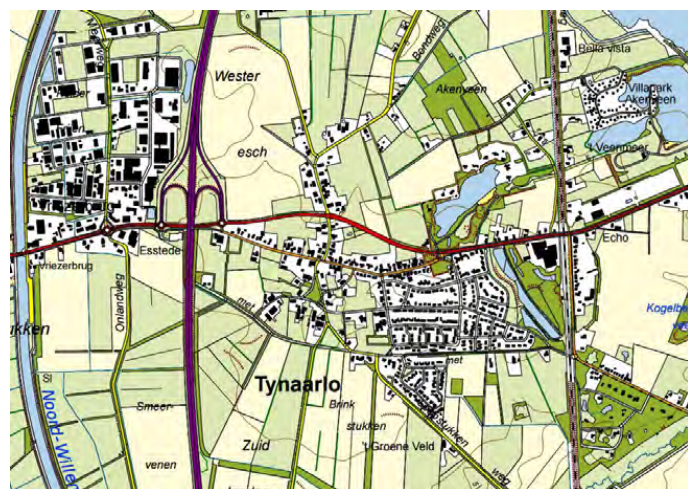

fig 114 Tynaarlo 2015 (kadaster, 2015)

Waarom ommetjes?

Een aantal redenen om ommetjes aan te leggen: ommetjes voorzien in de behoefte dicht bij huis kunnen wandelen en je eigen omgeving te leren kennen. Bewegen is gezond en kan een positieve bijdrage aan de volksgezondheid leveren. Voor agrariërs bieden ommetjes de kans het imago van de landbouw te verbeteren en/of agrotouristische activiteiten te ontplooiën (Jansonius, 2005).

Voor wie zijn ommetjes?

Globaal kunnen de volgende doelgroepen onderscheiden worden:

- buurtbewoners (lokaal)
- recreanten (regionaal)
- toeristen (nationaal)

Uit de analyse bleek dat lange wandelroutes reeds aanwezig zijn en er een gebrek is aan ommetjes (lokaal).

Voorstel ommetjes

Legenda

Bestaand route

voorstel ommetje

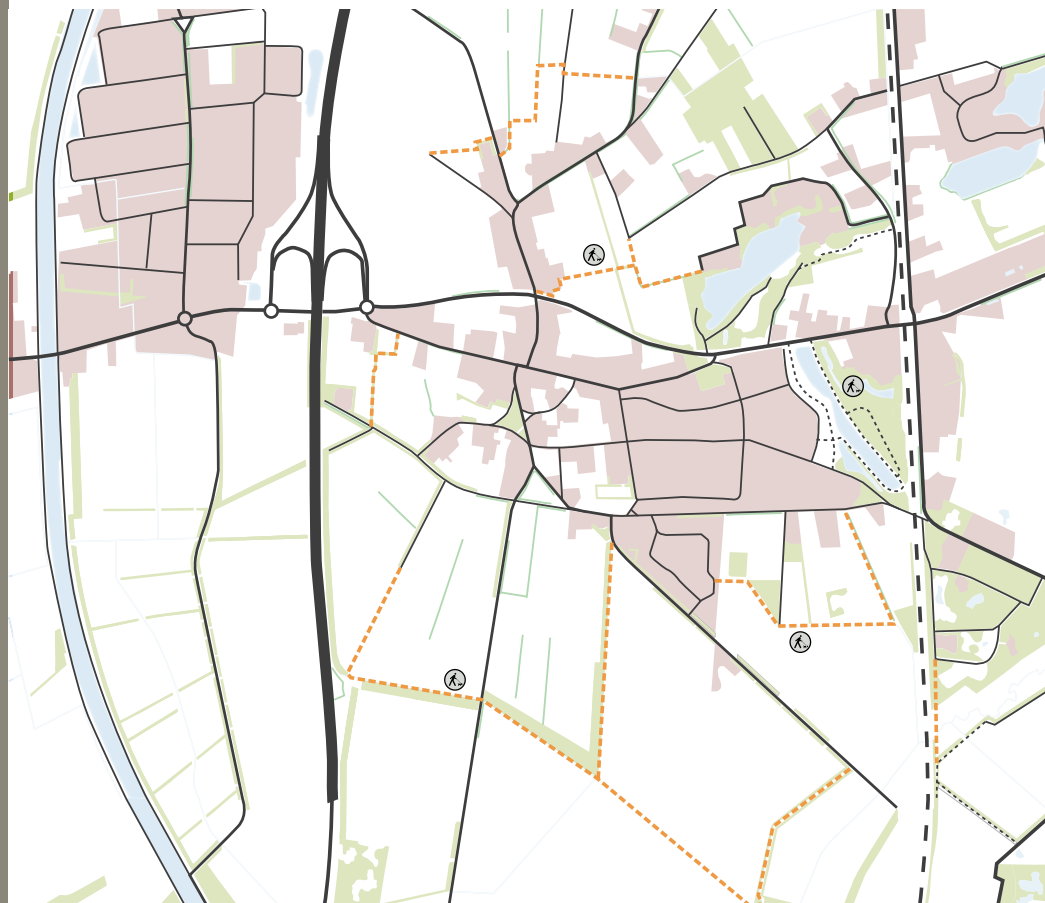

Fig. 115

fig. 116 Ommetje dorpsrand oostkant Tynaarlo

Tynaarlo heeft weinig mogelijkheden tot het maken van een ommetje. Momenteel is het mogelijk om een ommetje in de oude dorpskern te maken, of langs de dorpsrand aan de oostkant van Tynaarlo (zie figuur 116).

fig. 117 Ommetje noorderes

Aangezien Tynaarlo ingeklemd ligt tussen het spoor en de snelweg, wordt er voorgesteld om nieuwe ommetjes aan te leggen ten noorden en zuiden van Tynaarlo (zie figuur 117).

Voorstel ommetjes

Legenda

Bestaand route

voorstel
ommetje

Fig. 118

fig. 119 Ommetjes gaan vaak over verharde wegen

Anderen heeft goed ontsloten ommetjes aan de westkant van de dorpskern. Daarnaast liggen er veel grotere ommetjes om de essen (zie figuur 118).

Van oudsher liepen er kleine paden over de essen van Anderen. Deze zijn helaas in de laatste eeuw verdwenen. Er wordt voorgesteld om deze paden te herstellen. Houd hierbij rekening met de huidige kavels en ga niet blind uit van de historische paden.

fig. 120 Rand nieuwbouwwijk, ommetje?

Door het herstructureren van de dorpsrand bij de nieuwbouwwijk, leent deze rand zich perfect voor een nieuw ommetje (zie figuur 120).

Voorstel ommetjes

Legenda

Bestaand route

voorstel
ommetje

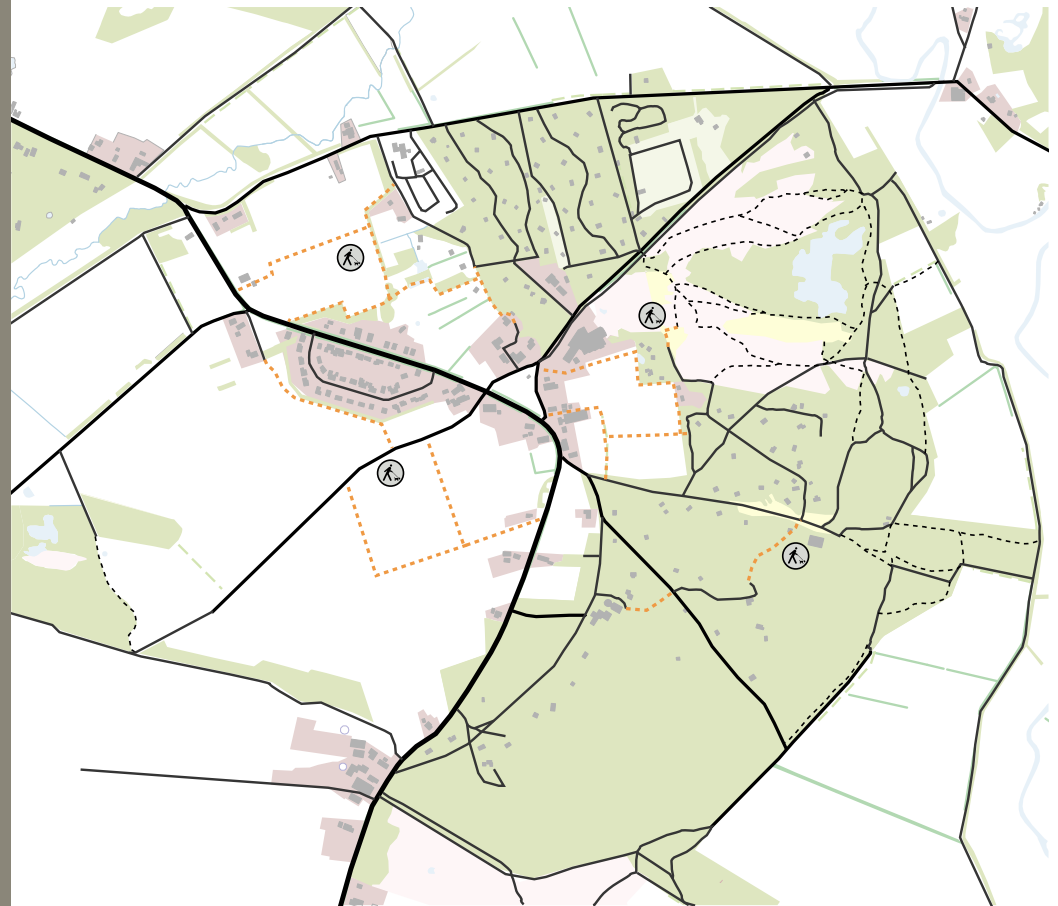

Fig. 121

fig. 122 Rand nieuwbouwwijk, ommetje?

fig. 123 Ommetje aan de noordwestzijde

Door de grote aanwezigheid van de vrijetijdsvoorzieningen in Zeegse, zijn er veel mogelijkheden om ommetjes te maken in het noordoosten, met name over de heidevelden (zie figuur 121).

Er wordt voorgesteld om vanaf de dorpskern (brink), meer ommetjes mogelijkheden te creëren. De nieuwe ommetjes lopen langs akkers of weilanden, omdat deze momenteel slecht te bewonderen zijn.

fig. 124 Een ommetje bij Anderen

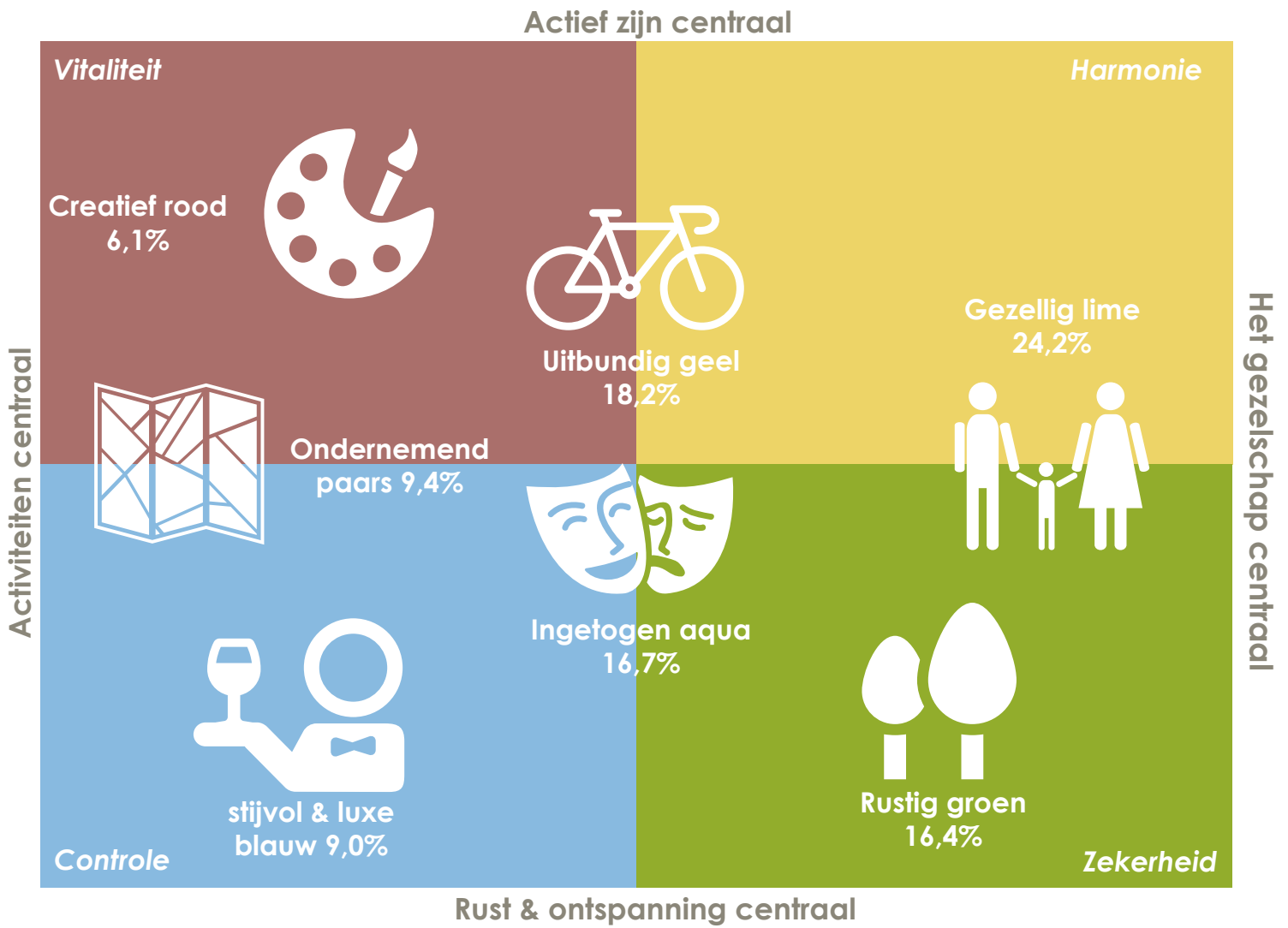

fig. 125 leefstijlen

Leefstijlen Drenthe

Om passende voorstellen en scenario's te ontwikkelen, is het van belang om de huidige vraag en aanbod in de vrijetijdssector in kaart te brengen.

De vrijetijdssector is echter een brede sector en omvat alle recreanten en toeristen in een bepaald gebied. Om een beter inzicht te krijgen in de verschillende soorten recreanten en toeristen, is door Smart Agent Company en RECRON de 'recreantenatlas' ontwikkeld. Deze atlas geeft inzicht in het gedrag en de beleving van recreanten op basis van psychologische en sociologische kenmerken. Deze kenmerken zijn onderverdeeld in verschillende leefstijlen. Zowel voor de verblijfsrecreatie als voor de dagrecreatie zijn leefstijlen te onderscheiden. In de recreantenatlas worden zeven verschillende leefstijlen onderscheiden, hieronder worden ze kort samengevat (Thijs et al. 2014)

Ondernemend paars 9,4%

Recreanten uit de paarse belevingswereld laten zich graag verrassen en inspireren, met name door cultuur. Nieuwe dingen zien, ontdekken en beleven. Centraal staat cultuur, daarnaast sportiviteit en activiteit. Tot de ondernemend paarse recreanten behoren relatief veel jonge één- of tweepersoonshuishoudens.

Creatief rood 6,1%

Recreanten uit de rode belevingswereld zijn in het algemeen creatief en op zoek naar uitdagingen en inspirerende ervaringen. Karakterkenmerken als onafhankelijk, intelligent, zelfbewust, artistiek en ruimdenkend passen goed bij deze recreanten. Recreatie betekent, naast sport en ontspanning, ook het zoeken naar vernieuwende stromingen, moderne kunst en andere culturen.

Uitbundig geel 18,2%

Recreanten in de gele belevingswereld zijn levensgenieters die graag samen met anderen actief en sportief recreëren. Deze recreanten beschikken over iets meer budget dan gemiddeld.

Gezellig lime 24,2%

Gezellig lime recreanten zijn mensen die recreëren om even weg te zijn van de dagelijkse beslommingen. Lekker vrij zijn, rust en doen waar je op dat moment zin in hebt, dat telt voor de recreanten uit de lime belevingswereld. Daarbij wordt wel een beetje op de kosten gelet, je kunt tenslotte je geld maar één keer uitgeven.

Rustig groen 16,4%

Recreanten uit de groene belevingswereld zijn nuchter. Recreëren is voor hen niets anders dan uitrusten, ontspannen en tijd hebben voor je hobby's. Eén- en tweepersoonshuishoudens in de oudere leeftijdsklassen zijn in deze groep relatief oververtegenwoordigd.

Ingetogen aqua 16,7%

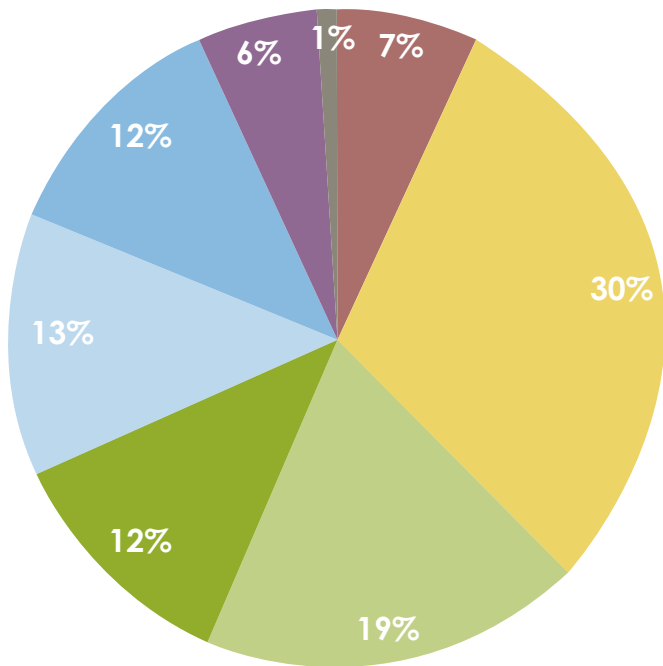
Recreanten uit de aqua belevingswereld zijn bedachtzaam, geïnteresseerd in cultuur en denken na over wat zij kunnen betekenen voor de maatschappij. Ze beschrijven zichzelf als bedachtzaam, rustig, geïnteresseerd in anderen en serieus. Deze recreanten houden ook van sportieve activiteiten. Voornamelijk wandelen en fietsen.

Luxe blauw 9,0%

Recreanten uit de blauwe belevingswereld zijn zelfverzekerd en vinden dat ze in hun vrije tijd wat luxe en stijlvol ontspannen verdienen. Ze zijn gericht op de exclusievere vormen van recreatie. Recreëren betekent voor hen zich even ontspannen en afstand nemen van de dynamiek van alledag. Meer exclusieve vrijetijdsbestedingen, zoals wellness en bijeenkomsten met VIP arrangementen, zijn populair bij deze belevingswereld.

Adviesbureau Ruimte & Vrije tijd heeft een onderzoek gedaan naar de vrijetijdseconomie in Drenthe op basis van de leefstijlen (Thijs et al. 2014). In figuur 126, op de volgende bladzijde, zijn de leefstijlen (met percentages van het totaal aantal verblijfsrecreanten in Drenthe) samengebracht.

Vraag

Aanbod

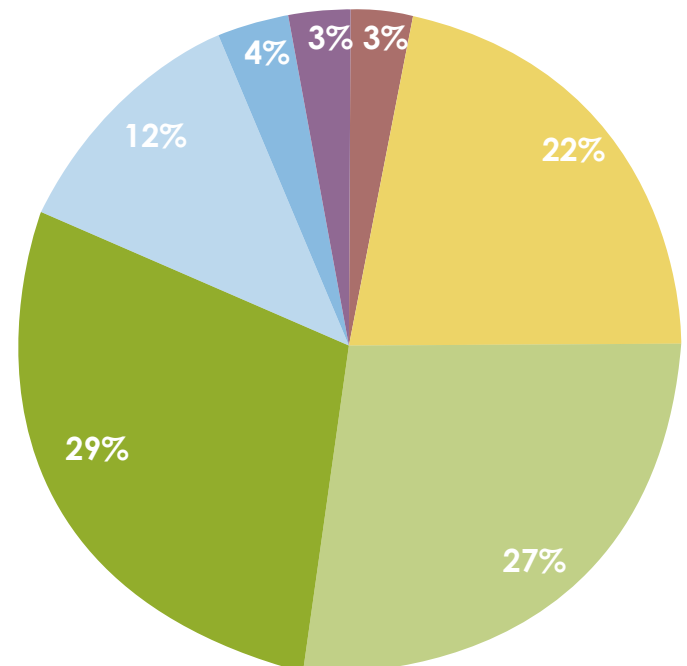

fig 126 vraag en aanbod verblijfsrecreatie in Drenthe

Uit het onderzoek, van adviesbureau Ruimte & Vrije tijd, blijkt dat er voor sommige leefstijlen in Drenthe veel meer vraag is dan het huidige aanbod (zie figuur 126). Er wordt geconcludeerd dat er relatief veel aanbod is ten opzichte van de vraag in de lime en groene leefstijlgroepen en relatief weinig aanbod voor de blauwe, rode en paarse leefstijlen. Voor de gele leefstijl is er niet heel veel meer vraag dan aanbod. (Thijs et al. 2014)

De aantrekkingskracht per leefstijl verschilt per regio. Zo zal Zuidoost Drenthe wellicht relatief aantrekkelijker zijn voor de lime en gele leefstijl, door de aanwezigheid van grotere attracties, en biedt de Kop van Drenthe door haar ligging ten opzichte van de stad Groningen (en Assen) wellicht aantrekkingskracht op de paarse, rode en gele leefstijlen. De bijzondere natuurgebieden en cultuurhistorie in de verschillende regio's zijn daarnaast waarschijnlijk aantrekkelijk voor de paarse en rode leefstijlen (Thijs et al. 2014).

Dit rapport is voornamelijk gericht op de leefstijlen welke ondervetegenwoordigd zijn in Drenthe. Het gaat hierbij om de blau-

we, rode, paarse en deels gele leefstijl.

Naast de leefstijlen is het van belang dat er gedacht wordt aan de lokale bewoners. Zij genieten andere voorkeuren dan recreanten. In de voorstellen aan het einde van dit hoofdstuk wordt er daarom ook ingegaan op de bewoners.

Naast de leefstijl-analyse zijn er tijdens het onderzoek van *Ruimte & Vrije tijd*, enkele strategieën ontwikkeld om tot gewenste ontwikkelrichtingen te komen:

1. Creëren van nieuw aanbod om 'leemtes' op te vullen
2. Verbreden van bestaande accommodaties, door zich te richten op andere of meerdere doelgroepen
3. Transformeren van huidige accommodaties.

Strategie 2 en 3 zijn goed toepasbaar op de accommodaties buiten de dorpskernen in de Drentsche Aa, zoals bungalowparken en campings. Deze genieten echter niet de voorkeur, omdat ze weinig tot niks te maken hebben met de dorpen zelf.

Daarnaast richten deze parken zich voornamelijk op de vertegenwoordigde leefstijlen. Strategie 1 geniet de voorkeur, omdat hiermee de levendigheid van de dorpen kan worden vergroot. Daarnaast hebben de dorpskernen een hoge historische kwaliteit. Dit wordt door verschillende leefstijlen gewaardeerd (rood, paars en blauw).

Nieuw aanbod moet in eerste instantie plaatsvinden in bestaande bebouwing (transformatie). Denk hierbij voornamelijk aan agrarische bedrijven die vrijkomen, of aan nevenfuncties bij de boeren.

Behoren deze activiteiten niet tot de mogelijkheid, dan kan er worden gezocht naar locaties voor nieuwe gebouwen, passend in het landschap (locatie, architectuur, etc.) en bij voorkeur in de dorpskern.

Voorstellen per leefstijl

In de bijlage zijn enkele voorstellen (voorzieningen/activiteiten) per leefstijl weergegeven die tot de mogelijkheid behoren in de dorpen. Er wordt een onderscheid gemaakt in dag- en verblijfsrecreatie. Veel van deze activiteiten zijn uiteraard toepasbaar bij beide vormen van recreatie. Daarnaast worden er voorzieningen/activiteiten voorgesteld die bij voorkeur niet plaatsvinden in de dorpen. Zoals eerder genoemd, is er een groep bewoners toegevoegd, omdat zij andere voorkeuren genieten. Vervolgens zijn uit de analyse en voorstellen, drie verschillende scenario's ontwikkeld. Deze worden nader toegelicht in het volgende hoofdstuk.

Contemplatief

Traditioneel actief

Lokaal actief

Scenario's

Om tot gepaste voorstellen te komen zijn er drie scenario's ontwikkeld die per dorp verder zijn uitgewerkt. Elk scenario heeft zijn eigen type bewoners en recreanten. Zoals eerder genoemd zijn de voorstellen voor de dorpsranden en ommetjes in elk scenario opgenomen.

De scenario's worden hieronder kort toegelicht. Hierna worden voorstellen gedaan voor mogelijke ingrepen en/of activiteiten per scenario. Deze voorstellen zijn vervolgens per dorp ingetekend op de kaart. Deze kaarten zijn gebaseerd op de uitkomsten van de analysefase.

In scenario 1, **contemplatief**, worden er zo min mogelijk ingrepen in de dorpen gedaan. Mensen komen naar de dorpen om tot rust te komen en zich te ontdoen van de drukke stad. Vandaar dat dit scenario **contemplatief** heet. Zo zullen mensen die naar dit gebied emigreren, dit voornamelijk doen om landelijk te kunnen wonen met veel rust en groene ruimte. Dit geldt ook voor de recreanten, die voornamelijk komen voor de rust en de natuur. De leefstijlen die hierbij passen zijn goed vertegenwoordigd in het gebied, namelijk rustig groen en gezellig lime.

Dit scenario betekent ook dat in de loop van de tijd het dorp verder zal vergrijzen en ontgroenen. Voorzieningen zijn niet of nauwelijks in het dorp aanwezig. Dit betekent dat het van groot belang is dat de bereikbaarheid naar omliggende (grotere) dorpen met voorzieningen goed is. Vergrijzing betekent echter ook dat er aandacht besteed moet worden aan de zorg. Zo zal er gekeken moeten worden of er mogelijkheden zijn om zorgwoningen of zorgcentra in de dorpen te bouwen (bij voorkeur transformatie van bestaande gebouwen). Verder kan er gekeken worden of het rendabel is om kleinschalige voorzieningen in het dorp te ontwikkelen, voor ouderen die minder mobiel zijn. Denk hierbij aan een lokale bakker, slager of groenteboer.

In scenario 2, **traditioneel actief**, worden er alleen ingrepen gedaan als deze passen in de historische structuur (**traditioneel**). Nieuwe ontwikkelingen, zoals tankstations en nieuwbouw worden zoveel mogelijk vermeden.

Mensen komen voornamelijk naar de dorpen voor zijn cultuurhistorische geschiedenis. Zij waarderen kleinschalige ontwikkelingen die streekgebonden zijn. Dit geldt voor zowel bewoners als recreanten in het gebied. Recreanten overnachten graag in een omgebouwde boerderij of schuur. Dit kan zowel een hotel als een bed & breakfast zijn.

De brink wordt weer een ontmoetingsplek waar meerdere voorzieningen/activiteiten kunnen plaatsvinden (**actief**). Daarnaast wordt historisch kleinschalige landbouw gestimuleerd. Bewoners hebben de mogelijkheid om 's avonds een ommetje te maken over historisch herstelde onverharde paden. Deze ommetjes zijn ook goed bruikbaar voor verblijfsrecreanten in het dorp. Leefstijlen die bij dit scenario passen zijn creatief rood en ondernemend paars.

In scenario 3, **lokaal actief**, wordt er zoveel mogelijk gekeken waar voorzieningen en activiteiten in het dorp plaats kunnen vinden (zoveel mogelijk zonder de oude structuur aan te tasten). Mensen komen voornamelijk naar de dorpen voor **lokale** maar ook innovatieve **activiteiten**. Het is een levendig dorp, waar voor ieder wat wils is. In dit scenario worden ondernemingen zoveel mogelijk gestimuleerd. Dit kunnen ondernemingen zijn in de vrijetijdssector, maar bijvoorbeeld ook in de detailhandel. Recreanten overnachten graag in omgebouwde boerderijen, schuren of andere originele gebouwen. Er is aanbod in zowel groepsaccommodaties als het luxere segment. Bijpassende leefstijlen bij dit scenario zijn uitbundig geel en luxe blauw.

Scenario 1 Contemplatief

Rust-zoeker

Leeftijdsgroep: 40+

Inkomen: Modaal

Favoriete activiteit:
Wandelen/fietsen

Voorstellen:
Landelijk wonen
Zorg (boerderij)
Bereikbaarheid
Kleinschalige voorzie-
ningen

Fig. 127 Zorgboerderij waarin cliënten ook overnachten.

Fig. 128 Landelijk wonen.

fig. 129 Goede verbindingen naar een andere dorpen

fig. 130 Kleine dorpswinkel in Tynaarlo

Scenario 2 Traditioneel actief

Cultuur-zoeker

Leeftijdsgroep: 20+

Inkomen: iets boven-
modaal

Favoriete activiteit:
Bezienswaardigheden

Voorstellen:
Activiteiten op brink
Overnachten in boer-
derij
Excursies
Streekproducten
Kleinschalige landbouw
Nevenactiviteiten boer

Fig. 131 bed & breakfast in een oude boerderij

Fig. 132 Natuur en cultuur excursies

Fig. 133 Traditionele kleinschalige landbouw bedreven door 65 plus-
sers

Fig. 134 Workshop schapendrijven

Scenario 3 Lokaal actief

Activiteiten-zoeker

Leeftijdsgroep: 30+

Inkomen: Boven
modaal

Favoriete activiteit:
Uitgaan (terras, restau-
rant) en sporten

Voorstellen:

Landwinkel

Luxe overnachten

Activiteiten/sport ->

Paardrijden/mountain-
biken

Ondernemingen hore-
ca/overig

Nevenactiviteiten boer

Excursies

Wellness

fig. 135 Landwinkel in oude boerderij

Fig. 136 Paardrijden (opstappunt in het dorp)

Fig. 137 Meubelmakerij met het landschap als showroom

fig. 138 Spa boerderij, Nutten

Scenario 1 Contemplatief

Legenda

- Groenteboer
- Slager
- Bakker
- Drogisterij
- Zorgcentrum
- Zorgwoning
- Landelijk wonen
- Wandel/fietspad
- Ommetje
- Zoekgebied nieuwbouw
- Zoekgebied zorg
- Zoekgebied ondernemingen

Fig. 139

Fig. 140 Bakkerij in Gieten

Fig. 141 Landelijk wonen
Tynaarlo

Tynaarlo is net iets groter dan de andere twee dorpen en kan hierdoor net iets meer kleinschalige voorzieningen gebruiken. Deze voorzieningen zijn voor een kleine boodschap voor de bewoners (voornamelijk ouderen). De dorpsstraat leent zich goed voor een bakkerij (zie figuur 140), groenteboer, slager of drogisterij.

Naast deze voorzieningen zijn er zoekgebieden aangewezen voor een zorgcentrum, zorgwoningen en landelijk wonen (zie figuur 141), passend in de dorpsstructuur.

Een nieuwe fiets/wandelroute is aangelegd om de bereikbaarheid met Vries te vergroten. Deze route is gebaseerd op een historisch pad en zorgt daarnaast voor een veiligere route en een mooiere entree voor het dorp (zie figuur 139).

Scenario 2 Traditioneel actief

Legenda

- Landwinkel
- Terras
- Streekmarkt
- Tankstation ver-
plaatsen
- Groepsaccom-
modatie
- Bed & Breakfast
- Kleinschalige
landbouw
- Nevenactiviteiten
boer
- Landelijk wonen
- Wandel/fietspad
- Ommetje
- Zoekgebied
nieuwbouw
- Zoekgebied on-
dernemingen

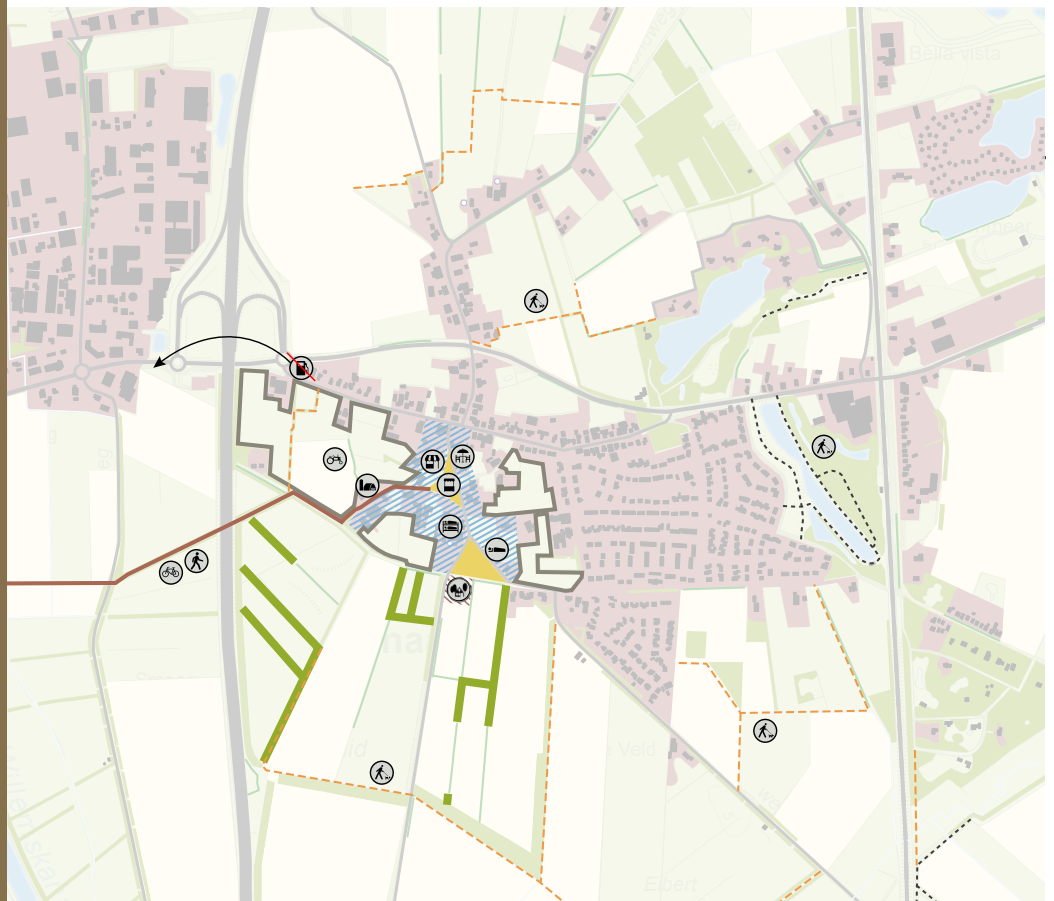

Fig. 142

Fig. 143 Terras aan de
brink, Dwingeloo

Fig. 144 Versterk oude
structuren

In scenario 2 is de brink van Tynaarlo weer volop in leven. Zaterdag vindt hier de streekmarkt plaats en kan er op het terras aan de brink een kopje koffie gedronken worden (zie figuur 143).

Nieuwe elementen, zoals het tankstation aan de noordwest zijde worden uit het dorp verwijderd om aantrekkelijke dorpsentrees te creëren/behouden.

Recreanten overnachten in omgebouwde boerderijen en schuren in de historische kern. Zij kunnen ommetjes wandelen in de oude kern en over historisch herstelde paden buiten het dorp. Aan de westzijde van Tynaarlo is het mogelijk om workshops te volgen bij de boer.

Scenario 3 Lokaal actief

Legenda

- Brouwerij
- Wellness
- Restaurant
- Kleine winkel
- Landwinkel
- Terras
- Streekmarkt
- Groepsaccommodatie
- Bed & breakfast
- Kleinschalige landbouw
- Nevenactiviteiten boer
- Landelijk wonen
- Wandel/fietspad
- Ommetje
- Zoekgebied nieuwbouw
- Zoekgebied ondernemingen

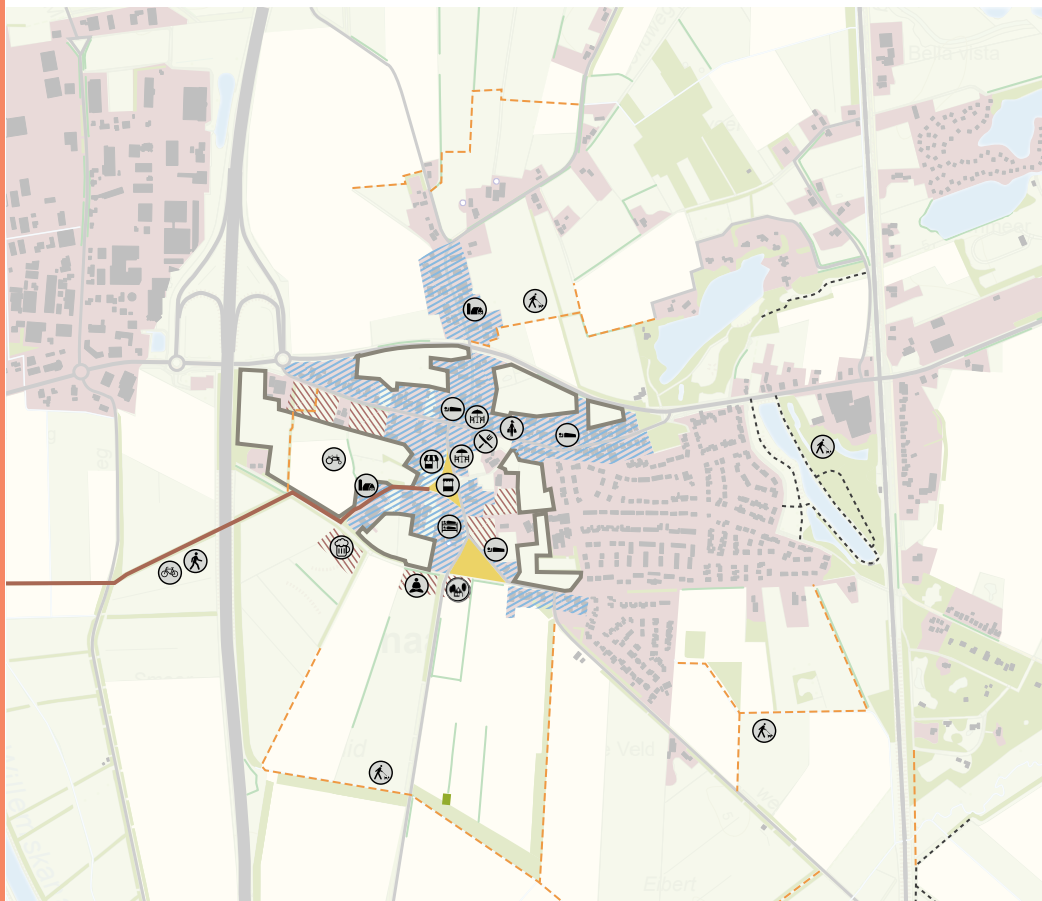

Fig. 145

Fig 146 Spaboerderij, Nutten

In scenario 3 is Tynaarlo een bruisend en levendig dorp. In het weekend barst het hier van de recreanten die op verschillende activiteiten af komen, denk hierbij aan terrassen aan de brink, winkelen in de dorpsstraat of uitrusten in het wellnesscentrum (zie figuur 146).

Fig 147 Landwinkel, Vierpolders

De bewoners en recreanten kunnen voor hun boodschappen terecht bij een landwinkel (zie figuur 147).

Scenario 1 Contemplatief

Legenda

- Zorgcentrum
- Zorgwoningen
- Landelijk wonen
- Ommetje
- Zoekgebied nieuwbouw
- Zoekgebied zorg

500m

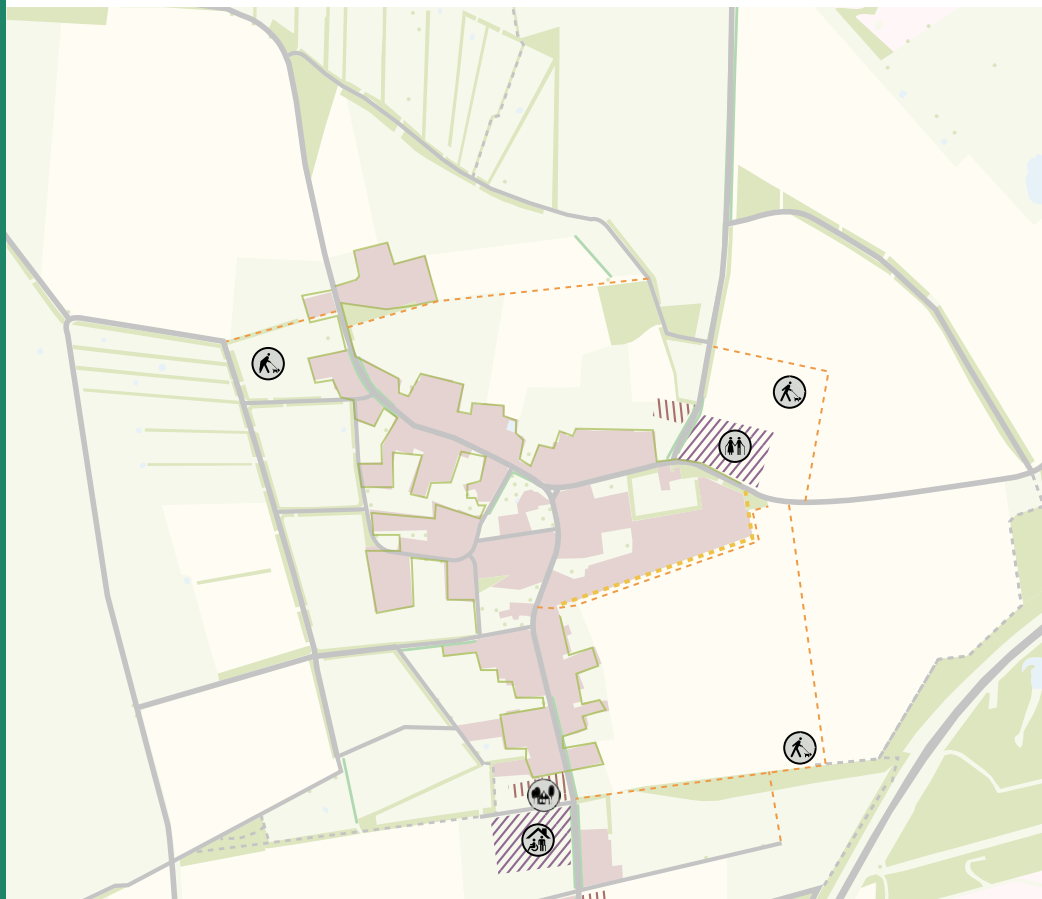

Fig. 148

Fig. 149 Zorgboerderij, Anderen

Fig. 150 Rust en ruimte, Anderen

Anderen is vele malen kleiner dan Tynaarlo en heeft hierdoor minder ingrepen. In het eerste scenario zijn er alleen zoekgebieden aangewezen voor zorgvoorzieningen en landelijk wonen (zie figuur 148 & 149).

Mensen die naar Anderen verhuizen komen voornamelijk voor de rust en ruimte (zie figuur 150). Voor voorzieningen pakken zij de fiets of (elektrische) auto naar omliggende dorpen.

Scenario 2 Traditioneel actief

Legenda

- Landwinkel
- Terras
- Streekmarkt
- Groepsaccommodatie
- Bed & Breakfast
- Kleinschalige landbouw
- Nevenactiviteiten boer
- Ommetje
- Zoekgebied ondernemingen

 500m

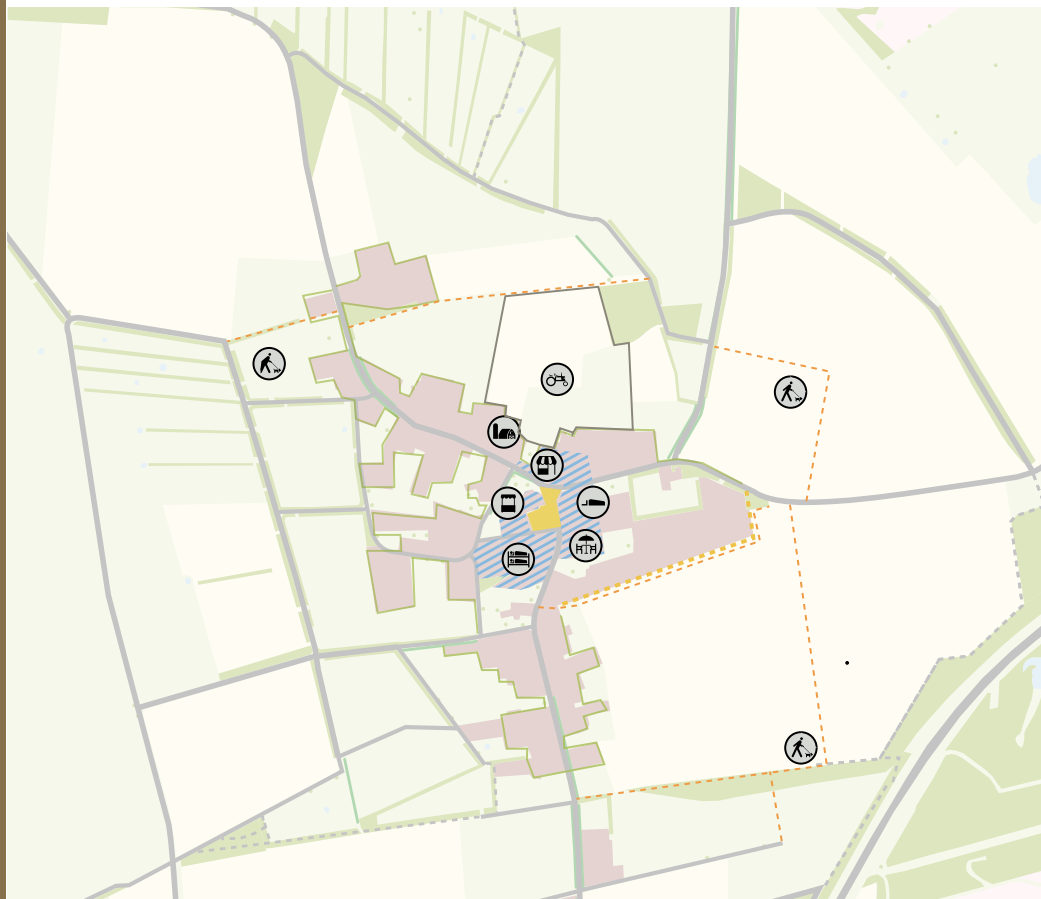

Fig. 151

Fig. 152 Activiteiten aan de
brink, Anderen

Fig. 153 Kleinschalige land-
bouw, Wageningen

In scenario 2 worden wederom activiteiten aan de brink gestimuleerd (zie figuur 152). Denk hierbij voornamelijk aan een lokale streekmarkt eens in de zoveel tijd, of cultuurhistorische excursies die beginnen vanaf de brink en aanhaken op de lokale horeca.

In het noorden van Anderen kan kleinschalige landbouw plaatsvinden in combinatie met nevenactiviteiten van de boer (zie figuur 153).

Tot slot kan het huidige aanbod van overnachtingsmogelijkheden verder uitgebreid worden.

Scenario 3 Lokaal actief

Legenda

Wellness

Restaurant

Landwinkel

Terras

Streekmarkt

Groepsaccommodatie

Bed & breakfast

Kleinschalige landbouw

Nevenactiviteiten boer

Landelijk wonen

Ommetje

Zoekgebied nieuwbouw

Zoekgebied ondernemingen

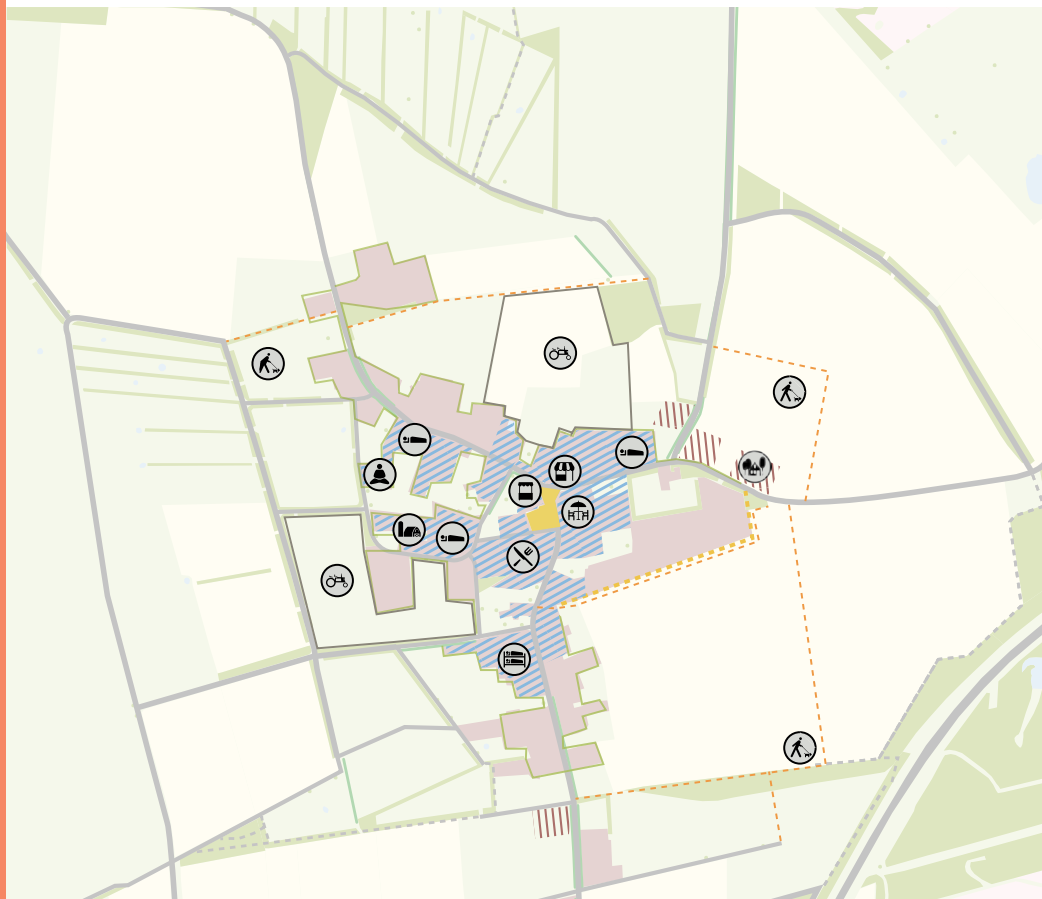

Fig. 154

Fig. 155 Streekmarkt, Verhildersum

Fig. 156 Stimuleer lokale ondernemingen

Door het uitbreiden van de huidige voorzieningen in de vrijetijdssector, wordt Anderen weer levendig. Het zoekgebied voor ondernemingen is hierdoor vrij groot (zie figuur 154).

Het dorp is voornamelijk gericht op inkomsten van recreanten. Overnachtingsmogelijkheden vinden vooral plaats in omgebouwde boerderijen en schuren. Het aanbod varieert van groepsaccommodaties tot luxe boerderijwoningen.

Activiteiten bestaan uit een lokale streekmarkt (zie figuur 155), nevenactiviteiten bij de boer en genieten van de Drentse quisine in verschillende café's en restaurants (zie figuur 158).

Scenario 1 Contemplatief

Legenda

- Zorgcentrum
- Zorgwoningen
- Landelijk wonen
- Ommetje
- Zoekgebied nieuwbouw
- Zoekgebied zorg

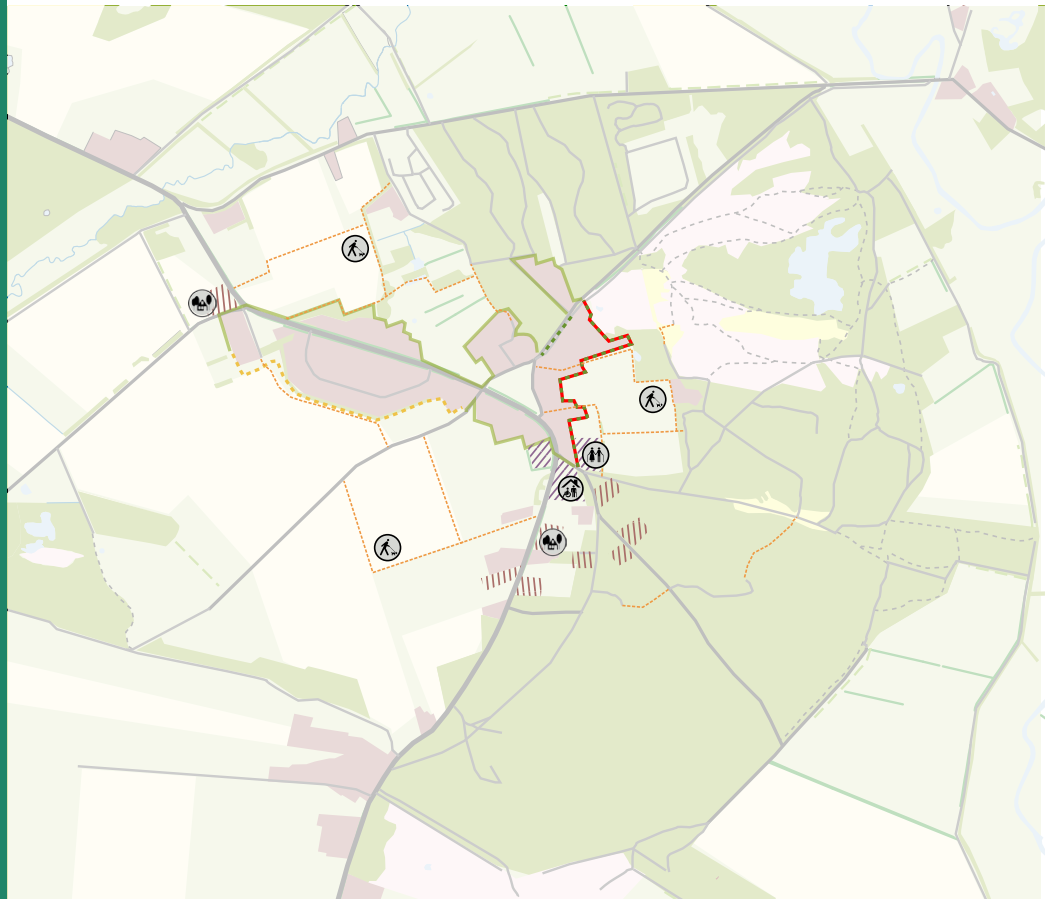

Fig. 157

Fig. 158 Rust en natuur, Zeegse

Fig. 159 Landelijke wonen, Zeegse

Zeegse is erg vergelijkbaar met Anderen, aangezien het dorp klein is en ook grotendeels is gericht op toerisme. Mensen genieten hier echter van iets andere natuur dan de rest van de Drentsche Aa, namelijk van historische heide en bos (zie figuur 157 & 158).

Wederom zijn in dit scenario zoekgebieden aangewezen voor zorgvoorzieningen en landelijk wonen (zie figuur 159). Deze gebieden liggen voornamelijk in het zuiden van Zeegse, om zo min mogelijk de historische kern aan te tasten.

Scenario 2 Traditioneel actief

Legenda

Landwinkel

Terras

Streekmarkt

Groepsaccommodatie

Bed & Breakfast

Kleinschalige
landbouw

Nevenactiviteiten
boer

Ommetje

Zoekgebied on-
dernemingen

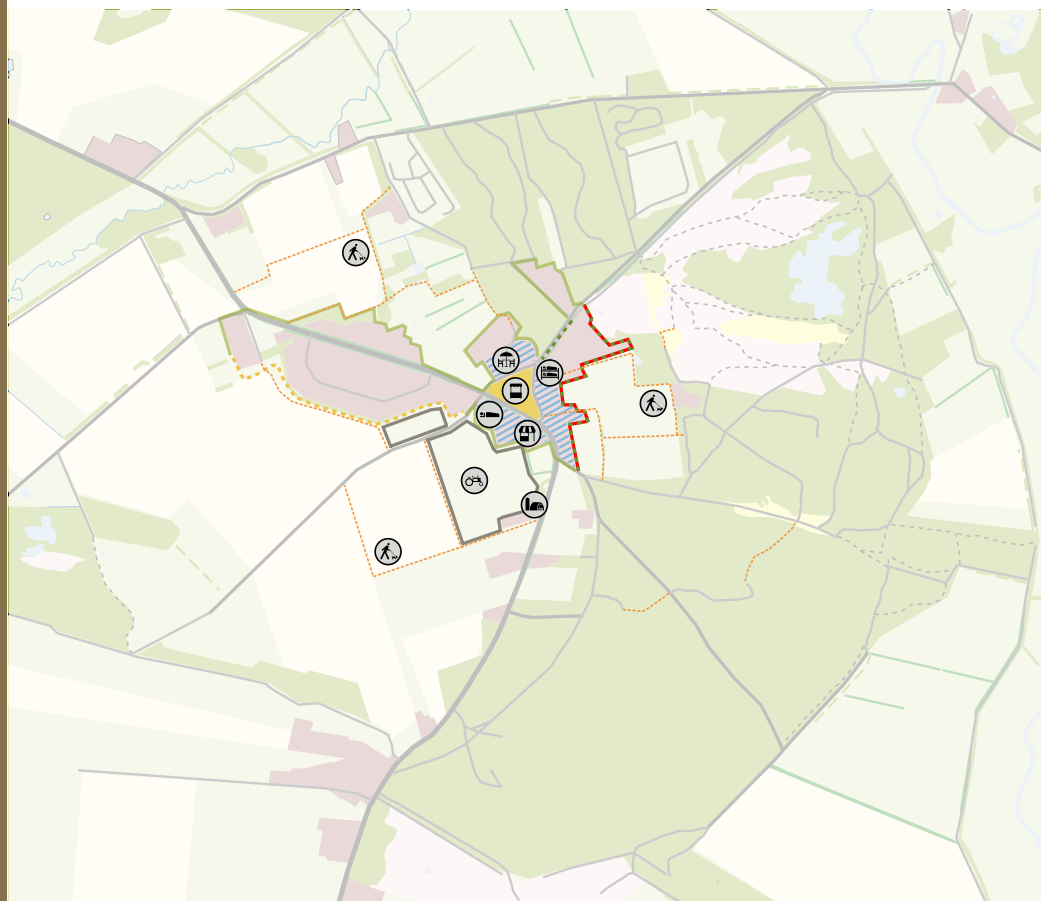

Fig.160

Fig. 161 Stimuleer activiteiten
op de brink

Fig. 162 Cultuurhistorische
excursies vanaf de brink

Scenario 2 richt zich juist wel weer op de oude kern, maar dan voornamelijk in de vorm van activiteiten en horeca voorzieningen. De brink in Zeegse is gigantisch open en heeft genoeg ruimte voor verscheidene activiteiten (markt, feestactiviteiten en sport) zie figuur 161.

Verschillende natuur en/of cultuur excursies (zie figuur 162) beginnen vanaf de brink en haken aan op de lokale horeca.

Kleinschalige historische landbouw met bijbehorende activiteiten vinden plaats op de ooster es.

Scenario 3 Lokaal actief

Legenda

Wellness

Restaurant

Landwinkel

Terras

Streekmarkt

Groepsaccommodatie

Bed & breakfast

Kleinschalige landbouw

Nevenactiviteiten boer

Landelijk wonen

Ommetje

Zoekgebied nieuwbouw

Zoekgebied ondernemingen

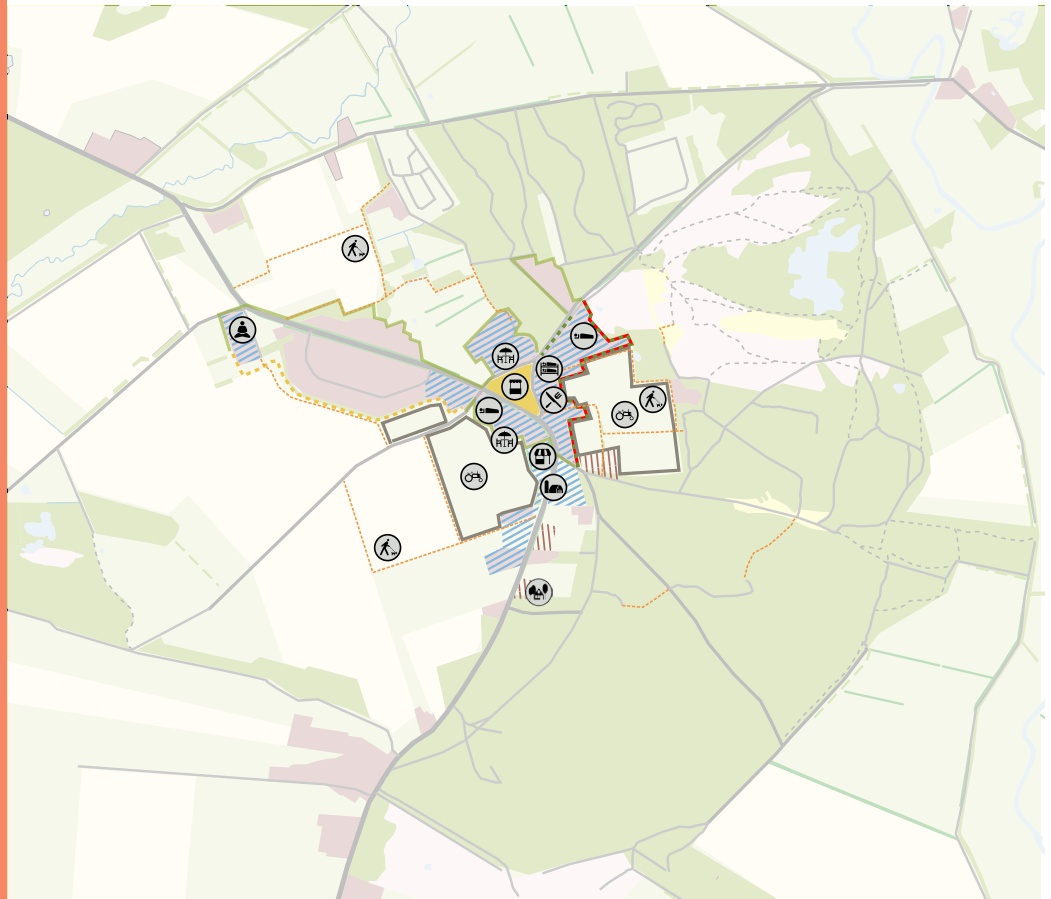

Fig. 163

Fig. 164 Nevenactiviteiten boer, landschap schilderen

Fig. 165 Luxe overnachting brink en bos, Dwingeloo

In scenario 3 speelt Zeegse maximaal in op de vrijetijdsector. Niet alleen aan de randen van de kern, maar ook in de kern. Meer overnachtingsmogelijkheden worden gecreëerd in omgebouwde boerderijen en schuren. Dit kunnen zowel kleine hotels als Bed & breakfasts zijn (zie figuur 165).

Om te ontvluchten van de levendigheid in de kern kan men tot rust komen in het wellnesscentrum ten westen van Zeegse (zie figuur 163).

Nevenactiviteiten vinden voornamelijk plaats bij de lokale boeren. Een inspirerende activiteit is bijvoorbeeld landschap schilderen (zie figuur 164).

Legenda

- 1. Contemplatief
- 2. Traditioneel actief
- 3. Lokaal actief
- Plaats met voorzieningen

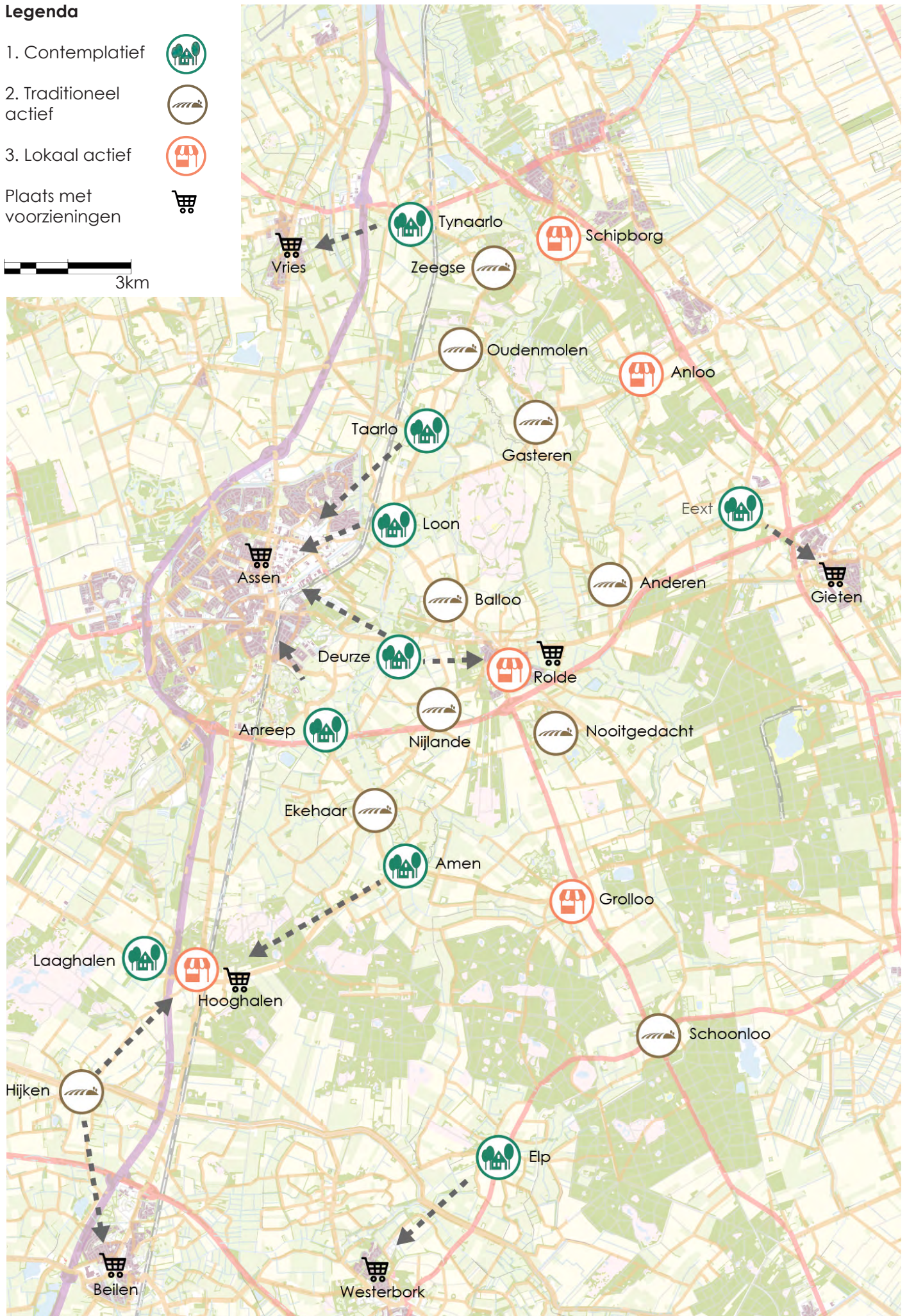

Fig. 166 Overzichtskaat scenario's Drentsche Aa 76

Tot slot

In de kaart aan de linkerkant (zie figuur 166) is het concept van de scenario's ge-extra-poleerd naar het gehele Drentsche Aa gebied. Een aantal criteria zijn opgesteld om te kiezen in welk dorp welk scenario toegepast kan worden. Hierbij is ook gelet op het gelijkwaardig verdelen van de drie scenario's over het gebied.

Scenario 1: Contemplatief

Het eerste criterium in dit scenario is dat het dorp niet te groot mag zijn, omdat mensen naar dit dorp komen voor hun rust. Aangezien er niet tot nauwelijks voorzieningen in dit dorp aanwezig zijn, moeten de dorpen dichtbij, of in goede verbinding staan met grotere dorpen, waar wel voorzieningen aanwezig zijn.

Scenario 2: Traditioneel actief

Ten eerste zijn er voor dit scenario dorpen gekozen waar de historische dorpsstructuur nog vrij intact is gebleven. Dit geldt voornamelijk voor de wat kleinere kernen, omdat hier vaak geen massale nieuwbouw is geplaatst.

Ten tweede lenen kleinere dorpen zich goed voor dit scenario, omdat er minder voorzieningen en activiteiten plaats zullen van dan in scenario 3. Daarnaast zal de woningbehoefte in dit scenario kleiner zijn. Tot slot hoeft dit dorp niet per se bij grotere omliggende dorpen in de buurt te liggen, omdat kleinschalige voorzieningen in het dorp zelf aanwezig zijn.

Scenario 3: Lokaal actief

Dorpen in dit scenario zijn gericht op het stimuleren van activiteiten en ondernemingen. Dit is dan ook het beste mogelijk in wat grotere dorpen.

Om de ondernemingen vitaal te houden, zijn er veel bewoners en recreanten nodig. Daarom is er naast de dorpsgrootte ook gekozen voor dorpen met veel bezienswaardigheden (hunebedden, grafheuvels etc).

De overzichtskaart in figuur 166, dient als inspiratiebron voor de verspreiding van de verschillende scenario's over het gehele Drentse Aa gebied. Voor een meer gedetailleerde uitwerking zal meer onderzoek plaats moeten vinden, met betrekking tot bijvoorbeeld belangengroepen. Daarnaast zullen de overige dorpen in het gebied geanalyseerd moeten worden (op zowel grote als kleine schaal).

Nawoord

Met dit document is getracht de provincie en gemeentes te laten zien wat de mogelijkheden zijn in het Drentsche Aa gebied met betrekking tot de dorpen en hun vrijetijdseconomie. Het document dient voornamelijk als inspiratiebron voor mogelijke (toekomstige) ontwikkelen in de dorpen. Daarnaast dient het document als een opstap voor de herijking van de landschapsvisie 2005. Er wordt aangeraden om in de herijking rekening te houden met de dorpen als opzichzelfstaande eenheden, met een eigen identiteit, verweven in het omliggende landschap. Elk dorp is anders en vereist een eigen aanpak. Een aanpak die gedragen wordt door alle belanghebbenden.

Literatuurlijst

- Assies, H.H (2009) 'Landschapsontwikkelingsplan Tynaarlo', in opdracht van gemeente Tynaarlo opgesteld door H+N+S landschapsarchitect, Utrecht 2009
- BMC Advies en Management (2009) 'Toekomstvisie Aa en Hunze, op weg naar 2020', gemeente Aa en Hunze, December 2009
- De Jong, H & van Seumeren, R (2011) ' Groot Apeldoorns landschaps kookboek', uitgeverij blauwdruk, Wageningen, Juli 2011
- Habets, A. et al (2004) 'Dorp als daad', Veenman Drukkers, Arnhem, juni 2004
- Jansonius, T. (2005) 'Ommetjes. Realisatie van wandelpaden in het buitengebied', landschapsbeheer Nederland, Utrecht, November 2005
- Kuiper, M. et al (2007)'Atlas van historische topografische kaarten, Drenthe', Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer
- Onbekend (2015) 'Bevolkingsprognose Drenthe', Provincie Drenthe, April 2015
- Onbekend (2011) 'SmartAgent recreantenatlas Provincie Drenthe'. in opdracht van Re-creatieschap Drenthe en de provincie Drenthe.
- Onbekend (2013) 'Bestemmingsplan buitengebied Tynaarlo', gemeente Tynaarlo, Mei 2013
- Strootman, B (2005) 'Landschapsvisie Drentsche Aa, Novio Consult en Strootman Landschapsarchitecten, Nijmegen/Amsterdam, Mei 2004
- Thijn, C.P.J (1980) 'Uit de historie van Tynaarlo', Uitgeverij Knoop & Niemeijer, Haren
- Thijs, J.J (2014) 'Verblijfsrecreatie in Drenthe, onderzoek naar het toekomstperspectief voor de sector', Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd, eindrapport juni 2014
- Van Assen, S. et al (2014) 'Toolboek rondje Rand', in opdracht van Regio Groningen-Assen, Groningen, februari 2014
- Van Tooren, B.F. et al (2015) '50 jaar Drentsche Aa', de levende natuur, 116e jaargang, nummer 3, Mei 2015

Interviews

- Schreiber, R (2015) *Persoonlijke communicatie*, Blaauw, T, Haalboom, J. Interviewers, 6 November 2015
- Thieme, A & Rotteveel, K(2015) *Persoonlijke communicatie*, Blaauw, T, Haalboom, J. Interviewers, 3 December 2015

Figurenlijst

Alle iconen in dit rapport zijn afkomstig van thenounproject.com, tenzij anders vermeld:
The noun project (2015) logo's [online afbeeldingen], beschikbaar op <https://thenounproject.com/> [18-12-2015]

- fig. 1 Beleef Aa en Hunze (2015) beleef Aa en Hunze [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.beleefaaenhunze.nl/beleef-aa-en-hunze/> [18-12-15]
- fig. 2 CBR (2015) Land- en tuinbouwbedrijven Drenthe [online afbeelding], beschikbaar op www.cbr.nl [18-12-15]
- fig. 3 CBR (2015) 65-plussers [online afbeelding], beschikbaar op www.cbr.nl [18-12-15]
- fig. 4 CBR (2015) Leeftijdverdeling [online afbeelding], beschikbaar op www.cbr.nl [18-12-15]
- fig. 5 Thijs et al. (2014)
- fig. 7 Strootman (2005) Landschaps visie Drentsche Aa, [kaart: voorstel essen , p 49]
- fig. 8 Strootman (2005) Landschaps visie Drentsche Aa, [gebaseerd op kaart: studiegebied, p 7]
- fig. 9 Strootman (2005) Landschaps visie Drentsche Aa, [gebaseerd op kaart: studiegebied, p 7]
- Fig. 10 Strootman (2005) Landschaps visie Drentsche Aa, [gebaseerd op kaart: studiegebied, p 7]
- Fig. 14 : Strootman (2005) Landschaps visie Drentsche Aa, [kaart: essen maatregelen, p 51]
- fig. 15 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 1900 Tynaarlo [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig. 16 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 1960 Tynaarlo [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig.17 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 2015 Tynaarlo [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig. 18 Topotijdreis (2015) gebaseerd op: Kadasterkaarten Tynaarlo [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig. 23 Google street view (2010) Dorpsstraat Tynaarlo [online afbeelding], beschikbaar op www.google.nl/maps [18-12-2015]
- Fig. 40 Google street view (2010) N-weg Tynaarlo [online afbeelding], beschikbaar op www.google.nl/maps [18-12-2015]
- fig. 45 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 1900 Anderen [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig. 46 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 1960 Anderen [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig.47 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 2015 Anderen [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig. 48 Topotijdreis (2015) gebaseerd op: Kadasterkaarten Anderen [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig. 58 Google street view (2010) Tynaarlo [online afbeelding], beschikbaar op www.google.nl/maps [18-12-2015]
- fig. 70 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 1900 Zeegse [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig. 71 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 1960 Zeegse [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig.72 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 2015 Zeegse [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig. 73 Topotijdreis (2015) gebaseerd op: Kadasterkaarten Zeegse [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig. 75 Vakantiewoningen in het bos (Google street view)
- Fig. 78 Van Noord. (2015) Heide van Zeegse online afbeelding], beschikbaar op <http://www.let.rug.nl/vannoord/Looblog/2012-11.html> [18-12-15]
- Fig. 89 Google street view (2010) Zeegse [online afbeelding], beschikbaar op www.google.nl/maps [18-12-2015]
- fig. 95 Strootman (2005) Landschaps visie Drentsche Aa, [kaart: voorstellen essen, p 49]Voorstellen essen
- Fig. 96 Strootman (2005) Landschaps visie Drentsche Aa, [kaart: maatregelen essen, p 51]Voorstellen essen
- fig. 113 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 1900 Tynaarlo [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- Fig.114 Topotijdreis (2015) kadasterkaart 2015 Tynaarlo [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.topotijdreis.nl/> [16-11-15]
- fig. 125 Provincie Drenthe (2013) Leefstijlenatlas Afbeelding p 15 Een model met zeven doelgroepen in devier belevingswerelden
- fig 126 Provincie Drenthe (2013) Leefstijlenatlas Afbeelding p 13 Leefstijlsegmentatie op basis van het BSR@ mode p13
- Fig. 127 Lieve goed (2015) De Hoge Born Wageningen [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.lievegoed.nl/hogeborn/> [18-12-15]
- fig. 129 mantingerveld (2015) Fietspad [online afbeelding], beschikbaar op <https://mantingerveldopweblog.wordpress.com/page/16/> [18-12-15]
- fig. 130 Drenthe jaartal (2015) t-brughoes tweede bij alliantie trofee [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.drenthejournal.nl/nieuws/regio/270785/t-brughoes-tweede-bij-alliantie-trofee.html> [18-12-15]
- Fig. 131 Het nieuwe wonen op oude boerderijen (2015) bad and breakfast [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.hetnieuwewonenopoudeboerderijen.nl/page/homepage> [18-12-15]
- Fig. 132 Drentsparlement (2015) Drents parlemnt op natuurexcursie [online afbeelding], beschikbaar op https://www.drentsparlement.nl/actueel/drents_parlement_op_natuurexcursie/ [18-12-15]
- Fig. 133 Gemeente Ede (2015) trapakkers [online afbeelding], beschikbaar op <https://www.ede.nl/gemeente/gemeentearchief/verhaal-van-edes-6-landbouw-visserij-natuurbeheer-en-milieu/trapakkers/> [18-12-15]
- Fig. 134 touche expericne (2015) schapendrijven [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.touche-experience.be/nieuw-activiteiten-higlandgames-schapendrijven-en-golfworkshop/>[18-12-15]
- fig. 135 Rietveld (2015) landwinkel klok [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.hansrietveldagrarischadvies.nl/bouw-advies/>

projecten/categorie/-gerealiseerde-projecten/landwinkel-klok-_vierpolders.html [18-12-15]

Fig. 136 Vandaag op stap (2015) manege de woldstreek [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.vandaagopstap.nl/activiteiten/3695/Manege-De-Woldstreek/> [18-12-15]

Fig. 137 Landgoedboerderij (2015) meubelmakerij [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.landgoedboerderij.nl/het-landgoed/meubelmakerij> [18-12-15]

fig. 138 Spa boerderij (2015) Nutten [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.boerderijspa.nl/index.php?page=locaties> [18-12-15]

fig. 139 Gieten (2015) Bakkerij[online afbeelding], beschikbaar op <http://www.gieten.com/bakkerij-job-bedrijf-details-12-3797> {18-12-15]

Fig. 143 Trip advisor (2015) Dwingeloo [online afbeelding], beschikbaar op http://www.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g652175-d551238-i154254378-Hampshire_Hotel_Wesseling-Dwingeloo_Drenthe_Province.html [18-12-15]

fig. 146 Spa boerderij (2015) Nutten [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.boerderijspa.nl/index.php?page=locaties> [18-12-15]

fig. 147 Rietveld (2015) landwinkel klok [online afbeelding], beschikbaar op http://www.hansrietveldagrarischadvies.nl/bouw-advies/projecten/categorie/-gerealiseerde-projecten/landwinkel-klok-_vierpolders.html [18-12-15]

fig. 153 Zinnige zaken (2015) Zorgboerderij [online afbeelding], beschikbaar op <http://zinnigezaken.nl/blog/zorgboerderij-in-teambuilding-pers/> [18-12-15]

fig. 155 Westerkwatier (2015) Streekmarkt [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.het-westerkwartier.nl/files/2014/08/Streekmarkt-Verhildersum.jpg> [18-12-15]

fig. 162 Drentsparlement (2015) Drents parlemnt op natuurexcursie [online afbeelding], beschikbaar op https://www.drentsparlement.nl/actueel/drents_parlement_op_natuurexcursie/ [18-12-15]

fig. 164 Van Dorp (2015) Workshop landschap schilderen [online afbeelding], beschikbaar op http://www.melvandorp.nl/blog_post/191446382_Workshop+'landschap+schilderen'..html#.VnEjfvnhChc [18-12-15]

Fig. 165 Weekendhotel (2015) Vakantiehuis Dwingeloo brink en bos [online afbeelding], beschikbaar op <http://www.weekendhotel.nl/vakantiehuis-dwingeloo-brink-en-bos/6072> [18-12-15]

Dagrecreatie

- Café, restaurant, terras
- Bezienswaardigheden
- Cursussen/workshops
 - Musea
- Kleine evenementen
 - Historie
 - Excursies
 - Kunst

Verblijfsrecreatie

- Overnachting uniek en simpel

Niet:

- Grootschalige evenementen
- Invloed van 'niet Drentse' culturen

Dagrecreatie

- Winkelen
- Cursussen/workshops
- Wellness
- Excursies

Verblijfsrecreatie

- Horeca
- Groepsaccommodaties
- B&B

Niet:

- Thematische overnachtingen
- Speeltuinen/parken op waardevolle locaties

Wel: landwinkel

Niet: grootschalige luxe activiteiten

Wel: natuur/cultuur excursies

Niet: ongepaste architectuur

Dagrecreatie

- Culinair
- Luxe activiteiten
- Wellness
- Kuuroord/zonnebank
- Exclusieve sporten
- Landwinkel
- Excursies

Verblijfsrecreatie

- Streek B&B
- Hotel oud pand
- Landwinkel
- Nevenfuncties (boer)
- wellness boerderij
- Drentsche quisine

Niet:

- Grootschalige luxe activiteiten
- Grote hotels/congress centra
- 'Standaard' of 'thema' chalets/bungalows

Luxe & comfort

Dagrecreatie

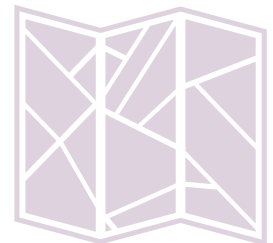
- Cultuur
- Bezienswaardigheden
- Excursies

Verblijfsrecreatie

- Uniek verblijf
- Nevenactiviteiten (boer)
- Lokaal biologisch

Niet:

- Uniek verblijf (niet ongepaste architectuur)

Ondernemend

Wel: tradities

Niet: grootschalige nieuwbouw

Voorzieningen

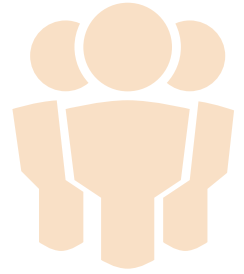
- Horeca
- (land)winkeltjes
- Zorginstellingen (boerderijen, tehuizen)
- Kwaliteit leefomgeving
- Wellness

Activiteiten

- Ommetjes
- Werkgelegenheid (toerisme, zorg, detail)
- Verenigingsleven
- Traditie (dagen)

Niet:

- Massale nieuwbouw
- Geen 'slaapdorp'
- Grote winkelketens

Bewoners